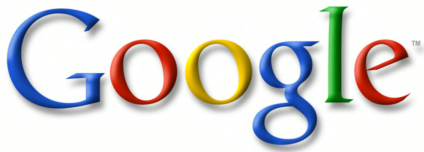
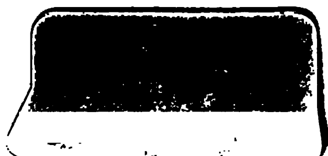

ORAIN AGUS DANA

Gaidhealach,

LE

DONNACHADH BAN MAC-AN-T-SAOIR.

SONGS AND POEMS,

In Gaelic,

BY

DUNCAN BAN MACINTYRE.

THE SIXTH EDITION, CORRECTED,
WITH A MEMOIR OF THE AUTHOR'S LIFE, AND NOTES IN ENGLISH.

EDINBURGH:
MACLACHLAN AND STEWART.

1859.

A SHORT

MEMOIR OF THE AUTHOR.

DUNCAN MACINTYRE, or, as he was commonly called, *Donnacha Bàn nan Oran; i.e.* "Fairhaired Duncan of the Songs," was born of poor parents, at Druimliaghart, in Glenorchy, March 1724, where he spent the earlier part of his life, engaged in fowling and fishing, of which he was very fond. He never enjoyed the benefit of attending school, and never learned to read during his lifetime. At that period, the Highlands were not blessed with the means of education now so liberally supplied through the instrumentality of the different philanthropic and religious societies. Although he early displayed a strong love for his native poetry, and exhibited symptoms of having the poetic vein himself, he produced nothing worthy of preservation until his twenty-second year. Having joined the royalists, as a substitute for a Mr Fletcher of Glenorchy, he was *present at the* memorable battle of Falkirk, fought on

the 17th of January 1746, and served under the command of Colonel Campbell of Carwhin. On joining the army, Mr Fletcher had supplied Duncan with his sword, which, unfortunately, he lost—some said he threw it away—in the retreat; and on his return without it, he was refused the sum for which he engaged to jeopardize his life, 300 marks Scots, or £16, 17s. 6d. English money. It was then, and for that reason, that he composed his poem called "The Battle of Falkirk;" in which he gives a minute and lively description of what came under his own observation; and especially of "Claidheamh Ceannard Chloinn-an-Leistear," *i.e.* the Chief of Clan Fletcher's sword. He there endeavours to justify himself for his retreat, and more especially for parting with such a useless weapon; and hints that he would have fought with more zeal and heart, had it been in the cause of the unfortunate Prince. The poet, however, had ample retaliation on his principal for his meanness in refusing to pay him the amount agreed on; for the poem was soon known and recited throughout the country; and the ridicule thrown so ingeniously on Mr Fletcher for refusing to pay him the bounty, was well known in all directions. And, not satisfied with what he had said of the useless sword, he complained to the Earl of Breadalbane of the injustice done him, who

compelled Mr Fletcher to pay him what he promised. This act of justice by the Earl so exasperated Mr Fletcher, that he seized the first opportunity he had of meeting the poet, to apply his stick to his back, crying out,—"Bi dol, a bhalaich, agus dean òran air a *sin*," *i.e.* "Go, fellow, and make a song on *that*." The humble poet was obliged to submit in silence, and, shrugging his shoulders, walked away, little regarding the slight pain inflicted on him; but the wounds of the passionate man inflicted by the cutting satire of genius, was worse to cure; and was only probed anew by the disapprobation and disgust of all who saw or heard of this cowardly action.

Duncan was shortly after this period appointed forester or gamekeeper to the Earl of Breadalbane, in Coire-Cheathaich and Beinn-dòrain, and afterwards to the Duke of Argyle, in Buachaill-Eite. In these situations, he invoked the Muse with success, and his description of these delightful spots given in his celebrated poems "Beinn-dòrain" and "Coire-Cheathaich" are inimitable, and have secured his name a conspicuous place in the list of our Highland Bards.

Our Author afterwards served six years in the Bread-

albane Fencibles, in which regiment he held the rank ot sergeant; and on its being broken up in 1799, he became one of the city-guard of Edinburgh. But Duncan was not naturally fitted for the active duties of a soldier, and though he was generally left on all field-days or extra occasions, to act as captain of the guard at home, or to superintend the mess, he often neglected his duty, by falling into one of his poetic reveries; and, to their great mortification, his hungry and worn-out companions in arms, on their return after the fatigues of the day, would find him and their mess just as they left both in the morning. He shone best at the canteen board, which was then kept by his beloved "Mairi Bhàn." He remained in the city-guard till about the year 1806; being then enabled, by means of his little savings, and the profits of the third edition of his poems, published in 1804, to subsist in comparative comfort during the remainder of his life. He died about the 14th of May 1812, aged 88 years; the precise day, we have not been able to ascertain; but the records of the Greyfriars Burying Ground, Edinburgh, where his remains were laid, fix the date of his interment on the 19th.*

---

* There is a notice of his death in the Edinburgh Weekly Chronicle, of 7th October 1812, without specifying the day of his decease; but the date above given may be relied ou as correct.

In personal appearance, especially during his younger days, he is said to have been remarkably handsome and prepossessing, and throughout life his manner and disposition were agreeable and easy. He was noted for his convivial and pleasant company; and many anecdotes of his wit and repartee are still on record. Though inoffensive, and seldom known to provoke any person when not attacked himself, his verses told severely on his enemies, or on those who had merited his resentment; and this he could do on the spur of the moment. It is related that when he presented his inimitable panegyric of John Campbell of the Bank, he demanded a bard's fee for the verses. "No," replied that gentleman,—"what reward do you deserve for telling the truth? You must confess that you could say no less of me; besides, I doubt if you are the author: so to convince me, let us hear how you can dispraise me, and then I shall know whether you have been able to compose what you have just repeated." Duncan instantly commenced in the same measure, and continued, in ready and flowing numbers, so to amuse those who were present, that the gentleman was glad to make him stop, by giving him his reward. When our bard was travelling through the Highlands to dispose of his poems in 1790, a forward young man came rudely up to him and asked,—"An

sibhse rinn Beinn-dòrain?" to which the bard answered, "Ud! ud! a ghaolaich cha mi; 's ann a rinneadh Beinn-dòrain comhladh ris na beanntaichean eile, ciann mu'n d'rugadh tu-féin no mise;" that is, "Was it you that made Beinn-dòrain?" To which the poet answered, "Tut! tut! my good fellow, Beinn-dòrain was made along with the other mountains, long before either you or I was born; but I made a poem in praise of Beinn-dòrain."

We have already noticed that our author could not read, and consequently could not write down his poems when composed; but so tenacious was his memory, that he could recite all his own verses, and great part of his native bards. The first edition of his poems, published in 1768, was written by a clergyman from oral recitation, and this may account for the incorrect division of the lines, which in the former editions were more like prose than poetry. These however, have been all corrected in this present fifth edition, which materially improves the verses; besides, several omissions and pieces have been added, and the whole carefully compared with the first, second, and third editions. The second edition was published in 1790, the third in 1804, and the fourth, after the death of the author, in 1833.

Edinburgh, March 1, 1848.

AN CLAR-INNSEADH.

ORAIN GHAIDHEALACH,

&c.

BLAR NA H-EAGLAISE BRICE.*

AIR FONN.—"*Alasdair a Gleanna-Garadh.*"

LATHA dhuinn air machair Alba,
Na bha dh'armailt aig a' chuigse,
Thachair iad oirnne na reubail,
'S bu neo-éibhinn leinn a' chuideachd;
'Nuair a chuir iad an ratreud oirnn,
'S iad 'n ar déigh a los ar murtadh,
'S mur deanamaid feum le'r casan,
Cha tug sinne srad le'r musgan.

'S a dol an coinneamh a' Phrionnsa,
Gu'm bu shunntach a bha sinne,
Shaoil sinn gu'm faigheamaid cùis deth,
'S nach robh dhuinn ach dol g'a sireadh;
'Nuair a bhuail iad air a' chéile,
'S àrd a leumamaid a tilleadh,
'S ghabh sinn a mach air an abhuinn,
'S dol g'ar n-amhaich ann san linne.

'N àm do dhaoine dol 'nan éideadh,
Los na rubalaich a thilleadh,
Cha do shaoil sinn, gus na ghéill sinn,
Gur sinn féin a bhite 'g iomain;

---

* 'Se so ceud oran an Ughdair.

Mar gu n rachadh cù ri caoirich,
'S iad 'nan ruith air aodann glinne,
'S ann mar sin a ghabh iad sgaoileadh
Air an taobh air an robh sinne.

Sin 'nuair thàinig càch 'sà dhearbh iad
Gu'm bu shearbh dhuinn dol nan cuideachd;
Se'n trùp Ghallta g'an robh chall sin,
Bha colluinn gun cheann air cuid diubh:
'Nuair a thachair ribh Clann-Dòmhnuill,
Chum iad còmhail air an uchdan,
D'fhàg iad creuchdan air an reubadh,
'S cha leighiseadh léigh an cuislean.

Bha na h-eich gu crùitheach, srianach,
Girteach, iallach, fiamhach, trupach;
'S bha na fir gu h-armach, fòghluimt',
Air an sonrachadh gu murtadh.
'Nuair a dh'aom sinn bharr an t-sléibh,
Is mòran feum againn air furtachd,
Na bha beò bha cuid dhiubh leoint',
'S bha sinn brònach mu 'na thuit ann.

Dh'eirich fuathas ann san ruaig dhuinn,
'Nuair a ghluais an sluagh le leathad;
Bha Prionns' Tearlach le chuid Fràngach,
'S iad an geall air teachd 'n ar rathad:
Cha d' fhuair sinn facal comand'
A dh'iarraidh ar nàimhdean a sgathadh;
Ach comas sgaoileadh feadh an t-saoghail,
'S cuid againn gun fhaotainn fhathasd.

Sin 'nuair thàinig mise dhachaigh.
Dh' ionnsaidh Ghilleasbuig o'n Chrannaich,
'S ann a bha e 'n sìn cho fiata,
Ri broc liath a bhiodh an garaidh;

Bha e duilich ann san àm sin,
Nach robh ball aige r'a tharruinn,
'S mòr an diùbhail na bha dhìth air,
Claidheamh sinnsireachd a sheanar.

Mòran iarruinn air bheag faobhair,
Gu'm be sud aogas a' chlaidheimh;
'S e gu lùbach, leumnach, bearnach,
'S bha car càm ann anns an amhaich;
Dh' fhàg e mo chruachainse brùite
Bhi 'ga ghiùlan feadh an rathaid,
'S e cho tròm ri cabar fearna,
'S mairg a dh'fhairdeadh an robh rath air.

'Nuair a chruinnich iad nan ceudan
'N là sin air Sliabh na h-eaglais,
Bha ratreud air luchd na Beurla,
'S ann daibh féin a b' éigin teicheadh;
Ged' a chaill mi ann san àm sin
Claidheamh ceannart Chloinn an Leisdeir;
Claidheamh bearnach a mhi-fhortain,
'S ann bu choltach e ri greidlein.

Am ball-teirmeisg a bha meirgeach,
Nach d'rinn seirbhis a bha dleasnach;
'S beag an diùbhail leam r'a chunntadh
Ged' a dh' ionndrainn mi mu fheasgar,
An claidheamh dubh nach d'fhuair a sgùradh
'S neul an t-sùthaidh air a leth-taobh;
'S beag a b'fhiù e 's e air lùbadh,
'S gu'm b'e diùbhadh a bhuill-deis e.

An claidheamh braoisgeach bh'aig na daoine,
Nach d'rinn caonnag 's nach tug buillean,
Cha robh eugas air an t-saoghal,
'S mairg a shaoraich leis an cuimeasg;

An claidheamh dubh air an robh an t-aimhleas
Gun chrios, gun chrambait, gun duille.
Gun roinn, gun fhaobhar, gun cheann-bheart,
'S mairg a thàrladh leis an cunnart.

Thug mi leam an claidheamh bearnach,
'S b'olc an asuinn e sa' chabhaig,
Bhi ga ghiùlan air mo shliasaid,
'S mairg mi riamh a thug o'n bhail' e:
Cha toir e stobadh na sàthadh,
'S cha robh e làidir gu gearradh;
Gu'm b'e diùbhadh a bhuill airm e,
'S e air meirgeadh air an fharadh.

Chruinnich uaislean Earraghaidheal,
Armailt làidir do mhilisi,
'S chaidh iad mu choinneamh Phrionns' Tearlach,
'S dùil aca r'a chàmp a bhristeadh;
'S ioma fear a bh' ann san àit ud
Nach robh sàbhailt mar bha mise,
A'mheud sa dh'fhàg sinn ann san àraich,
Latha bhàr na h-Eaglais'-brice.

ORAN EILE DO BHLAR NA H-EAGLAISE-BRICE.*

Air an fhonn cheudna.

GED a tha mi 'n so am chrùban,
Ann an seann tigh udlaidh, uaigneach;
Bha mi roimhe mar ri cuideachd,
Ged a thuit dhaibh mo chuir uapa:

---

* This Song was excluded by the Author from three editions of his work printed for himself, because it was a Jacobite piece, and offensive to the Campbells, who always *were his best* patrons. It is here inserted for the first time, at *the solicitation of* many of the Bard's admirers. It is generally

'S tric' mi 'g amharc ris an aonach,
'M faic mi t'aogas Iain 'Ic-Ruairidh—
'S na'm faicinn thu r'a' tighinn,
Dh'éireadh mo chridhe bho smuairean.

Dh'éireadh m'inntinnse bho smàlan,
Mi bhi mar riut Iain 'Ic-Ruairidh;
Dh'innsinn duit n'a bhiodh air m'aire,
'S bhithinn 'farraid na bhiodh uam dheth,
'N là sin a thug iad na buillean,
'S mis' chunnaic 'bhi ga'm bualadh;
Chaidh 'n teicheadh air taobh Righ Deòrsa,
'S ann oirrnne 'thàinig am fuathas!

B'e sgeul an fhuathais r'a innse
Gu'n do theich an Righ 'sa mhuinntir;
Ghabh iad eagal roimh na buillean
'Nuair a chunnaic iad am Prionnsa;
Cha d' fhan duine dhiu r'a chéile,
Eadar Dunéideann a's Sruidhleadh;
'S iomadh baile 'sa 'n robh pàirt dhiu
'Gabhail tàimh air teachd na h-òidhche!

Bha sinn gu misneachail, dàna,
A' dol a n-àird' a dh'ionnsaidh 'n t-Sléibhe,
'S mu'n deachaidh sinn ceart an òrdugh
Thàinig iad oirnne na reubail!

---

supposed, though erroneously, that it was the Poet's first production; but he himself states that the foregoing song was the first produce of his imagination, and composed immediately after the Battle of Falkirk, in 1745; whereas it is evident by the tenor of this song, though it goes under the name of the "Battle of Falkirk," that it was composed after the Battle of Culloden, in 1746. The *Iain Mac Ruairidh*, it is said, means Prince Charles Edward. For the set here given, we had recourse partly to oral recitation, and partly to Turner's Collection of Gaelic Songs; but, we must add, that, passing through the corrupted channel of tradition, it may now be destitute of the merit which it once possessed.—ED.

Cha b' fhada mheal sinn an àrach,
'Nuair a sgànr sinn as a' chéile;
'S ann a sin a bha'n droch càradh,
Air na bha luchd eudaich dhéirg ann!

Rinn e cuideachadh d'ar nàimhdibh
Gu'n robh dìth comandaidh oirnne;
Cha d' fhuair sinn òrdugh gu lamhach,
'Nàm do chàch bhi 'tighin' 'n-ar còmhdhail,
'S ann a theich sinn ann ar deanamh,
'S cha'n fhanamaid ri bhi còmhladh,
Cha'n fhacas roimhe a lethid
O'n thugadh là Inbheir-Lòchaidh.

Bha mis' a's Calum Mac-Phàruig,
'Siubhal càthair agus mointich,
'S mar a teicheamaid san àm ud
'S cinnteach gu'm biodh calldachd oirnne;
Ghabh na bh'agaim do luchd-beurla
An *ratreuta* roi' Chlann-Dòmhnuill,
Sud a ghiorraicheadh an saoghal,
'Dhol ri aodann nam fear mòra!

B'e sud a ghiorraicheadh an saoghal
Dhol a chaonnag ris a phòr ud
Thain' a chomhsachadh na rìoghachd
As leth an Rìgh a's na còrach,
'S iomadh laoch gu'n atha-laimhe
Eadar Ceann-t-sàile 's Srath-Lòcha
A chuireadh, an guaillean r'a chéile,
'S bu mhòr am feum anns a' chòmhraig.

Bu mhor am feum anns a' chòmhraig
'Na fir mhòra bha neo-sgàthach;
Eadar Chamshronach 's Chlann-Dòmhnuill.
'S *na* bha chòmhlain ann am pàirt riu.

'S nam faigheadh iad cothrom na Féinne
Eadar iad-féin a's an nàmhaid:
Dh' ain-deoin na bh' anns an Roinn-Eorpa
Chuireadh iad Righ Deòrs' ás áite.

Chuireadh iad Rìgh Deòrs ás àite,
Na bha Ghàidheil ann an Alba
Na'm biodh iad uile mar bha iad,
A' bhliadhna thàinig an armailt;
Na'm biodh iad uile ri chéile,
Gu'm b'iad féin na treun fhìr chàlma,
G'am bu dùthchas a bhi cròdha
Bha chòmhnaidh a measg nan Garbh-chrioch.

An là sin a thug iad Cuil-fhodair,
Cha robh fhortan ud ach searbh dhuinn,
Choisinn Diùc-Uilleam 'sàn droch-uair!
'S mòr an rosad e do dh' Abba;
Chaill na cinnfeadhnaidh am fearrann
'S an tuath-cheathairn an cuid armachd,
Cha bhi oirnn ach ăd a's căsag,
An àite nan deiseachan balla-bhreac.

Cha bhi oirnn ach ăd a's căsag,
An àite nam breacannan ùra;
Stocainean a's briogsa glasa,
'S iad air glasadh mu na glùinean;
'Nuair chaill sinn ar n-airm 's ar n-aodach,
Cia mar dh' fhaodas sinn bhi sunntach?
Le'r căsagan leobhar liath-ghlas,
Nach robh roimhe riamh 'n-ar dùthaich.

Ca robh roimhe riamh 'n-ar dùthaich,
Ach aodaichean ùra riomhach;
'S chaoidh cha b' éigin am mùthadh
Gus 'n do chaill sinn cliù na rìoghachd,

Chaill sinn ris ar cuid do'n t-saoghal,
Chaill sinn ar daoine 's ar nì ris ;
Chaill sinn ar n-aighear 's ar n-éibhneas,
'S goirt an sgeul duinn bhi g'a innseadh.

'S goirt an sgeula bhi ga innseadh,
Na chaidh dhìth oirnn do na daoine,
Na thuit dhiù latha Chuil-fhodair ;
'S a fhuair an dochann anns a' chaonnaig,
Thàinig an trùp orr' o'n culthaobh,
Triùir mu'n aon duin' air an aodann ;
'S na'm faigheadh iad cothrom cùise,
Rinn iad diùbhail mu'n do sgaoil iad.

Cha robh meas air Clanna Ghàidheil
O'n dh' fhalbh Tearlach uainn air fògradh
Dh' fhàg e sinn mar uain gun mhàthair
Gun aobhar ghàire gun sòlas,
Sinn a' géilleadh do Shasunn
'Sa 'g éiridh am feachd Rìgh Deòrsa
Cuid d' ar n-iarrtas a's d'ar n-athchuing
E dhol dachaigh do Hanobher !

Bi'dh sinn fathast ann an dòchas
Gu'n tig Tearlach òg do'n rìoghachd
'S nan tigeadh e oirnn a chlisgeadh,
Dh'eireadh ar misneach 's ar n-inntinn,
Dh'eireadh leat na h-uile duine ;
'S bhiodhmaid uile dhuit cho dìleas ;
An aobhar blàir no'n làthair cumaisg,
Cha bhiodh cunnart oirnn gu'n dìobhradh.

Chaoidh, cha dìobramaid gu bràth thu,
'S e'n achanaich a b' fhearr leinn fhaotainn
Gun tigeadh iad oirnn na Fràngaich,
'S Tearlach bhi air ceann nan daoine.

Dh'éireadh Camshronaich o Lòchaidh,
Dòmhnullaich a's Clann-an-t-Saoir leat;
'S cha robh an leithid anns na crìochan
O'n a chrìochnaich Clanna-Baoisge.*

Gu'n éireadh leat Clann-an-Alba,
Laidir, neartmhor, feachdail, rioghail,
Gu targaideach, armailteach, tartrach,
Luchd nam bratach 's nan cuilibheir;
Ri àm rùsgadh nan lann glasa,
Nam faobhar sgaiteadh, 's nam pìcean;
Builleach, guineach, beumach, buidhneach,
'S bu chliùiteach an àm dol sìos iad.

Griogairaich gu'n fhailinn cruadail,
Bha iad riamh, gu h-uasal rìoghail,
An àm cogaidh, troid, no tuasaid,
C'àit' an cualas bonn d'am mì-chliù?
Dol an aghaidh teine 's luaidhe;
An àm na ruaig cha b'iad a strìochdadh,
'S fhad' sa leanas sibh r'ar dualchas,
Cha tuit sibh le fuath luchd mi-rùin.

Eiridh gach fine bho thuath leat,
Eadar uaislean agus islean;
Le toil an cridhe 's an dùrachd
O'n a chuir thu t' ùigh 'san fhìrinn;
Bi'dh sinn uile san aon rùn duit,
O'n is ionnan cùis mu 'm bi sinn;
Ann a t'aobhar 'Thearlaich Stiubhairt
On 'se do chrùnadh bheir sìth dhuinn.

---

* A celebrated Fingallian tribe.

ORAN DO THAILBHEART A BH' AIG BAN-RIGH MAIRI.

DEOCH slàinnte Righ Deòrsa,
Gu'n òlainn air thùs,
Le onoir 's le buaidh
Nan daoin' uails' tha 'na chùirt,
Le Seanalair Hallaidh,
Is Màidsear Cothun,
Gun di-chuimhn' air Màiri,
Bean mhàlta mo rùin.

Mo bheannachd gu bràth
Aig a' Bhan-righ nach beò;
'S an aic' a bha Màiri,
G'a h-àrach 's i òg;
Bean shiobhalta, shàmhach,
'S i nàrach gu leòir;
'Nuair théid mi 'n tigh-thàirne,
'S i phàigheadh mo stòp.

'S tu chumadh an cothrom
'S an onair ud rium,
'S a chuireadh a'm sporan
Na dolair 's na crùin:
Ged' a dh' òlainn leann làidir,
Fion Spàinteach is rùm,
'S tu b' urrainn a phàigheadh,
S tu 'n àit' air mo chùl.

'Nuair thiginn leat dhachaigh
Thar faich' an rabhiù,

'S tu sinnt ann am bhreacan,
Bu taitneach leam thu;
Gu'n deanainn do thasgaidh,
Far am faicinn do ghnùis,
Mo Mhàiri dhonn mhaiseach,
Air 'n do leag mi mo rùn.

'S ann do nighean na Ban-righ
Thug mi gràdh is mi òg,
O'n a fhuair mi air làimh i,
Cha robh fàilinn a'm lòn;
Fhuair mi còir ort o'n chaiptin
Nach tugainn seachad air òr,
'S ge do rachainn am blàr leat,
Cha 'n fhàgainn thu beò.

'S ann a fhuair mis' an toiseach,
Leis an fhortan a bh' ann,
A bhean is dìriche pearsa,
Théid a mach sa' chomand;
'S a dh'aindeoin na h-aoise,
Cha dean i h-aogas a chall;
Cha chaolaich a casan,
'S cha mho ghlasas a ceann.

Tha Màiri cho bòidheach
Ri mnaoi òig tha san tìr,
'S i gu'n uireasbhuidh fòghluim,
Uasal, mòralach, grinn;
'S e m' aighear 's mo shòlas,
Gu'm bheil i pòsta rium fhin,
'S ge 'd a theirig dhuinn stòras,
Gheibh sinn òr aig an righ.

Bidh sinn uil' aig righ Deòrsa,
'S cha ghòraiche dhuinn;

O's ann aige tha 'n stòras
Is còir air a' chrùn;
Bheir e 'm pàigheadh 'n-ar dorn dhuinn,
'S cha 'n iarr e oirnn dad g'a chionn;
Gheibh sinn annart is aodach,
Cho saor ris a' bhùrn.

Cha n-eil trioblaid r'a chunntadh
Air muinntir an rìgh,
Ach miorag is sùgradh,
'S bhi gu'n chùram do ni;
Ged' a dh' òlainn na galainn,
A h-uile car a théid dhìom,
Cha trodadh mo bhean rium,
'S cha leig i'n t-aran am dhìth.

'S ann agams' tha 'n leannan
Nach eil feamach na bréin;
'S 'n uails' tha na mala,
Tha cuir a ceanail an céill,
'S tha mi fad' ann am barail,
Nach eil a coimeas fo 'n ghréin;
'S ni mi pòrsan d'i daingeann,
Mu bhios i maireann a'm dhéigh.

ORAN DO'N MHUSG.

'S IOMADH car a dh'fhaodas tigh'n air na fearaibh,
Is theag' gu'n gabh iad gaol air an tè nach faigh iad,
Thug mi fichead bliadhna do'n chiad tè ghabh mi,
Is chuir i rithist cùl rium, is bha mi falamh.

Is thàinig mi Dhunéideann a dh'iarraidh leannain,
Is thuirt an Caiptin Caimbeul, 's e'n geard a' bhaile,

Gu'm b'aithne dha banntrach an àite falaich,
'S gu'n deanadh e àird air a cur à'm charamh.

Rinn e mar a b'àbhaist cho mhath 'sa ghealladh,
Thug e dhomh air làimh i, 's am paigheadh mar ri;
Is ge b'e bhios a' feòraich a h-ainm no sloinneadh,
Their iad rithe Seònaid, 's b'e Deòrs' a seanair.

Tha i soitheamh, suairce, gun ghruaim, gun smalan
Is i cho àrd an uaisle ri mnaoi san fhearann;
Is culaidh a m' chumail suas i, o'n tha i mar'rium,
Is mòr an t-aobhar smuairein do'n fhear nach faigh i,

Leig mi dhìom Nic-Còiseam ged' tha i maireann,
Is leig mi na daimh chròcach an taobh bha 'n aire,
Is thaobh' mi ris an òg-mhnaoi, 'sann leam nach aithreach,
Cha n-eil mi gu'n stòras o'n phòs mi 'n ainnir.

Bheir mi fhéin mo bhriathar gu bheil i ro mhath,
Is nach d'aithnich mi riamh oirre cron am falach,
Ach gu foinneamh, finealta, dìreach, fallain,
Is i gu'n ghaòid, gu'n ghìomh, gu'n char fiar, gu'n chamadh.

Bithidh i air mo ghiùlain, 's gur math an airidh,
Ni mi fhéin a sgùradh gu math 's a glanadh;
Chuirinn ri an t-ùilleadh ga cumail ceanalt,
Is cuiridh mi ri m' shùil i 's cha diùlt i aingeal.

'Nuair bhi's cion an stòrais air daoine ganna,
Cha leigeadh nighean Dheòrsa mo phòca falamh;
Cumaidh i rium òl anns na tighean-leanna,
'S pàidhidh i gach stòpan a ni mi cheannach.

Ni i mar bu mhiann leam a h-uile car dhomh,
Cha-n innis i breug dhomh, no sgeula mearachd:

B

Cumaidh i mo theaghlach cho math's bu mhath leam,
Ged' nach dean mi saothair no obair shalach.

Sgìthich mi ri gnìomh, ged nach d'rinn mi earras,
Thug mi bòid nach b' fhiach leam bhi ann a'm sgalaig,
Sguiridh mi g'am phianadh, o'n thug mi 'n aire,
Gur e'n duine dìomhain is faide mhaireas.

'S i mo bheanag ghaolach nach dean mo mhealladh,
Fòghnaidh i dhìomh daonnan a dheanamh arain;
Cha bhi fàilinn aodaich orm no anairt,
'S chaidh cùram an t-saoghail a nis' as m'aire.

ORAN DO'N RIGH.

'S i deoch slàinnt' an Righ is àill leinn,
Sin an ioc-shlainnt' àluinn, uasal,
Bhi ga h-òl do dh'fhion na Spàinte,
No do phuinnse làidir, uaibhreach;
'Nuair a bhios i air a stràcadh
Cho làn 'sa chumas na cuachan,
Ge b'e làmh an dean i tachairt,
'S còir gu'm faiceadh e mu'n cuairt i.

'S mòr an sonas th' ann san rìoghachd,
O'n chaidh an Righ so chrùnadh,
Ann san àit' a bh'aig a shìnnsreachd,
An d'fhuair a sheann-seanair còir-dhùthchais;
Albainn, a's Sasunn, a's Eirinn,
'Nis a' géilleachdainn do 'n aon-fhear,
Mar nach fhacas iad riamh roimhe
O'n a chothaicheadh air thùs iad.

'S mòr an t-àdh a th'air an òigear,
An treas Deòrs' a shuidh sa' chathair,

Cha-n eil righ ann san Roinn-eòrpa,
Chumas còmhrag ris le claidheamh;
'S òg a thòisich e ri cruadal,
'S tha bhuannachd gu tric na lamhan,
Fearann chàich 'ga shir thoirt uatha,
'S na h-uil' àite fhuair e ghleidheadh.

'S iomadh àit' an robh chuid armailt,
Cliùiteach, ainmeil 'nuair a thàirnt' iad;
A choisichean lùghar, calma,
Is trup meamnach nan each làidir;
Bha Eireannaich, Goill, a's Sasnaich,
'Nan gaisgich an tìr an nàmhaid,
'S mairg a thachradh air na fearaibh,
'Nuair a theannadh iad ri làmhach.

Anns na h-uile càs a's cunnart,
'S mòr an t-urram fhuair na Gàidheil,
'S bha'ar greis ga 'n cuir an duileachd,
Mar nach buineadh iad do'n phàirtidh;
Ach 'nuair fhuair iad meas a's creideas,
'S a chreideadh nach deanadh iad fàilinn,
'S iad bu sheasmhaich air an onair
A thug lann-sholais á sgàbart.

Bha iad bras a h-uile latha,
Ri àm catha dol 'sna blàraibh;
Chaidh gach dhuine dhiù air chruadal,
'S ann orra bha buaidh gach làrach:
Bha *commisean* aig gach òigear,
'S e toirt òrdugh d'a *bhataillean*,
'S iad cho dìleas do Righ Deòrsa,
'S a bhiodh na leòghain dha'n cuid àlaich.

Bha chairt-iùil a's cuibhl' an fhortain,
Bha seòid a' chogaidh gu léir leat;

Ann sa h-uile blàr a bh' aca,
Rinn *Mars* na bu chòir dha féin dheth:
'N àm do loingis bhi 'gan gluasad,
Chuir *Æolus* fuaim le d'bhréidean;
Thug *Neptune* cothrom a' chuain duit
'S cò bha uat a dheanadh feum dhuit?

Bha na Gearasdain cho daingean,
'S gu'm b' amaideach dol gan séisdeadh,
Aghaidh làidir air gach balla,
Chum nam *Barag* a bhi gléidhteach;
Rampair àrd nach rachte thairis,
Batraidh 's *canain*, orra gleusta,
Bu mhairg a bhiodh roimh an anail
'Nuair a theannadh iad ri géisgil.

Gach righ a thòisich 'na t' aghaidh,
Ghabh iad mar roghainn an diùbhadh,
'S ionnan sin 's mur dh'éirich dhaibh-san,
'S mòr a chaill iad air a' chùis ud;
Thug thu tarruinn bharr an Fhràngaich,
'S fhuair thu ceanglaichean a's cùmhnant,
Nach togadh e rithist t'angar,
Mu'n éireadh aimhleas ni bu mhò dha.

Bha Ban-righ Hungaraidh gòrach,
'Nuair a thòisich i ri strì riut;
'S cha bu ghlice Righ na Spàinte,
Thòisich e gu dàna mì-mhoil:
Ged' a bha 'n dithist ud làidir,
'S righ no dha a bh'ann 'sna h-Innsean,
Fhuair thu dhiù gach cùis a dh'iarr thu,
'S tha na fiachan air an dìoladh.

Tha 'n Righ a nis' mar is àill leis,
'Sàbhailt a dh' fhaodas e laidhe,

Tharruinn e gu tìr a chàbhlach,
'S cha-n eil feum air càmp a ghleidheadh :
Gach duine bha dha 'nan nàimhdean,
Chinn iad dha 'nan cairdean matha,
'S tha iad uile dha cho dìleas,
'S dh' fhuirich an t-sìochadh sin fhathasd

An ceithir airdean an t-saoghail,
Tha fearann is daoin' aig Deòrsa :
'S tha chinn-euglais ann 's gach àite
Chum an sàbhaladh o dhò-bheairt ;
Tha lagh is parlamaid aca,
Chumail ceartais riu a's corach ;
'S tha mheirl' an déigh a casgadh,
Sguir na creachan is an tòrachd.

Bi' na h-uile diùc is iarla,
Mar is miann leo 'm fad is beò thu,
'S gheibh gach morair, a's gach tighearn',
A h-uile dlithe is coir dhaibh ;
Tha daoin-uails', a's tuath an fhearainn
Mar is math leo thaobh an storais ;
Tha luchd-ceaird a' faotainn cosnaidh,
'S cha-n eil duine bochd gu'n phòrsan.

Tha toradh am fàs na talmhuinn,
Gu miosach' arbharach, pòrach ;
Chinn an spréidh gu bliochdach, baineor
Sona, sliochdar, sailleach, feòlmhor :
Tha sitheann air sliabh gach garbhlaich,
Sealgairean a' faotainn spòrsa,
'S tha tighinn air iasg na fairge,
'S paillt an t-airgiod r'a linn Dheòrsa

'S mòr a rinn e dh' fhearas-tighe,
Sgaoil e h-uile maitheas oirnne,

Chuir e drochaid air gach alltan,
'S réitich e na ràidean-mora;
Chuir e sgoil sa' h-uile gleann,
A los gu'm faigheadh ar clann fòghlum;
'S gheibh sinn airm a's eudach Gaidhleach,
O 's e 's fearr leinn gu bhi spòrsail.

'S e is airde do na flathaibh,
'S am mac-ratha o thùs òige,
Ceannard làidir sna' h-uil' ionad,
Air gach fine, 's air gach seòrsa;
Tital Bhreatuinn a's na Fràinge,
Tha na banntan sin 'na phòca,
Staoileadh Eirinn, stéidh na Creidimh,
G'a chumail creideasach an òrdugh.

Gu meal thu do chrùn 's do chathair,
T'uinem do chlaidheamh 's do mhòr-chuis,
'S do theaghlach mòr, rìoghail, cliùiteach,
'S an lù-chairt a' bheil thu chomhnaidh;
Ge b'e uair a thig an aois ort,
Na chaochlas tu bhàrr an t-seòil sin,
Gu'm bi do mhac-òighre sàbhailt,
Ann a t' àite mar is còir dha.

ORAN DO MHORAIR GHLINN-URCHAIDH.

SGEUL a b'ait leam r'a innseadh,
Mu'n òg aigeannach, riòmhach,
Laoineach, bhasdalach, phrìseil,
Chaoineil, mhacanta, shìobhailt,
A rinn gach beart a bha rìoghail,
Ann an ceartas 'sam fìrinn,
O thoiseach na stri' so thàinig:
O thoiseach na stri' so, &c.

'S iomadh àit a' bheil cliù ort,
Nach ro 'm pàirtich do dhùthcha,
Sheas thu dàna gun chùram,
Gun fhàilinn, gun lùbadh,
Ann san àite bu rùn leat,
Far na gheall thu o thùs a bhi càirdeach:
  Far na gheall thu o thùs, &c.

'S an àm gluasaid, na carraid,
Bha thu cruadalach, fearail,
Mar bu dual duit o d' sheanair,
Choisinn buaidh ann an Gallabh,
'Nuair a bhuannaich e 'm fearann,
Bha na Tuathaich gun anam,
'N deis an ruagadh 's an gearradh san àraich:
  'N deis an ruagadh 's an gearradh, &c.

Laoich ghleusda gun tioma,
Bu mhor feum ann san iomairt,
Nach géilleadh le gioraig,
Fhuair iad réite le milleadh,
'S cha bi 'n eucoir a shir iad;
'S mòr t' fheums' air bhi sgileil,
O 's tu féin a tha 'n ionad nan armunn.
  O 's tu féin a tha 'n ionad, &c.

Sàr cheannard gach fin' thu,
Deagh mhaighstir nan gillean,
'S an comandair gun tioma,
An tùs aimhreit no iomairt,
Nach dean parladh a shireadh
Le d' lanntaibh geur, biorach,
Bhiodh calldach a's iomain air nàmhaid:
  Bhiodh calldach a's iomain, &c.

'S bi do chinneadh mòr fhéin leat,
Ann 's gach cunnart 'san téid thu,

'S iad gu fuileachdach, feumail,
Bhualadh bhuilean a's spéicean ;
'S lìonmhor curaidh 'na éideadh,
Bhi's ullamh gu éiridh,
An am dhuit a bhi 'g éibheach crois-tàraidh :
An am dhuit a bhi 'g éibheach, &c.

'S iomadh caraid mu'n cuairt duit,
Eadar Bealach a's Cruachan,
Leis 'm bu mhath thu bhi 'n uachdar
Le neart tein' agus luaidhe,
'S nan lann tana, geur, cruaidhe,
Rachadh mar riut g'am bualadh,
'Nuair a thogadh tu suaiceantas àrda :
'Nuair a thogadh tu, &c.

'S 'nuair a sgaoilte do bhratach,
Ri crann caol, dìreach, snaighte,
Os ceann dhaoin' air an fhaiche,
Chluinnte gleadhraich nam marcach,
Bu ghreadhnaiche tartar ;
Na cinn-fheadhna 's na gaisgich
Le maoim bheirt' a mach leo buaidh-làrach :
Le maoim bheirt' a mach, &c.

Reachdar, ardanach, morchuis',
Duineal, ceannsalach, seòlta,
Marcach àrd, nan each mòra,
Bu mhòr srann, 's bu mhath fòghlum ;
Fasan Gallta gu leòir ort,
'S math thig ad a bhil òir dhuit,
Air chùl clannach bu bhòidhche 'measg Ghaidheal :
Air chùl clannach bu bhòidhche, &c.

Aghaidh mhacanta, chaoimhneil,
Mhàlta, mheachair mar mhaighdin ;

Ann sa chòm is glaine na 'n daoimein,
T' aigneadh uile le sòisle,
Dàna, smachdail mar shaighdear,
Cridhe soilleir gun fhoill
Mar ghrian choimhneil a' boisgeadh air fàireadh
Mar ghrian choimhneil, &c.

Suairce, sìobhalta, fearail,
Sùil liontach, ghorm, mheallach,
Bu chaol, finealta mala,
Gruaidh ghrìs-dhearg, channach,
Beul bìdhe bu taine,
Cneas mìn-gheal mar chanach,
Cha-n eil tì a thug barrachd air t'àilleachd
Cha-n eil tì a thug barrachd, &c.

Fhuair thu urram gach cùise,
O'n a b' urrainn thu giùlan;
'Nam suidhe na cùirte
Far 'm bu lìonmhora diùcan,
Bu rìomhach do *dhiùti*,
Bhi càradh a' chrùin,
Air an righ d'am bheil dùthchas an àite:
Air an righ d'am bheil, &c.

Sàr chùirtear na maise
Dh'an robh cliù air gach fasan,
Fhuair iùl ann an Sasunn
Air na cùiseannaibh tagraidh,
'S e do thùr a bha beachdail,
Tha 'n dùthaich làn aitis
O'n a thàinig thu dhachaigh le fàilte:
O'n a thàinig thu dhachaigh, &c.

Sàr phòitear an fhìon thu,
'S tu dh' òladh 's'a dhìoladh;

Fhuair thu fòghlum gach rìoghachd,
Meoir is grinne ni sgrìobhadh ;
Bu tu sealgair na sìthne
Le d' chuileabhair caol, dìreach,
'Nuair a thàrladh tu 'm frìth nam beann àrda :
'Nuair a thàrladh tu, &c.

An am dhuit a bhi taghall
Ann sa' bheinn am bi 'n fhaoghaid,
Leat bu mhiannach a ghreadhainn,
Fuaim mhiosar ri h-adhairc,
Gunna glaice do roghainn,
Gairm ghallanaich gaothair,
'Nuair a rachadh e 'n déigh fir cràice :
'Nuair a rachadh e 'n déigh, &c.

'S 'nuair, a loisgeadh tu 'm fùdar,
Leis a' ghunna nach diùltadh,
Bhiodh na peileirean dù'-ghorm,
Le teine 'gan stiùradh
Ri h-eilid na stùice,
'S bhiodh a ceithreannan brùite,
Is do ghillean 'ga giùlan á fàsach :
Is do ghillean 'ga giùlan, &c.

'S 'nuair a thearnta gu d' bhaile
Mu òidhche le farum,
Bu ghleadhrach an talla,
Tùr greadhnach sin Bhealaich ;
Mòr chaoimhneas air t'aire,
Bhiodh loinn air luchd-ealaidh
Leis an séinnte gach caithream a b' àill leat ;
Leis an séinnte gach caithream &c.

Mu chromadh na gréine
'Nuair a dhonnadh na speuran,

Gheibhte sollain a's éibhneis,
An tigh soilleir na féile,
Gach ceòl bu bhinne r'an éisdeachd,
Co-fhreagairt a chéile,
An fhiodhall, 's na teudan, 'sa chlàrsach:
An fhiodhall, 's na teudan, &c.

Maduinn shoilleir ag éiridh,
Gheibhte chomaine cheudna,
Pìob am folais 'ga spéiceadh,
Feadain loma 'g an gleusadh,
Dosa donna ri beus daibh,
Ceòl loinneil bu réithe,
Sìr chaithe' na féisd ann a t' àros:
Sìr chaithe' na feisd, &c.

'Si an trompaid 's na h-òrgain,
Bu ghlan pronndol is monmhor,
'Nuair a lòmte gach corra-mheur
Nach bu tròm air an t-sorachan,
Bu phuncail an toraman,
Gu fonnmhorach, soirmeil,
Ann an teaghlach a' Mhorair ri àbhachd!
Ann an teaghlach a' Mhorair, &c.

Talla flathasach, rìoghail,
An robh mathas, gun mhì-run,
Gheibht' an taghaich gu lìonmhar,
Do mhaithean na rioghachd,
Seòl air caitheadh an fhiona,
Uisge-beath' ann am pìosan,
A' sìr ghabhail sìos nan deoch slàinnte:
A' sir ghabhail sios, &c.

Mar bu mhiannach leat fhaicinn
Bhi gu fialaidh mar chleachd thu,

Miosail, miaghail, gun airceas,
Uails' is rìomhadh a's fasan ;
Or lionmhor g'a sgapadh,
Cluiche dian g'a chuir seachad,
Air dhìsnean, air chairtean, 's air thàileasg;
Air dhìsnean, air chairtean, &c.

Beus nach b' ainneamh le d' theaghlach,
Bhi gu farumach, greadhnach,
Ceòl is aiteas gach òidhche,
Seòmar laiste le coinnlibh;
'S e Gleann-urchaidh do staoile,
'S thu air Bealach a't' òidhre,
Gu meal thu do ghréim air an àite ;
Gu meal thu do ghréim, &c.

COIRE-CHEATHAICH.*

'Se coire-cheathaich nan aighean siùbhlach,
An coire rùnach, is ùrar fonn,
Gu lurach, miad-fheurach, mìn-gheal, sùghar,
Gach lusan fiùar bu chùbhraidh leam ;
Gu molach, dù-ghorm, torrach, lùisreagach,
Corrach, plùranach, dlù-ghlan grinn ;
Caoin, ballach, dìtheanach, canach, mìsleanach,
Gleann a' mhìlltich, 'san lìonmhor mang.

Tha falluinn dhùinte, ga daingeann, dùbailt',
A mhaireas ùinne, mu'n rùisg i lòm,
Do'n fheur is cùl-fhinne dh' fhàs na h-ùrach,
'S a bharr air lùbadh le driùchda tròm,

* For the Tune of the above Song, see the Rev. Mr Patrick Macdonald's "Collection of Highland Vocal Airs," p. 20, No. 132.

Mu choire guanach nan torran uaine,
A' bheil luibh a's luachair a suas g'a cheann;
'S am fàsach guamach an càs a bhuana,
Nam b' àite cruaidh e, 'm biodh tuath le'n suim.

Tha trusgan faoilidh air cruit an aonaich,
Chuir sult is aoidh air gach taobh a d' chòm,
Mìn-fheur chaorach is barra bhraonan,
'S gach lus a dh' fhaodadh bhi 'n aodan thòm,
M'an choir' is aoidheala tha r'a fhaotainn,
A chunna' daoine an taobh so 'n Fhràing;
Mur dean e caochladh, b' e 'n t-aighear saoghalt'
Do ghillean aotrom bhi daonnan ann.

'S ann mu'n Ruadh-aisridh dh'fhàs na cuairteagan,
Cluthor, cuachanach, cuanar, àrd,
Na h-uile cluaineag 's am bàrr air luasgadh,
'S a' ghaoth 'g an sguabadh a null 'sa nall:
Bun na cìoba is bàrr a' mhìlltich,
A' chuiseag dhìreach, 's an fhìteag cham;
Muran brìoghor, 's an grunnasg lìonmhor,
Mu'n chuile dhìomhair, am bi na suinn.

Tha sliabh na làirig an robh Mac-Bhaidi,
'Na mhothar fàsaich, 's na stràca tròm;
Slios na bàn-leacainn, cha 'n i is tàire,
'S gur tric a dh' àraich i 'n làn-damh donn:
'S na h-aighean dàra nach téid 'na bhà-thigh,
A bhios le 'n àlach gu h-àrd 'nan grunn,
'S na laoigh gu h-ùiseil a là 'sa dh'oidhche,
'S na h-uiread cruinn diù air druim Clach-fionn.

Do leacan caoimhneil, gu dearcach, braoileagach,
Breac le faoireagan is cruinn dearg ceann;

An creamh 'na chathraichean, am bac nan staidh- [richean.
Stacan fraoidhneasach nach bu ghann:
Am bearnan-bride, 's a' pheighinn rìoghail,
'S an canach mìn-gheal, 's am mìslean ann;
'S a h-uile mìr dheth, o'n bhun is ìsle
Gu h-ionad cìrean na crìch is àird'.

'S rìomhach còta na creige mòire,
'S cha n-eil am fòlach a' d'chòir 'san am,
Ach mionan-còinntich, o 's e bu nòsaire,
Air a chòmhdachadh bhos is thall:
Na lagain chòmhnard am bun nan srònag,
Am bi na sobhraichean, 's neòinein fann,
Gu bileach, feòirneanach, milis, roineagach,
Molach, ròmach, gach seòrs' a th' ann.

Tha mala ghruamach, do'n bhiolair uaine,
M'un h-uile fuaran a th' ann san fhonn;
Is doire shealbhag aig bun nan garbh-chlach,
'S an grinneal gainmhich' gu meanbh-gheal pronn;
'Na ghlugan-plumbach air ghoil gun aon-teas,
Ach coileach bùirn tighin' á grunnd eas lòm,
Gach sruthan ùiseal 'na chuailean cùl-ghorm,
A' ruith na spùta, 's na lùba steoll.

Tha bradan tarra-gheal sa' choire gharbhlaich,
Tha tigh'n o'n fhairge bu ghailbheach tonn,
Le luinneis mheamnach a' ceapa' mheanbh-chuileag,
Gu neo-chearbach le cham-ghob cròm:
Air bhuinne borb, is e leum gu foirmeil,
'Na éideadh colgail bu ghorm-glas druim,
Le shòislean airgid, gu h-iteach, meana-bhreac,
Gu lannach, dearg-bhallach, earr-gheal sliom.

S e Coire-cheathaich an t-aithir prìseil,
S an t-àite rìoghail mu'm bidht' a' sealg,

Is bi' féidh air ghiùlan le làmhach fùdair,
A' cur luaidhe dhù'-ghorm gu dlù nan calg:
An gunna gleusda, s' an cuilean eatrom,
Gu fuileach, feumanach, treubhach, garg,
A' ruith gu siùbhlach, a' gearradh shùrdag,
S' a dol g'a dhùbhlan ri cùrsan dearg.

Gheibhte daonnan mu d' ghlacaibh faoine,
Na h-aighean maola, na laoigh, 's na maing;
Sud bu mhiann leinn am maduinn ghrianach,
Bhi dol g' an iarraidh, 's a' fiadhach bheann,
Ge d' thigeadh siantan oirnn' uisg' is dìle,
Bha seòl g'ar dìdeann mu'n chrìch san àm,
An creagan ìosal am bun na frìthe,
'S an leaba-dhìona, 's mi m' shìneadh ann.

'S a' mhaduinn chiuin-ghil, an àm dhomh dùsgadh,
Aig bun na stùice b'e 'n sùgradh leam;
A' chearc le sgiùcan a' gabhail tùchain,
'S an coileach cùirteil a' dùrdail cròm;
An dreathan sùrdail, 's a ribheid chiùil aige,
A' cur nan smùid dheth gu lùghor binn;
An druid 's am brù-dhearg, le mòran ùinich,
Ri ceileir sunntach bu shìubhlach rann.

Bha eoin an t-sléibhe 'nan ealtainn gle-ghlan,
A' gabhail bheusan air ghéig sa' choill,
An uiseag cheutach, 's a luinneag féin aice,
Feadan spéiseil gu réidh a' seinn:
A chuag, 'sa smeòrach, am bàrr nan ògan,
A' gabhail òrain gu ceòlmhor binn:
'Nuair ghoir an cuannal gu loinneil guanach,
'S e 's glain' a chualas am fuaim sa' ghleann.

'Nuair thig iad còmhla na bheil a' d' chòirse
Do'n h-uile seòrsa bu chòir bhi ann;

Damh na cròice air srath na mòintich,
'S e gabhail crònain le dreòcam àrd;
A' dol san fheithe gu bras le h-éibhneas,
A' mire-leumnaich ri éildeig dhuinn;
Bi sin an ribhinn a dh'fhas gu mìleanta,
Foinneamh, finealta, dìreach, seanng.

Tha mhaoisleach chùl-bhuidh' air feadh na dùslainn
Aig bun nam fiùran 'g an rùsga' lòm,
'S am boc gu h-ùtlaidh ri leaba chùirteil,
'S e 'ga bùrach le rùtan cròm;
'S am minnean riabhach bu luime cliathaich,
Le chuinnean fiadhta, is fiadhaich' ceann,
'Na chadal guamach an lagan uaigneach,
'Fo bhàrr na luachrach 'na chuairteig chruinn.

Is lìonmhor cnuasach a bha mu'n cuairt duit,
Ri àm am buana, bu luaineach clann,
Ri tionnal guamach, gu fearail, suairce,
'S a' roinn gu h-uasal na fhuair iad ann;
Céir-bheach 'na cnuacaibh, 's an nead na chuairteig,
'S a' mhil 'ga buannachd air cruaidh an tuim,
Aig seillein riabhach, breaca, srianach,
Le'n crònan cianail is fiata srann.

Bha cus ra' fhaotainn do chnomhan caoine,
'S cha b' iad na caochagan aotrom gann,
Ach bagailt mhaola, bu taine plaoisg,
A' toirt brigh á laoghan nam maoth-shlat fann:
Srath nan caochan, 'na dosa caorainn,
'S nam preasa caola, làn chraobh a's mheang;
Nan gallan ùra, 's nam faillean dlùtha,
'S am barrach dùinte mu chùl nan crann.

Gach àite timchioll 'n am fàsach iomlan.
Màm a's fion-ghleann, 's an Tuilm 'ga chòir

ıll-tionail làimh ris, gu molach, tlàthail,'
chulaidh dh'àrach an alaich òig;
daimh 's na h-éildean am maduinn chéitein,
moch ag éirigh air réidhlean feòir;
ıidhean dhearg dhiù air taobh gach leargain,
'n choire gharbhlaich, da'n ainm an Ceò.

CUMHA CHOIRE-CHEATHAICH.

IR FONN,—"*The Flowers of Edinburgh.*"

'S duillich leam an càradh
Th' air coire gorm an fhàsaich,
An robh mi greis gam àrach
'S a bhràighe so thall;
'S iomadh fear a bharr orm,
A thaitneadh e r'a nàdur,
Na 'm biodh e mar a bha e,
'Nuair dh' fhàg mi e nall;
Gunnaireachd a's làmhach
Spuirt a's aobhar gaire,
Chleachd bhi aig na h-àrmuinn
A b'àbhaist bhi sa' ghleann;
Rinn na fir ud fhàgail—
'S mac Eoghainn t'ann an dràsta,
Mar chlach an ionad càbaig
An àite na bh' ann.

Tha 'n coir' air dol am fàilinn,
Ged' ithear thun a' bhlàir e,
Gun duin' aig am bheil càs deth
Mu'n àit ann san àm;
Na féigh a bh' ann air fhàgail,
Cha d' fhuirich gin air àruinn,
'S cha n-eil an àite-tàmha
Mar bha e sa' ghleann.

Tha 'm Baran air a shàrach',
Is dh'fhartlaich air an tàladh,
Gun sgil aig air an nàdur
Ged' thàinig e ann:
B' fhearr dha bhi mar b' àbhaist,
Os ceann an t-soithich chàtha,
'S a làmhan a bhi làn d'i,
Ga fàsgadh gu teann.

Se mùghadh air an t-saoghal
An coire laghach, gaolach,
A dhol a nis' air faoin-tragh,
'S am maor a theachd ann:
'S gur h-e bu chleachdadh riamh dhuit,
Bhi trusadh nan cearc biata,
Gur tric a rinn iad siathnail,
Le pianadh do lamh;
Is iad na 'm baidnibh riabhach,
Mu t' amhaich 's ann ad' sgiathan,
Bhiodh itealaich a's sgiabail
Mu t' fhiaclan san àm·
Bu ghiobach thu ri riaghailt,
Mu chidsin tigh an iarla,
Gar nach b'e do mhiann
Bhi cur bhian air an staing.

Ged' tha thu 'nis sa' bhràighe,
Cha chompanach le càch thu,
'S na h-uile duine tàir ort
O'n thàinig tu ann;
'S éigin duit am fàgail
Na 's miosa na mar thàinig,
Cha taitinn thu ri 'n nàdur,
Le cnàmhan 's le cainnt:
Ged' fhaiceadh tu ghreidh uallach,
'Nuair rachadh tu mu'n cuairt daibh,

Cha dean thu ach am fuadachadh
   Suas feadh nam beann;
Leis a' ghunna nach robh buadhor,
'Sa mheirg air a toll-cluaise,
Cha 'n eirmis i na cruachan,
   An cuaille dubh, cam.

'S e 'n coire chaidh an déis-laimh,
O'n tha e nis gun fhéigh ann,
Gun duin' aig am bheil spéis diu,
   Ni feum air an cùl;
O'n tha iad gun fhear-gléidhte,
Cha'n fhuirich iad r'a chéile,
'S ann a ghabh iad an ratreuta
   Seach réidhlean nan lùb.
Cha n-eil prìs an ruadh-bhuic,
An coille no air fuaran,
Nach b' éigin da bhi gluasad
   Le ruaig feadh na dùthch';
'S cha n-eil a nis' mu'n cuairt da,
Aon spuirt a dheanadh suairceas,
Na thaitneadh ri duin'-uasal
   Ged' fhuasgladh e chù.

Tha choille bh' ann san fhrìth ud,
Na cuislean fada, dìreach,
Air tuiteam a's air crìonadh
   Sìos as an rùsg;
Na pris sin a bha brìoghor
Nan dosaibh tiugha, lìonmhor,
Air seacadh mar gu'n spìont' iad
   A nìos as an ùir;
Na faillenean bu bhòiche,
Na slatan is na h-ògain,
'S an t-àit am biodh an smeòrach,
   Gu mòdhar a séinn ciùil;

Tha iad uil' air caochla,
Cha d' fhuirich fiodh na fraoch ann;
Tha mullach bharr gach craoibhe,
'S am maor 'ga thoirt diù.

Tha uisge srath na dìge,
Na shruthladh dubh gun sìoladh
Le barraig uaine lìogh-ghlais
Gu mi-bhlasda grannd;
Feur-lochain is tàchair
An cinn an duileag-bhàite,
Cha n-eil gnè tuille fàs
Anns an àit' ud san àm;
Glumagan a' chàthair,
Na ghlugaibh domhain, sàmhach,
Cho tiugh ri sùthan càtha,
'Na làthaich 's na phlàm;
Sean bhùrn salach ruadhain
Cha ghlaine ghrunnd na uachdar,
Gur coltach ri muir ruaidh e,
Na ruaimle feadh stang.

Tha 'n t-àit an robh na fuarain
Air fàs na chroitean cruaidhe,
Gun sòbhrach, gun sail-chuaich,
Gun lus uasal air càrn;
An sliabh an robh na h-éildean,
An àite laidhe 's éiridh
Cho lòm ri càbhsair féille,
'S am feur chinn e gann:
Chuir Alasdair le ghéisgeil
A' ghreidh ud as a chéile,
'S air leam gur mòr an eucoir
An fheudail a chall;
Cha lugha 'n t-aobhar mìothlachd,
Am fear a chleachd bhi tìorail,

A' tearnadh a's a' dìreadh
  Ri frìth nan damh seang.

Ach ma's duine do shliochd Phàruig
A théid a nis' do'n àite,
'S gu 'n cuir e as a làraich
  An tàchran a th' ann,
Bi'dh 'n coire mar a bha e,
Bi'dh laoigh a's aighean dàr ann,
Bi'dh daimh a' dol san dàmhair,
  Air fàsach nam beann;
Bi' buic s'na badain bhlàtha,
Na bric san abhuinn laimh riu,
'S na féigh an srath na lairig'
  Ag àrach nam mang;
Thig gach ni gu' àbhaist,
Le aighear is le àbhachd,
'Nuair gheibh am Baran bairlinn,
  Sud fhàgail gun taing.

ORAN SEACHARAN SEILGE.

LUINNEAG.

Chunna' mi 'n damh donn
  'S na h-eildean.
Dìreadh a' bhealaich le chéile:
Chunna' mi 'n damh donn
  'S na h-eildean.

mi tearnadh á Coire-cheathaich,
mòr mo mhighean 's mi gun aighear,
iubhal frìthe rè an latha,
  Thilg mi 'na spraidhe nach d'rinn feum dhomh.
    Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Ged' tha bacadh air na h-armaibh,
Ghleidh mi'n Spainteach thun na sealga,
Ge do rinn i orm do chearbaich,
   Nach do mharbh i mac na h-éilde.
      Chunna' mi 'n damh donn, &c.

'Nuair a dh'éirich mi sa' mhadainn,
Chuir mi innte fùdar Ghlascho,
Peileir teann is tri puist Shas'nach,
   Cuifean asgairt air a dhéigh sin.
      Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Bha 'n spŏr ùr an déis a breacadh,
Chuir mi ùille ris an acuinn,
Eagal driùchd bha mutan craicinn,
   Cumail fasgaidh air mo chéile.
      Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Laidh an eilid air an fhuaran,
Chaidh mi farasta mu'n cuairt d'i,
Leig mi 'n deannal ud m'a tuairmse,
   Leam is cruaidh gu'n d'rinn i éiridh.
      Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Rainig mise taobh na bruaiche,
'S chosg mi rithe mo chuid luaidhe;
'S 'nuair a shaoil mi i bhi buailte,
   Sin an uair a b' àird' a leum i.
      Chunna' mi 'n damh donn, &c.

'S muladach bhi siubhal frìthe,
Ri la gaoith', a's uisg', a's dìle,
'S òrdugh teann ag' iarraidh sìthne,
   'Cur nan giomhanach 'nan éigin.
      Chunna' mi 'n damh donn, &c.

'S mithich tearnadh do na gleannaibh
O'n tha gruamaich air na beannaibh,
'S ceathaich dùinte mu na meallaibh,
  A' cur dalladh air ar léirsinn.
    Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Bi' sinn beò an dòchas ro mhath,
Gu'm bi 'chùis ni's fhearr an ath la';
Gu'm bi gaoth, a's grian, a's talamh,
  Mar is math leinn air na sléibhtibh.
    Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Bithidh an luaidh ghlas 'na deannamh,
Siubhal réith aig conaibh seanga;
'S an damh donn a' sileadh fala,
  'S àbhachd aig na fearaibh gleusda!

IAIN CAIMBEUL A' BHANCA.

IAIN CHAIMBEUL a' bhanca,
Gu'm faiceam thu slàn,
Fhir a chumail na dàimh,
  'Gam buineadh bhi mòr:
Le d' chridhe fial, fearail,
A thug barrachd air càch,
An iomadaibh càs
  A thuilleadh nan slògh.
Fhuair thu meas, nach eil bichiont'
A measg Bhreatunnach,
Banc an òir bhi fo d' sgòid,
Ann an còir dhleasanach;
Na th' ann, cha n-e 'm beagan
Is e 'm freasdal ri d' stàit,
Fo leagadh do làmh
  'S gu freagradh do bheòil.

'S tu marcach nan srann-each,
Is farumaich ceum,
Le 'm falaireachd féin
  Gu farasta fòil:
Air dìollaid nan cùrsan
Bu dùbailte sréin,
'S tu bhuidhneadh gach réis,
  A shiùbhlabh an ròd.
Na h-eich bhearcasach, chalma,
Bhiodh garbh, cumachdail,
Is iad gu h-anmadail, meamnach,
Le 'm falbh gruileumach,
Cruidheach dlù-thairgneach,
Mear, ainfheasach, fuasgailteach,
Ceannardach, cluas-bhiorach,
  Uallach gu leòir.

B'e do roghainn a dh'armachd,
An targaid chruinn ùr,
Gu meanbh-bhallach dlù,
  Buidh', tairgneach, cruaidh, seòlt;
Is claidheamh chinn-airgid
Cruaidh, calma nach lùb,
Lann thana gheur-chùil
  Gu daingean a'd dhòrn;
Mar ri dag' ullamh, grad,
A bhiodh a shnap freasdalach,
Nach biodh stad air a shraid
Ach bhi 'mach freagarrach;
Fùdar cruaidh sgeilceara
Am feadan gle dhìreach,
A'd' làmhan geal, mìne,
  'S cùilibhear caol, gorm.

Bu cheannard air feachd thu,
'N àm gaisge no feum,

Fear misneachail treun
  A b' fhiosrach 's gach seòl;
A fhuair fòghlum a's fasan,
Is aiteas g'a réir,
Tur paillte le céill
  A' cur aignidh am mòid.
An am suidhe na cùirte,
No dùbladh an t-seisein,
An uchd barra no binne,
'S i t'fhìrinn a sheasadh:
Deagh theangair gu deasput,
Bu fhreagarrach cainnt,
A bhuidhneadh gach geall
  'S a chumadh a' chòir.

'S e do shùgradh bha earailteach,
Ceanalta, suairc,
'N àm tional nan uaislean
  Mar riut a dh' òl;
Gu fàilteachail, furanach,
A chuireadh tu suas,
Gach duine do'n t-sluagh,
  Ga'm buineadh bhi d' chòir:
Na diùcan bu rìomhaiche,
A chìt' ann am Breatunn,
Is bu chompanach rìgh thu,
Le fìrinn 's le teisteas,
Fhir ghreadhnaich bu sheirceile
Sheasadh air blàr,
Fo 'n deis bhiodh làn,
  Do lastainean òir.

'S math thig dhuit san fhasan,
An ăd a's a' ghruag,
Air an deasachadh suas
  Am fasan an t-slòigh;

Gu camagach daite,
Lan chaisreag a's chuach,
Gu bachlach mu'n cuairt,
Lo maise ro mhòr :
Tha gach ciamh mar do mhiann,
Air an sniamh cumachdail,
Fiamh dhonn, torrach, tròm,
Gun bhonn uireasbhuidh,
Amlagach, cleachdach,
Cruinne, cas-bhuidh, tlà,
Cho gasta ri barr,
Th' air mac san Roinneorp';

'S i t' aghaidh ghlan, shoilleir,
Bha caoinmhneil ro shuairc,
Caol mhala gu ghruaim,
Sùil mheallach bu bhòidhch';
Gnùis àilidh mar chanach,
Bu cheanalta, snuadh,
Mìn, cannach, do ghruaidh,
Mar bharra nan ròs.
Cha n-eil àilleachd air càch,
Nach tug pàirt urram dhuit ;
Foinneamh, finealta, dìreach,
Deas, fìor chumachdail,
Calpa, cruinn, cothromach,
Corrach, gu d' shàil,
Gun chron ort a' fàs,
O mhulach gu bròig.

Do smaointeannan glice,
Le misnich 's le céill,
Do thuisge ghlan, gheur,
'S deagh thuiteamas beòil ;
Gun tuirsneadh, gun bhristeadh,
Gun trioblaid, fo'n ghréin,

A b' fhiosrach mi féin,
  Is misd thu bhi d' chòir.
'S ioma gibht' a tha nis,
Lìonmhor tric minig ort,
Iùl a's fios, mùirn a's mios,
Flùr a' measg finnich thu,
An uaisle le spiorad,
Air mhireadh a' d' chàil,
'S tu iriosal, bàigheil,
  Cinneadail, còir.

Gheibhte sud ann ad' thalla,
Fìon geal is math tuar,
Deoch thana gun druaip,
  Is i fallain gu pòit;
Bhiodh sunnt agus farum
An aire an t-sluaigh,
Deagh ghean anns an uair,
  A' teannadh r'a h-òl;
Anns an tigh bu mhòr seadh,
Leis nach dragh aithnichean,
Mùirn a's caoin, a bhios air fheadh,
Cupa 's glain, canachan,
Coillearan airgid,
Dreos dhealrach an céir,
Feadh t'aitreimh gu léir,
  Is iad paillte gu leòir.

B'e do mhiann a luchd-ealaidh,
Pìob sgalanta chruaidh,
Le caithream cho luath,
  'S a ghearradh na meòir;
Puirt shiùbhlacha mheara,
Is fior alloil cuir suas,
An talla nam buadh
  Bu bharrail mu'n stòr:

Cruitean ciùil, torman ùr,
Is e gu dlù ruith-leumnach ;
Feadain lom, chruinne, dhonn,
Thogadh fonn mireanach ;
Clàrsach le grinneas,
Bu bhinn-fhaclach fuaim,
'S cha tilleadh tu 'n duais,
'Nuair a shireadh tu ceòl.

'S iomadh àit' am bheil do charaid,
A d'fharraid mu'n cuairt,
An deas a's an tuath,
Cho dleasnach 's bu chòir ;
Diùc Earra-ghaidhleach ainmeil,
Ceann-armaillt' nam buadh,
Leis na dhearbadh làmh chruaidh,
Is ris an d'earbadh gu leòir ;
An t-Iarla cliùiteach g'an dùthchas
Bhi 'n Tùr Bhealaich,
A chuir an ruaig le chuid sluaigh,
Air na fuar Ghallaich ;
Mòrair Loudon nan seang-each,
Ard sheanalair camp',
Fhuair urram comand,
Far na bhuidhinn na seòid.

Tha iomadh càs eile
Nach ceilinn san uair,
Tha tarruinn ort buaidh,
A mhaireas ri d' bheò ;
Fuil rìoghail air lasadh
A mach ann ad' ghruaidh.
Cur t'aignidh a suas
Le aiteas ro mhòr ;

Fhir shunntaich na féile,
Sgeul éibhinn a b' ait leam,
Na 'm faicinn a' màireach
Le àbhachd 's le mùirn
Bhi 'd' chàradh fo 'n chrùn
An àite Righ Deòrs'.

ORAN GHLINN'-URCHAIDH.

Mu'n tig ceann bliadhna tuille,
Cha bhi sinn uil' an Tor-a'mhuilt;
Théid sinn thar na bealaichean,
Do'n fhearann an robh 'n tùs:
Far am bheil ar dìlsean,
Ann san tìr am bheil ar cuid;
'S an t-àit' an còir dhuinn crìochnachadh
'S an tìodhlaicear ar cuirp.

Is ann an Clachan-an-diseirt,
Bu ghrinn bhi ann an diugh,
Suidhe 'n eaglais mhiorbhailteich,
An dasg bu rìomhach cur;
Ag éisdeachd ris na dh'innseadh dhuinn,
Am fear bu shìobhalt guth;
Is e toirt sgeul a' Bhìobaill duinn,
'S a bhrìgh a' tigh'n' gu buil.

Gleannan blàth na tìoralachd,
An ro mhath 'n cinn an stuth,
Far am bheil na h-innseagan,
Am bheil an sìol an cur:
Cinnidh arbhar craobhach ann
Cho caoin-gheal ris a' ghruth,
Gu reachdmhor, biadhor, brìoghor,
Tròm, torach, liontach, tiuth.

Bu chridheil bhi sa' gheamhradh ann,
   Air bainnsean gheibhte spurt;
Fonn-cheol réidh na pìobaireachd,
   Cha bhiodh sgìos mu sgur:
Fuaim nan teud aig fidhleirean,
   A sheinneadh sìos na cuir;
'S an luinneag féin aig nìonagan,
   Bu bhinne mhillse guth.

Gheibhte bradan fior-uisg ann,
   A' dìreadh ris gach sruth;
Eoin an t-sléibh' gu lìonmhor,
   'S na mìlltean coileach dubh;
Earba bheag an sgrìobain,
   'Na minnein chrìon 's na buic,
'Sa ghleann am bheil na frìtheachan,
   'S na gìomanaich 'nam bun.

O'n a thàinig mi do'n fhearann so,
   Cha 'n fhaigh mi prìs an eòin,
'S cha n-eil fàth bhi bruidhinn
   Mu'n fhear-bhuidh' air 'm bi 'n cròc:
Cha b'ionnan 's bhi mar b'àbhaist domh,
   Aig bràighe doire-chrò,
Far am bidh na làn-daimh,
   Ni 'n dàmhair ann sa' cheò.

Mo shoraidh do Ghleann-urchaidh
   Nan tulchan glasa feòir,
Far an bheil na sealgairean,
   'S a fhuair iad ainm bhi còrr;
A' dhìreadh ris na garbhlaichean,
   Am biodh greidh dhearg na's leòir
'S bhiodh gillean tròm le eallachan
   A dh'fhàgadh tarbhach bòrd

'S an uair a thigeadh dhachaigh leo,
  Gu'm b'fhasanta bhur seòl,
A' suidhe 'san tigh-thàirne,
  'S bhi dàmhsa mar ri ceòl:
Cridhealas r'a chéile,
  'S na béin a bhi g' an òl;
'S cha 'n fhaicte cùis 'na h-éigin
  An àm éigheach air an stòp.

ORAN AN T-SAMHRAIDH.

'Nuair thig an sàmhra' geugach oirnn,
  Théid sian nan speur o'n ghruamaiche,
Thig tlus a's blàs a's aoibhneas—
  Théid gach ni g'a réir am buadhalachd.
Thig feart le neart na gréine oirnn,
  Ni 'n saoghal gu léir a chuartachadh;
Thig teas o slios 'nuair dh'éireas i
  Ni feum, 's cha tréigear uainne e.

Bidh pòr ann an tìr ghràisearan,
  Chur sìl ann san tìm ghnàthaichte;
A' toirt brìgh as an ùir nàdurra,
  O'n bhlàr gu 'bhàrr a ghluaiseas e:
Gu reachdmhor, breac, neo-fhàillineach,
  Trom-chuilleanach, garbh-ghràineanach,
Gu diasach, riabhach, càileanach,
  Gu biadhchar, làn, 'nuair bhuainear e.

'S glan fàileadh nan geug ròbharra,
  Mu ghàradh nan seud ròonmhora.
Am biodh àilleagain gle rìomhacha
  Le blàths a' sìr chur snuadh orra;

Gu h-ùbhlach, peurach, fioguiseach,
  Glan, brìoghor, dìomhair, guamaiseach
Gach sràid is àillidh grìneachan,
  Mar phàileas rìgh r'an cuartachadh.

'S ro ghreannar gach gleann fior-mhonaidh,
  Cur ìomhaidh ghrinn an uachdar air;
Gach lus le bhàrr cno' mhiorbhailteach,
  A' fàs fo mhìle suaicheantas;
Gu duilleach, lurach, dìtheanach,
  Glan, rìomhach, lìonmhor, cuachanach,
Gu ropach, dosach, mìsleanach,
  Gu millteachail, mìn, uain'-neulach.

Bidh fonn air gach neach nàdurra,
  Bhiodh sealltainn gach ni gnàthaichte,
Am blàr lom a' cur dreach fàsaich air,
  Gach là cur stràc neo-thruaillidh air;
Gu molach, torach, blàth-mhaiseach,
  'S na craobhan làn do chnuasachdan
Gu h-ùrar, dù-ghorm, àileanta,
  Le frasan blàtha, bruaidleanach.

Bi'dh gach frìth gu lìontach, feurach;
  'S théid na féigh 'nan éideadh suaicheanta,
Gu h-uallach, binneach, ceumanach,
  Grad-leumanach, bior-chluaiseanach;
Gu cròcach, cabrach, céir-ghealach,
  Gu mangach, eangach éildeagach,
'Gan grianadh sa' mhios chéiteanach,
  Air slios an t-sléibh' mu'n cuartaich iad.

Bidh laogh ri taobh gach aighe dhiù,
  'Nan laidhe mar is còir dhaibh;
Bidh gach damh a's mang co-aighearach,
  'Nuair thig Fil-leathain ròid orra:

Bu tuille lòin a's saoghail,
Do gach neach a ghabhadh gaol orra,
Bhi tric ag amharc caol orra
'S ag éisdeachd gaoir an crònanaich.

Bidh maoisleach a' chinn ghuanaich,
A' cur dreach a's snuadh a's tuar oirre,
'S i tilgeadh cag a' gheamhraidh
A chuir gart a's greann a's fuachd oirre:
O'n thàinig blàthas an t-Samhraidh oirnn,
Cuiridh ise màntal ruadh oirre,
'S tha inntinn ghrinn g'a réir aice,
Gu fallain, féitheach, fuasgailteach.

Bi'dh am minnein ùrar meanbh-bhallach,
Gnos tioram air a ghnùis bu sgeinmeile;
Gu mireanach, lùghor, anmadail,
Ri slinnean na h-earb an guailleachan.
Bu chlis feadh phreas mu an-moch iad,
Gu tric fo iochd nam meanbh-chuileag,
Gu sgrideil, gibeach, gearr-mhasach,
An sliochd d'an ainm na ruadhagan.

Bi'dh gach creutair fàilinneach,
A bha greis an càs na fuaralachd,
A' togail an cinn gu h-àbhachdach,
O'n a thàinig blàths le buaidh orra:
Na h-eoin sa' phong a b'àbhaist daibh,
Gu ceòlmhor, fonnmhor, fàilteachail,
Feadh phreas a's thom ri gàirdeachas,
Gun chàs a dh'fhàgadh truaillidh iad.

'S neo-thruaillidh am pòr lìonmhor ud,
'S gur spéiseil grinn a ghluaiseas iad;
Le'm beus a' séinn mar fhìdhleirean,
Gur h-éibhinn binn ri m' chluasaibh iad;

'S glan luinneagach, fior-inntinneach,
  A' chànain-chinn thig uapa-san;
'S iad gobach, sgiathach cìreanach
  Gu h-iteach, dìonach, cluaineiseach.

Bidh an coileach le thorman tùchanach,
  Air chnocaibh gorm a' dùrdanaich,
Puirt fhileanta, cheòlmhor, shiùbhlacha,
  Le ribheid dlùith chur seòl oirre;
Gob crom nam poncan lùghora,
  'S a chneas le dreach air a dhùblachadh,
Gu slios-dubh, girt-gheal, ùr-bhallach,
  'S dà chirc a' sùgradh bòidheach ris.

Thig a' chuthag sa' mhìos chéitein oirnn,
  'S bi'dh riabhag 'na seuchdan còmhladh ri,
'S an dreathan a' gleusadh sheannsairean
  Air a' ghéig is àird a mhòthaicheas e.
Bidh chòill' gu léir 'sna gleanntaichean,
  Air chrathadh le h-éibhneas canntaireachd,
Aig fuaim a' chuanail cheannsalaich,
  Feadh phreas, a's chrann, a's òganan.

Na doireachan coill' bu dìomhaire,
  'S na croinn mu'n iadh na smeòraichean
Théid gach craobh an ciataichead,
  Bidh caochla fiamh a's neòil orra;
Gu meanganach, dìreach, snìomhanach,
  Théid cridhe nam freumh an sòghaireachd,
Le trusgan ùr g'a mheudachadh,
  Bar-guc air mheuraibh nòsara.

Bi'dh am beith gu cuisleach, fiùranach,
  Gu failleanach, slatach, ùr-fhasach;
Thig snothach fo 'n chairt a's drùisealachd,
  Bidh duillcach a's rùsg mar chòmhdach air:

Le bruthinn théid brìdh na dùslainn
   Ann am barrach dlù nan òganan'
Gu plùranach, caoin, maoth-bhlasta,
   Mo roghainn do shnaoisean sròine e.

'S a' bhiolaire luideach, shlìom-chluasach,
   Ghlas, chruinn-cheannach, chaoin, ghorm-neulach
Is i fàs glan, uchd-ard, gilmeanach,
   Fo barr-geal, iomlan, sònraichte;
Air ghlaic bu taitneach cearmontan,
   Le seamragan 's le neòineanan ;
'S gach lus a dh'fhaodainn ainmeachadh,
   Cur anbharra dhreach bòidhchead air.

Gur badanach, caoineil, mìleanta,
   Cruinn, mopach, mìn-chruthach, mògunach.
Fraoch groganach, dù'-dhonn, grìs-dearg,
   Barr cluigeanach, sìnnteach, gorm-bhileach ;
Gu dosach, garach, uain-neulach,
   Gu cluthor, cluaineach, tolmagach ;
'S a' mhil 'na fùdar gruaige dha,
   'Ga chumail suas an spòrsalachd.

'S i gruag na deataich rìomhaich i,
   'S mòr a brìgh 's is lìonmhor buaidh oirre,
Céir-bheach nan sgeap a' sinntinn oirr',
   Seillean breac feadh tuim 'ga chnuasachd sua ;
Gu cianail, tiamhaidh, srann aige,
   Air bharr nam meas a' dranndanaich,
Bhiodh miann bhan-òg a's bhaintighearnan
   'Na fhàrdaich ghreannar, ghuamaisich.

Is e gu sriteach, riabhach, ciar-cheannach,
   Breac, buidh', stiallach, srian-bhallach.
Gobach, dubhanach, riasgach, iargalta,
   Ri gnìomh gu dian mar thuathanach ;

Gu sùrdail, grunndail, deanadach,
  Neo-dhìomhanach 'na uaireannan;
'S e fàileadh lusan fiadhaiche
  Bhi's aige bhiadh 'sa thuarasdal.

Gach tàn is àirde chruinnicheas
  Do'n àiridh uile ghluaiseas iad;
Thig bliochd a's dàir gun uireasbhuidh,
  Craobh àrd air cuman gruagaiche;
Na h-aighean is òige làdaire,
  Nach d'fhiosraich tràth nam buaraichean;
Bidh luinneag aig rìbhinn chùl duinn dhaibh,
  'Gam brìodal ciùin le duanagan.

'S fìor ionmhuinn mu thràth nòine
  Na laoigh òga chòir na buaile sin,
Gu tarra-gheal, balla-bhreac, bòtainneach,
  Sgiathach, druimionn, sroinnionn guailleach;
Is iad gu lìth-dhonn, ciar-dhubh, càraideach,
  Buidh', grìsionn, crà-dhearg, suaicheanta,
Seang, sliosrach dìreach, sàr-chumpach,
  Cas, bachlach, bàrr an suainiche.

Bidh foirm a's colg air creutairean,
  Gu stoirmeil, gleust' 'g ath-nuadhachadh;
Le forgan torchuirt feudalach,
  An treud, 's an spréidh, 's am buachaille:
An gleann, barrach, bileach, réidhleanach,
  Creamh, raineach, réisg a's luachaireach,
'S e caoin, canach, mìn-chruthach, ceutach,
  Fireach, sléibhteach, feurach, fuaranach.

Bidh mìonntain, cam-bhil, 's sòbhraichean,
  Geur bhileach, lònach, luasganach,

Cathair-thalmhanta, 's carbhainn chròc-cheannach.
  Gharg, amlach, ròmach, chluas-bhiorach,
Sughan-làire, 's fàileadh ghròiseidean;
  Làn lilidh 's ròsan cuachanach,
Is clann-bheag a' trusadh leòlaichean,
  Buain chòrr an còs nam bruachagan.

Bi'dh 'm blàr fo stràc le ùraireachd,
  Oidhch' iuchair bhrùinceach, cheò-banach,
Gach sràbh 'sa bàrr air lùbadh orr'
  Le cudthrom an drùchd 's le lòdalachd;
Na phaidearan lìonmhor, cùirneanach,
  Gu brìoghmhor, sùghmhor, sòlasach;
Cuiridh ghrian gu dian 'na smùidean e,
  Le fiamh a' gnùis san òg-mhaduinn.

'Nuair a dhearsas a gnùis bhaoisgeil,
  Gu fial, flathail, fiamh, geil, caoimhneil oirnn,
Thig mathas a's gnìomh le sàibhireachd,
  Chuir loinn air an Roinn-eòrpa so;
Le aoibhneas gréine soillseachadh,
  Air an speur gu réidh a spaoileas i,
Cur an céill gach feum a rinn i dhuinn,
  C'a fhoillseachadh 's g'a mhòideachadh.

ORAN DO CHAIPTIN GEARD DHUNEIDEANN.

A BHLIADHN' a chruinnich an càmpa,
  'S a thàinig an trioblaid,
Bha Donnachadh òg Caimbeul*
  Air cheann na Milisi;

* Duncan Campbell was a captain in the Argyleshire militia during the troubles of 1745. After the battle of Culloden, he was sent with a company of soldiers to punish the "rebels" in the Catholic districts of Moidart and Arisaig. In this unpleasant situation, he behaved with moderation and forbearance to the

Fear urramach, seòlta,
  Bu mhòr fòghlum a's misneach,
G'an tarruinn an òrdugh
  Ann an còireanaibh miosail.

'S mòr do mheas aig na daoine,
  Bh'air do thaobh ann san uair sin,
A' dol air an adhairt,
  Ann an aghaidh an fhuathais ;
'Nuair bu bhraise bha 'n teine,
  A's fras pheileir mu'n cuairt dhuit,
'S ann air thoiseach na h-armailt,
  A dhearbh thu do chruadal.

Ann an latha Chuil-fhodair
  A' dol an toiseach a' bhatailt,
'S mòr a b'fheairrd' iad thu rompa,
  A thoirt daibh brosnachadh facail
Fir Ghlinn-urchaidh bha 'd dhéigh,
  'S bu tu roghain a chaiptin,
Ge bu Sheanalair àrd thu,
  B' fhiach thu 'n t-àite bhi agad.

'S cha do smaointich thu gealtachd,
  'S cha b' fhasan leat cùram,
'S ann a bha t'inntinn a' togail
  An àm losgadh an fhùdair :
'S nan geur lannan glasa
  Bhi le braise 'g an rùsgadh,

---

poor Highlanders, and, besides gaining applause from all the people in that country, he has been rewarded with the unfading praises of the two great contemporary poets, Macdonald and Macintyre. The former says that Campbell refused to execute the severe orders of the "Butcher."

"Cha chuireadh e'n gniomh an t-ordugh
Bha fo'n fheoladair 'na phaten."

Mr Campbell was appointed captain of the city-guard of Edinburgh in 1751; he died in 1774.

Bu tu ceannard an fheachda
   Nach gabhadh feachda no lùbadh.

Bu cheann-feadhna deas calm thu,
   Nach robh cearbach ad' ghaisge,
'Tarruinn suas do chuid daoine,
   'Nuair a sgaoileadh a' bhratach,
Dh'éirich leatsa buaidh-làraich,
   Anns gach càs a chaidh seachad,
'S na fhuair thu do phàirti
   Rinn thu 'n aireamh thoirt dachaigh.

Ceann na céill' a's na cuideachd,
   Bu mhòr tuigs' agus reusan,
Am fear misneachail cliùiteach,
   Comhlan ùr do shliochd Dhiarmaid ;
Tha t' aigne mar leòghan,
   Chuir thu mòran an gnìomh dheth ;
Led' chainnt bhunailteich phùncail,
   Sàr chompanach iarl' thu.

Dhearbh thu féin a bhi suairce,
   Ann an uails' a's an glàine,
'S ioma' car air gach taobh dhiot,
   Air am faodainn do shloinneadh,
Shliochd nan còmhlan bu chaoimhneile
   O thigh Achaloinne,
Do'n fhuil is àirde shliochd Dhiarmaid,
   Tha 'n dream chiatach g'am bheil thu.

'S e meud na h-uaisle tha 'd chorp,
   Tha sìr chuir mosgladh a t' inntinn,
Bu mhor t'fheum anns a' chogadh,
   'Nuair a b' oifigeach rìgh thu :
Rinn thu gnothach do chàirdean,
   Gu nàdurra dìleas,

'S cliù a chosnadh o d' nàimhdean,
'Nuair a thàinig an t-sìochaidh.

A Bhliadhn' a thogadh na creachan,
'S a loisgeadh aitreamh nan garbh-chrioch,
'S mòr a rinn thu g'am bacadh,
O luchd nan casagan dearga;
A liughad beannachdan bhochdan,
A rinn thu chosnadh san àm sin,
Tha gu sìorruidh am freasdal,
Ri bhi leasachadh t' anma.

Cha b'e t' fhasan bhi 'n tì
Air cuid nam fior dhaoine bochda,
Ach an leigeadh roi' d' lìontaibh,
Anns gach tìr air 'n do chroisg thu;
'Nuair bhiodh càch anns na cùiltibh,
Ri spùinneadh 's ri robadh,
'S ann a bhiodh tu le d' dhaoine
A mach air aodann nan cnocan.

Bha thu teòm' air gach feara-ghleus,
A' shiubhal garbhlaich an t-sléibhe,
Bu tu roghainn an t-sealgair,
A dhol a mharbhadh na h-éilde,
Ann am fàsach na coille,
Na 'n doire na géige,
Bu tu nàmhaid a' choilich,
Is moich a ghoireadh sa' chéitean.

'S math thig féileadh cruinn uasal,
Mu'n cuairt air do bhreacan,
Bonaid ghorm a' bhil shìod' ort,
'S peiteag rìombach do'n *tartan;*
Bròg theann air dheagh chumadh
Mu'n troidh is cuimeir air faiche,

'S air do chalpannan soilleir,
Osain ghoirrid a's gartain.

'S math thig claidheamh geur cùil ort,
Lann ùr nan trì chlaisean,
Tana, faobharach, fuileach,
Aotrom, guineach, geur, sgaiteach,
Dias chuimeir do'n stàilinn,
'S i spàirt an ceann aisneach,
Ann an iomachar uallach,
'S an crios guaile san fhasan.

Paidhir dhag air do ghiùlan,
B'e do rùn a bhi d' shiubhal,
Mar ri cuileibhir deas, aotrom,
Gunna caol a' bheoil chuthainn,
Adharc chuimeir an fhùdair,
Flasg chùl-bhuidh 's beul luthaidh,
Sgiath bhreac nam ball dlùtha,
Lann sgriùbhte 'na h-ubhall.

Cha mhios thig dhuit biodag,
Cho maith 'sa thigeadh o'n cheardaich,
Snìomhan lìonmhora, croma
Air a' cois dhromanaich, chargnaich,
'S i gu finealta, sgeanail,
Dìreach, tana, gle sgeanamhail,
Eadar bhonn agus mhuineal,
An taoim 'san duille 's a chrambait.

Bha thu uasal a' tighin,'
Air gach slighe tha 'n taic riut
'S cha do leig thu-féin a rithist,
Bonn do'n t-slighe ud seachad
Fhir bu shìobhalta bruidhinn,
Bu tu breitheamh a' cheartais,

Sàr phòitear na dibhe,
   G'an robh 'n cridhe fial, farsuinn.

'S gach car a chaidh dhìotsa,
   Ann an rìoghachd na h-Alba,
Cha chualas do mhi-chliù,
   Air do sgrìob feadh nan garbh-chrioch;
Aig feobhas do ghiùlain,
   Bha chùis ud duit ainmeil,
Le barantas dùbailt
   Fhuair thu cliù na cliar-sheanachaidh.

CUMHA GHILLEASBUIG ACHALADAIR.

Gur muladach tha sinn,
Mu Mhàidsear Achaladair,
E bhi dhìth air an àireamh,
'Nuair thàinig càch thairis oirnn;
Chaidh gach duine g'an àite,
'S an leth-pàigheadh 'ga tharruinn ac',
'S ann tha esan air fhàgail,
Anns an àraich gun charachadh.

Bu cheann-feadhna deas calm' thu;
'N àm dhuit falbh as an fhearann so,
Air thoiseach na h-armailt',
Far 'na dhearbh thu do cheann-ardachd,
Chaidh tu null air muir dhù-ghuirm,
'S bhi 'ga stiùradh le maraichean,
Dol ma choinneamh nam Fràngach,
Is iad 'nan càmp air gach gearasdan.

Bha thu cruadalach, dàna,
Anns gach càs a bhiodh barraichte,

A' dol air t'adhart 'sna blàraibh,
Bu neo-sgàthach 'gan tarruinn thu ;
Thug sin thu gu àite,
'S theireadh càch gur tu b'airidh air,
Bha do mhisneach a's t' eòlas,
Mar a dh' fhòghnadh do sheanalair.

Bha t' aigneadh mar leòghan,
An am mòr-chuis le fearachas ;
Brais a's àrdan le chéile
An àm feuma no cabhaige,
Làmh chruaidh air chùl sgéithe,
Cho treubhach 'sa b' aithne dhomh ;
'S an àm bhualadh nan spéicean,
Cha robh déisinn an ceangal riut.

Be do mhiann na h-airm ghaisge,
Bhi gu h-acuineach, farumach ;
Cuilibhear caol, snaighte,
Nach do dhiùlt a snap aingeil duit,
Lann thana, gheur, stàilinn,
Chruaidh, làidir gu gearradh,
'N déigh spionnadh do làimhe,
Bhiodh do nàmhaid-sa gearanach.

Ann an latha blàr Champaidh,
'Nuair bhuail an t-saighead an Seanalair,
Chaidh a lot anns an àraich,
'S dh'fhàg càch a' call fala e,
Thug thu mach e air ghiùlan,
'Sin an tùrn nach robh aithreach dhuit,
'N àm suidhe na cùirte,
'S gach aon chùis b'e do charaid e.

'S e là Phealan-housein
A rinn an diùbhail gu h-ath-ghoirid,

'Nuair a thuit an comandair,
A' b' àird' air na fearaibh ud,
Air a' phiocaid a bha thu,
Os ceann chàich fhuair thu barantas,
Ann an onair na rìoghachd,
'S an rìgh fhad 's bu mhaireann thu.

Ge do theireadh luchd-faoineachd,
An taobh so gu h-aineolach,
Gu'n do thèarainn sliochd Dhiarmaid
Gun reubadh, gun ghearradh ann;
'Nan sealladh iad dìreach,
'S gu'm bi 'n fhìrinn a chanadh iad,
'S mòr ar call le Rìgh Deòrsa,
O'n a thòisich a charraid so.

Chaidh Gilleasbuig a bhualadh,
Thain' an luaithe 'na deannaimh air,
Far nach fhaiceadh e nàimhdean,
'S craobhan àrda 'gam falach air;
Thuit misneach na pàirti
A bha 'n là sin an caramh dhuit,
Bha 'n taic air am fàgail
'Nuair a bha thu gun anail ac'.

'Nuair a thàinig a' ghàsaid,
Thug fios do bhàis thairis duinn,
Bu mhuladach, cràiteach,
Do bhràthair, 's do pheathraichean;
Do chleamhnan gu h-àraid,
'S do chàirdean a bharrachd orr';
'S bu mhòr an cion-fàth air,
'S 'na bha air an aire-san.

Bha thu math an àm sìochaidh,
Gu sìobhalta, farasta,

Cho uasal a' t' inntinn,
'S gu'm bu ghrinn gach ni chanadh tu;
Mar bu dual duit o d' shinnsreachd
Thaobh gach linn a chaidh tharad diu,
Cruaidh a sheasamh na làrach,
'S bhi blàth an àm cathranais.

Bu tu maighstir na tuatha,
'S an deagh uachdaran fearruinn,
An àm pàigheadh a' mhàil duit
Cha bu ghnà leat bhi talach air;
'S tu nach sealladh gu mìothur
Air an ni thoirt a dh'aindeoin uap',
'S e bu mhianach le t' inntinn,
Iad a chinntinn mar raineach dhuit.

Bu tu cridhe na féile,
Ceann na céill' a's a' cheanaltais,
Bu mhath labhairt a's léirsinn,
'N àm dhuit féin bhi measg aithnicheann;
Sàr phòitear an fhìona,
Lamh 'dhìoladh nan galan thu;
Marcach sunntach eich cheumnaich,
Bhuidhneadh réis ann an cabhaig thu.

'S an deireadh an t-samhraidh,
Thug do nàimhdean an airc dhuit,
'Nuair a fhuair iad o'n chàmp thu,
Air comand a' mhòr challa dhuinn,
'S aobhar mulaid a's càmpair,
Do gach aon duine dhearcadh ort,
Bhi cluinntinn do bheusan,
'S gun thu-féin a bhi maireann ac'.

CUMHA CHAILEIN GHLINN-IUBHAIR.

SMAOINTEAN truagh a th'air m'aigne,
Dh' fhàg orm smuairean, a's airsneul,
An àm gluasad am leabaidh,
  Cha chadal ach dùisg;
Tha mo ghruaighean air seachadh,
Gun dion uair air mo rasgaibh,
Mu'n sgeul a chualas o'n Apuinn,
  A ghluais a' chaismeachd ud duinn'.
Fear Ghlinn-iubhair a dhìth oirnn,
Le puthar luchd-mì-ruin,
Mo sgeul duthach r'a ìnnseadh
  Thu bhi d' shìneadh 'san ùir;
'S truagh gach duine do d' dhìlsean,
O'n a chaidh do chorp prìseil,
An ciste chumhainn, chaoil, dhìonaich,
  'S ann an lìon-anart ùr!

B'e sin an corp àluinn,
'Nuair bha thu roimhe so d' shlàinte,
Gun chion cumachd no fàs ort,
  Gu foinnidh, dàicheil, deas, ùr;
Suairce, foisinneach, fàillteach,
Uasal, iorasal bàidheil,

---

* Mr Colin Campbell of Glenure in Appin, was the youı brother of Duncan, laird of Barcaldine. He was appointed fa on the forfeited estates of Locheil and Ardsheil; he was sho an unseen assassin, while passing through a wood. A Fre soldier called Allan *Breac* Stewart, was said to be the assassin, it is somewhat doubtful, as he denied it, after an exile of m years in France. Mr Campbell left a widow, Janet, daughte the Honourable Hugh Mackay, Esq. of Bighouse, in Sutherl shire; and two daughters, one of whom was afterwards marrie the earl of Caithness. This beautiful Elegy was composed, in bard's tenderest strain, immediately after the murder. He calls deceased his foster brother, from which it is probable that poet's mother had nursed Campbell.

Caoimhneil, cineadail, càirdeil,
   Gun chron r'a ràit' air a' chùl;
Làn do ghliocas, 's do léirsinn,
Gu dàna misneachail, treubhach,
Gach àit' an sirte gu feum thu,
   'S ann leat a dh'éireadh gach cùis:
B'e do choimeas an dreagan,
No 'n t-seabhag 'sna speuraibh,
Cò bu choltach r'a chéile,
   Ach iad féin agus thu?

'S cruaidh an teachdair a thàinig,
'S truagh mar thachair an dràsta,
Nach do sheachainn thu 'n t-àite,
   'N do ghlac am bàs thu air thùs;
Suas o chachaile ghàraidh,
Fhuair thu 'n acaid a chràidh mi,
'S gun do thaic a bhi laimh riut,
   'Nuair ghabh iad fàth ort o d' chùl.
Air do thaobh 's thu gun chòmhradh,
'San àm 'n do chaochail an deò uat,
T' fhuil chraobhach, dhearg, bhòidheach
   A' gabhail dòrtadh 'na brùchd,
Le gnìomh an amadain ghòraich,
A bha gun aithne, gun eòlas,
A reic anam air stòras,
   Nach do chuir an tròcair a dhùil.

B'e 'n cridh' gun tioma, gun déisinn,
Gun àdh, gun chinneas, gun cheutaidh,
A chuir làmh a'd' mhilleadh gun reusan,
   Le cion céill sgus tùir;
'S e glac mar chomharl' an eucoir,
'S bochd an gnothach mar dh'éirich,
Dh'fhàg e sinne fo euslaint,
   Is e féin 'na fhear-cùirn;

'S ged nach sàmhach a leaba,
Le eagal a ghlacadh,
Cha n-e tha mi 'g acain,
  Ach mar a thachair do'n chùis;
An t-armunn deas, tlachdmhor,
A tha 'n dràst' an Ard-chatain,
An déigh a chàradh an tasgaidh,
  An àite cadail nach dùisg.

Se do chadal gu sìorruith,
A dh' fàg m' aigne cho tìomhaidh,
'S tric smaointeannan dìomhain;
  A' tigh'n' gu dian orm as ùr,
'S tròm a dh'fhàs orm an iargainn,
Is goirte tàrsa na 'm fiabhras,
Mo chomhalt àluinn, deas, ciatach,
  An déis a reubadh gu dlù;
Mìle mallachd do'n làimh sin,
A ghabh cothrom a's fàth ort,
A thug an comas do'n làmhach,
  'Nuair chuir e 'n spàinteach r'a shùil;
Sgeula soilleir a b' àill leam,
Gu'n cluinnt' am follais aig càch,
E bhi dol ri cromaig le fàradh,
  Gus am miosa dhà-sa na dhuinn.

Ge b'e neach a rinn plot ort,
Le droch dhùrachd o thoiseach,
Bu dàna 'chùis dha tigh'n' ort-sa,
  Na do lotadh as ùr;
Bha 'na rùn bhi gu h-olc dhuit,
'S gun a chridh' aig aodann a nochdadh,
'S ann a thàin' e sàmhach mu'n chnocan,
  'S a ghabh ort socair o d' chùl.
'S e mo dhiùbhail a thachair,
An am do'n fhùdar ud lasadh,

Nach robh ad' chàirdean an taic riut,
Na bheireadh aicheamhail diù;
'S a liughad fiùran deas, tlachdmhor,
Nach gabhadh cùram ro' bhagra,
A chuireadh smùid ris an Apuinn,
A chionn gu'm faiceadh iad thu.

'S tròm a ghàigh sinn an ìobairt,
A chuir ar nàmhaid a dhìth oirnn,
Ged' tha 'n aichmhail gun dìoladh,
Thig fhathast lìontan mu'n chùis,
Chuireas càch an staid ìosail,
Air son an àilleagain phrìseil,
Bh' ann san àite mar fhìrean,
A chleachd fìrinn a's clìu:
'S bochd an naigheachd r'a àireamh,
Gur ann an nasgaidh a tha thu,
Nach tàinig fhathasd mu'n chàs ud,
Na dheanadh àbhachd thoirt duinn;
Ach air fhad 's gam bi dàil ann,
Cho ceart 's tha mi 'g ràite,
Bi'dh an fhalachd ud pàighte,
Mu'n téid an gamhlas air chùl.

'S iad na fineachan làidir,
Bu mhath a ghabhail do phàirte,
An Rìgh, a's Diùc Earra-Ghaidheal,
Nach fhaiceadh fàilinn a'd' chùis;
Iarla dligheach Bhraid-Albann,
Air thùs a' tighinn gun chearbaich,
'S gur iomadh fear armach,
A cheasadh calma r'a chùl;
Mac-Aoidh 's a luchd-leanmhainn,
Leis an éireadh suinn nach bu leanbaidh,
Na laoich bhuidhneach, mhòr, mheamnach,
Le'n lannan ceanna-bheairteach, cùil;

Mac-Dhòmhnuil duibh, 's Clann-Chamshroi
'S gu leòir a thighearnan ainmeil;
'S fhad o'n chuala sinn seanachas,
  Gu'n do dhearbh iad an cliù.

'S ghabh thu àite le òrdugh,
Air pàirt do Shrath-lòcha,
'S cha b' ann air ghaol stòrais,
  'Na los am pòrsan thoirt diù;
Ach a sheasamh an còrach,
Le meud do cheist air an t-seòrs' ud,
'S an òighre dleasnach air fògradh,
  G'am bu chòir bhi sa' chùirt:
'S ge do theireadh luchd-faoineachd,
Gu'n robh t' aire-sa daonnan,
'Bhi sgainneart nan daoin' ud,
  'Na 'n leigeadh sgaoilteach air chùl;
Chìte fhathasd a' chaochla,
N'am faigheadh tu saoghal,
Gur e bhi tarruinn luchd-gaoil ort,
  As gach taobh, a bha d' rùn.

Bu tu cridhe na féile,
Dh' fhàs gu tighearnail, ceutach.
An làthair bhreitheimh Dhunéideann,
  'S tric a réitich thu cùis;
'S òil leam càradh do cheud-mhna,
'S òg a' bhanntrach a'd' dhéigh i,
Lion càmpar gu léir i,
  O'n dh'eug a céile deas, ùr;
Fhuair mi 'n sealladh nach b'éibhinn,
An uaigh mu d' choinnimh 'ga réiteach,
'S truagh gach comunn thug shéis dhuit,
  O'n chaidh thu-féin anns an ùir,
S gun dùil a nis ri thu dh'éiridh,
'S e dh'fhàg mise fo euslainnt,
Bhi 'n diugh ag innseadh do bheusan,
  'S nach tig thu dh'éisdeachd mo chliù.

CUMHA IARLA BHRAID-ALBANN.*

'S TRUAGH r'a éisdeachd an sgeul
  Fhuair mi féin tuille 's luath;
Rinn an t-eug ceann na cèille
  'S nam beus a thoirt uainn;
Cha n-eil léigh tha fo 'n ghréin,
  Dheanadh feum dhuit 'san uair:
'S bochd a'd' dhéigh sinn gu léir,
  'S cha n-eil feum bhi 'ga luaidh.

Tha do chàirdean làidir, lìonmhor
  Anns gach tìr a tha mu'n cuairt;
'S o na dh'fhàg an aighneadh ìosal,
  Do chorp prìseil bhi 'san uaigh:
Is iad mar loingeas gun bhi dionach,
  Fad o thìr air druim a' chuain;
'S tusa b'urrainn an toirt sàbhailt,
  Ge do bhiodh an gàbhadh cruaidh.

'S ann an diugh a chaidh do chàradh
  'A ciste chlàr 'sa'n leabaidh fhuair:
Is muladach a'd' dhéigh an tràths'
  A' chuid is airde do d' dhaoin' uails'.
Tha gach duin' agad fo phràmh,
  'S goirt an càs am bheil an tuath;
'S iad do bhochdan a tha cràiteach;
  Thugadh an taic làidir uap'.

'S iomadh dìlleachdan òg, falamh,
  Bha le h-ainnis air dhroch shnuadh,
Seann daoine 's banntraichean fanna
  Bha faotainn beathachaidh uat;

---

* "June 26, 1782.—Died, at Holyrood-House, in the 86th year [o]f his age, John Campbell, Earl of Breadalbane, &c. &c. His heir-[m]ale and successor is John Campbell of Carwhain, Esq.' —*Weekly [M]agazine, Vol. LV.*

'S ann bu truagh a' ghaoir a bh'aca,
  'S deòir gu frasach air an gruaidh,
Caoineadh cruaidh, a's bualadh bhasan,
  'S bhi toirt pàirt d'am falt a nuas.

'S muladach an nochd do dhùthaich,
  'S dubhach, tùrsach, tha do shluagh;
Cha 'n ìoghnadh sin, 's mòr an diùbhail
  An tionndadh so thigh'n oirnn cho luath;
Am fear a b'àbhaist bhi le dùrachd
  Gabhail cùram dhiù gach uair,
Dh'fhàg iad 'na laidhe 'san ùir e
  Far nach dùisg e gu là-luain.

'S ann an tràthaibh na Féill-brìde
  Thainig crìoch air saoidh nam buadh.'
'S lòm a thug an t-eug an sgrìob oirnn,
  Och! mo dhìth cha teic a luathas,
Bhuail an gath air flàth na fìrinn
  Bha 'gar dìonadh o gach cruathas;
'S goirrid leann do ré 'san àite,
  Ged' their càch gu'n robh thu buan.

Cha do sheall thu riamh gu h-ìosal
  Air ni chuireadh sìos an tuath:
Bu chùl-taic dhaibh anns gach àit thu,
  'S tu bha ghnà 'gan cumail suas.
Cha bu mhiann leat togail ùmhlaidh;
  Sin a' chùis d'an tug thu fuath;
Bha thu faotainn gaol gach duine,
  'S ghleidh thu'n t-urram sin a fhuair.

Bha thu léirsinneach le suairceas;
  Dh'fhàs a'd' chòm an uaisle mhòr
Ciall a's misneach, mar ri cruadal,
  Fhuair thu'n dualchas sin o d' sheòrs'.
Bha thu fiosrach, glic, neo-luaineach;
  Bha t'inntinn buan anns a' chòir.

O'n a thog iad air ghiùlan sluaigh thu,
'S aobhar sin a luathaich deoir.

Cha n-eil éibneas ann am Bealach,
Cha n-eil farum ann, no ceòl;
Daoine dubhach, 's mnathan galach,
A's iad gun ealaidh ach am bròn.
O'n a chaidh do ghiùlan dachaigh
O'n mhachair air mhùthadh seòil,
'N àit an éididh sin a chleachd thu,
Ciste, 's léine, 's brat do'n t-sròl.

Nam bu daoine bheireadh dhinn thu,
Dh'éireadh mìlltean air an tòir,
O bheul Tatha gu Lathurn-ìochdrach,
Sin fo chìs duit agus còrr:
Far an d'fhàs na gallain fhìor-ghlan,
A's iad lìonmhor ann gu leòir,
A rachadh togarrach ga d' dhìoladh,
Nach obadh dol sìos le deòin.

'S ann tha 'chùis ni's fearr mar tha i,
Dòchas làidir thu bhi beò
Am measg nan aingeal a tha 'm pàrras,
Ann an gàirdeachas ro mhòr:
Gur e 'n Tì a ghlac air làimh thu,
Thug 'san àite sin dhuit còir
Air oighreachd is fearr na dh'fhàg thu,
An àros àdhmhor Righ na glòir.

Ged' tha 'm fear a thig a't' àite
Thall an tràths' thar chuaintean mòr,
Guidheam dlù gu'n tig e sàbhailt,
Soirbheas àrd ri cùl gach seòil;
A dh' fhaotainn seilbh air an t-saibhreas,
'S air an oighreachd sin bu chòir;
A ghabhail cùram d'a chuid fearainn,
'S d'a chuid daoine, sean a's òg.

MARBH-RANN COILICH.

An cuala sibh an t-sealg,
A bha ainmeil air feadh nam bailtean,
Rinneadh i san anamoch,
'S cha b' fhearr dhuinn i bhi sa' mhaduinn;
O'n a' bha i cearbach
Le dearbhadh, 'nuair chaidh i seachad,
Cumaidh sinn am foirm,
Gu'n robh 'n dorch ann, 's nach fheudte faicinn.
'S olc an obair òidhche
Le coinnlean, ged' théid an lasadh,
Gunnaireachd dhaoin' òga;
'S i ghòraich a thug a mach iad.

Chual' iad 'sna h-uil' àite
Am breamas a rinn Pàruig,
'Nuair a dh'innis e do chàch e,
Gu'n tàinig an croman-lachdunn;
Bheireadh e na bòidean
Gur mòr e, 'sam broilleach glas air,
A's gu'n do laidh e dìreach
Air cìrean mullaich na h-aitreibh;
Mur cumadh a' chòmhl' e,
Gu'm biodh na h-eoin air an sgapadh;
Nach mòr a bhiodh beò dhiù,
Gu'n leòn mu'n tigeadh a' mhaduinn.

Sin 'nuair ghlac an sealgair,
An gunna bh' air an ealchainn,
'S chuir e luaidhe gharbh innte,
Dairearach do'n acuinn Shasn'aich;
Chùm e sud r'a shealbhan,
'S gu'm b' fhearr gu'n rachadh i seachad,
'S ann a rinn e marbhadh,
A b' ainmig a leithid fhaicinn;

'Nuair a las am fùdar,
'S e 'n dùil gu'n deanadh e thapadh,
'S e coileach an dùnain,
A bha 'na chrùban sa' chlapail.

B'e sin an coileach bòidheach,
Bha cuid air fiamh an òir dheth,
Cuid eile mar nà ròsan,
'S bha mòran deth mar an sneachda.
Bu leathann a chrògan,
B'e 'n smògairneach e air faiche.
Bu ro mhath na bòtan,
An ròmaich a bh' air a chasan;
Bha spuir air a spògan,
Bha còrr a dh'ionnsaidh a' chleachdaidh,
'Nuair a thigeadh Di-mairt
A bhiodh càch a' feuchain an gaisge.

B'e sin an coileach ceutach,
Bha coltach ris a' pheucaig,
'S an uair a chaidh a reubadh,
B' e 'n déisinn leam bhi 'ga fhaicinn;
Cha leighiseadh léigh e,
'S a chreuchdan a' dol am braisead,
Tonnan g'a fhuil chraobhaich,
A' taomachadh as a chraiceann;
An t-sealg a rinn na daoine,
Gun saoithreachadh fad' air astar,
Gun uchdach a dhìreadh,
Ach eadar a' ghrìosach 's an stairsneach.

'S an dithist thug am binne,
'S a dh' fhàg e'n sin 'na shìneadh,
B' e 'm breitheamh rinn a dhìteadh;
'S b'e 'n gìomanach rinn a leagadh,
'S cha 'n fhàgadh iad shìos e,
Nam faigheadh e fìrinn a's ceartas:

Cha d'rinn e riamh eucoir,
'S deagh bheusan aige mar fhasan,
Theannadh e ri éigheach
Gu h-éifeachdach's sinn 'n-ar cadal,
Is dhùisgeadh e gu léir sinn,
'S gu'n éireamaid anns a' mhaduinn.

Chaidh litir do Shrath-Eireann,
A dh' ionnsaidh nighean Sheumais,
A dh' innseadh ceart an sgeula,
Do'n té dhiù air am bheil *Sesi:*
Gu bheil sinn fo chàmpar,
O'n àm an tàinig an sneachda,
Mu'n choileach a chaill sinn,
Is gann a dh' fhaodar a sheachnadh;
O's té nach eil teann i,
'S nach ganntair a rinn i chleachdadh,
Gu'n dean i ruinn fàbhar,
O 's àbhaist rud a bhi aice.

Beannachd aig an rìbhinn,
A bha gu suairce, siobhalt,
Nach do leig air dì-chuimhn
An sgrìobhadh sin a chur dhachaigh;
Chuir e gill' an tìr so,
Le sìoltaiche do na cearcan,
'S ghiùlain e gu rìomhach,
A' ghibht phrìseil ud 'na achlais.
Tha dreach an fhir a dh' fhàg sinn,
A' fàs air an fhear a th' againn;
'S o'n tha e 'na àite,
Saoilidh càch gur h-e mhac e.

ORAN, MAR GU'N DEANADH NIGHEAN E DO NIGHIN EILE.

AIR FONN.—" *Cuir a' chinn Dìleas,*" &c.

CHUIR nighean dubh Raineach
Orm farran a's mì-thlachd,
Nach cuir mi dhìom
  Le cabhaig an dràst,
Ghoid i mo sporan,
'S na dolair gu lìonmhor,
Bh' agam fo 's n-ìosal
  Feitheamh ri m' làimh.

Nam biodh a' chail' ud
Gu daingeann am prìosan,
Rachainn g'a dìteadh
  Dh'ionnsaidh a' bhàis;
A chionn gu'n do ghoid i
'N rug beag bha sa' chlùdan,
Bh' agam sa' chùil
  Nach d' innis mi chàch.

'S muladach mise
Gun fhios ciod a ni mi,
O'n a tha mi
  Gun searrach, gun làir,
Gun chaora, gun òisg,
Gun ghobhar, gun mhìseach,
Gun a mart mìn
  A chriomas am blàr.

Cha robh mi gun airgead
Gus an d' fhalbh e gu mì-mhail,
Leis an te chrìn
  Nach do sheall air mo chàs; D5

Rinn i mo chreachdadh,
'S bu pheacach an ni dh'i
Mise chur sios,
   Gun i féin chur an àird.

Cia mar a cheannaicheas mi
Camraig na sìoda,
Na 'n leig mi dhìom e
   Tuilleadh gu bràth;
Ged' thig am marsant
Le phaca do'n tìr,
Cha'n fhaigh sinn aon sìon
   'Bhios aige air dàil.

Bha mo chuid stòrais
Am phòca cho uallach,
'S ged a bhiodh buaile
   Mhart air mo sgàth;
'S i rinn an eucoir
A bhéisd a thug uam e,
'S tha mi fo ghruaim
   'O mhaduinn Di-màirt.

A rìgh nach robh meirlich,
Na cearnna so 'n rìoghachd,
Anns a' mhuir ìosail,
   Fada bho thràigh;
Is caile dhubh Raineach
Sa'n fheamain an ìochdar,
Chuideachadh bìdh
   Do phartan nan spàg.

MOLADH BEINN-DÒRAIN.

AIR FONN.—*Piobaireachd.*

URLAR.

AN t-urram thar gach beinn
  Aig Beinn-dòrain,
Na chunnaic mi fo 'n ghréin,
  'S i bu bhòidhche leam ;
Monadh fada, réidh,
Cuile 'm faighte féigh,
Soilleireachd an t-sléibh
  Bha mi sònrachadh ;
Doireachan nan geug,
Coill' anns am bi feur,
'S foineasach an spréidh,
  Bhios a chòmhnaidh ann.
Greidhean bu gheal céir,
Faoghaid air an déigh,
'S laghach leam an sreud
  A bha sròineiseach.
'S aigeannach fear eutrom,
  Gun mhòrchuis,
Théid fasada na éideadh,
  Neo-spòrsail.
Tha mhantal uime féin,
Caitiche nach tréig,
Bratach dhearg mar chéir
  Bhios mar chòmhdach air.
'S culaidh g'a chur eug,
Duin' a dheanadh euchd,
Gunna bu mhath gleus,
  An glaic òganaich.
Spòr anns am bidh bearn,
Tarrann air a ceann,

Snap a bhuaileadh teann
  Ris na h-òrdaibh i;
Ochd-shlisneach gun fheall,
Stoc do'n fhiodh gun mheang,
Lotadh an damh seang,
  A's a leònadh e.
'S fear a bhiodh mar cheaird,
Riu' sònraichte,
Dh' fhòghnadh dhaibh gun taing,
  Le chuid seòlainean;
Gheibhte sud ri àm
Pàdruig anns a' ghleann,
Gillean a's coin sheang,
  'S e toirt òrdugh dhaibh;
Peileirean nan deann,
Teine g'an cur ann,
Eilid nam beann àrd,
  Théid a leònadh leo.

SIUBHAL.

'S i 'n eilid bheag, bhinneach,
  Bu ghuiniche sraonadh,
Le cuinnean geur, biorach,
  A' sireadh na gaoithe,
Gasganach, speireach,
Feadh chreachainn na beinne,
Le eagal ro' theine,
  Cha teirinn i 'n t-aonach;
Ge do théid i na cabhaig,
  Cha ghearain i maothan;
Bha sinnsireachd fallain,
'Nuair a shìneadh i h-anail,
'S toilinntinn leam tanasg,
  Ga' langan a chluinntinn;
'S i 'g iarraidh a leannain
  'N àm daraidh le caoimhneas,

'S e damh a' chinn-allaidh
Bu gheal-cheireach feaman,
Gu cabarach, ceannard,
A b' fharumach raoiceadh,
'S e chòmhnaidh 'm Beinn-dòrain,
'S e còlach m'a fraoinidh.
'S ann am Beinn-dòrain,
Bu mhòr dhomh r'a innseadh
A liughad damh ceannard,
Tha fantainn san fhrìth ud;
Eilid chaol, eangach,
'S a laoghan 'ga leantainn,
Le 'n gasganan geala,
Ri bealach a' dìreadh,
Ri fraoidh Choire-chruitear,
A' chuideachda phìceach;
'Nuair a shìneas i h-iongan
'S a théid i 'na deannamh,
Cha saltraich air thalamh.
Ach barran nan ìnean.
Cò b'urrain g'a leàntainn,
A dh' fhearaibh na rìoghachd?
'S arraideach, farumach,
Carach air grìne,
A chòisridh nach fhanadh
Gnè smal air an ìnntinn,
Ach caochlaideach, curaideach,
Caol-chasach, ullamh,
An aois cha chuir truim' orra,
Mulad no mì-ghean;
'S e shlànaich an culaidh,
Feoil màis, agus muineil,
Bhi tàmhachd am bunailt,
An cuilidh na frìthe;
Le àilleas a' fuireach,
Air fàsach 'nan grunnaibh,

'S i 'n àsainn a' mhuime,
  Tha cumail na cìche,
Ris na laoigh bhreaca, bhallach,
Nach meilich na siantan,
Le 'n cridheachan meara,
  Le bainne na cìoba,
Grisionnach, eangach,
Le 'n giortagan geala,
Le 'n corpanan glana,
  Le fallanachd fior-uisg;
Le farum gun ghearan,
  Feadh ghleannan na mìltich;
Ged thigeadh an sneachda
Cha n-iarradh iad aitreabh,
'S e lag a' Choir'-altrum
  Bhios aca g'an dìdean:
Feadh stacan, a's bhacan,
  A's ghlacagan dìomhair,
Le 'n leapaichean fasgach,
  An taic Ais-an-t-sìthean.

URLAR.

B'ionmhainn leam ag éiridh,
  'San òg-mhaduinn
Timchioll air na sléibhtean,
  'M bu chòir dhaibh bhith
Cupal chunntas cheud
A' luchd nan ceann gun chéill,
A' mosgladh gu neo-bheudar
  Mòr shòlasach;
Is fosgarra bho 'n beul
Tormain shocrach, réidh,
'S glan an corp 's an crè
  Séinn an dreòcaim ud,
Broch-liath chorrach éild'.
An lod ga loireadh théid,

Cuid g'a farraid fhéin
  'Nuair bu deònach lea.
'S annsa leam 'nuair théid,
  Iad air chronanaich,
Na na th'ann an Eirinn
  Do cheòlmhoireachd;
'S binne na gach beus
Anail mhic an fhéigh
A' langanaich air eudan,
  Beinn-dòrain.
An damh le bhùireadh féin
Tighinn á grunnd a chléibh,
'S fad a chluinnt' a bheuchd
  An àm tòiseachadh;
An t-adh is binne geum,
'S an laogh beag 'na dhéigh,
Freagraidh iad a chéile
  Gu deòthasach.
Plosg-shùil mheallach, gheur,
  Gun bhonn gleòn innte
Rosg fo mhala léith
  Cumail seòil oirre.
Coisiche math, treun,
Bu bheothail' a théid,
Air thoiseach an treud,
  A bha dòchasach.
Cha robh coir' a'd cheum,
'S cha robh maill' a'd leum,
Cha robh deireadh réis
  Air an t-seòrsa sin,
'Nuair a bheireadh tu steud,
'S nach sealladh tu d' dhéigh,
Cha b'aithne dhomh féin
  Cò bhiodh comhladh riut!
Tha 'n eilid anns an fhrìth
  Mar bu chòir dh'i bhi,

Far am faigh i mìlteach
  Glan, feòirneanach;
Bruchairreachd a's clob,
Lusan am bi brìgh,
Chuireadh sùlt a's ìgh
  Air a loineanaibh.
Fuaran anns am bìdh
Biolaire gun dìth,
'S mìllse lea' na'm fion
  'S e gu'n òladh i;
Cuiseagan a's riasg,
Chinneas air an t-sliabh,
B' annsa lea' mar bhiadh
  Na no fòghlaichean.
'S ann do'n teachd-an-tìr
  A bha sòghar lea',
Sòbhrach a's eala-bhì
  'S barra neòineagan;
Dobhrach, bhallach, mhìn,
Ghobhlach, bharrach, shlìom,
Lòintean far an cinn i
  'Na mòraichean:
Sud am pòrsan bìdh
Mheudaicheadh an cìì,
Bheireadh iad a nìos
  Ri àm dò-lichcinn
Chuireadh air an druim
Brat na saille cruinn,
Air an carcais luim
  Nach bu lòdaìl.
B' e sin an caidreamh grinn
  Mu thràth-neòine,
'Nuair a thionaladh iad cruinn,
  Anns a' ghlòmuinn:
Air fhad 's ga'm biodh oidhch',
Dad cha tigeadh ribh,

Fasgath bhun an tuim
  B' àite còmhnaidh dhaibh:
Leapaichean nam fiagh,
Far an robh iad riamh,
An aonach farsuinn fial,
  'S ann am mòr-mhonadh,
'S iad bu taitneach fiamh,
'Nuair bu daitht' am bian,
'S cha b'i 'n airc am miann,
  Ach Beinn-dòrain.

SIUBHAL.

A bheinn lusanach, fhaileanach,
  Mheallanach, lìontach,
Gun choimeas 'ga falluinn
  Air thalamh na Criosdachd;
'S ro neònach tha mise,
Le bòichead a sliosa,
Nach eil còir aic' an ciste
  'Air tiotal na rìoghachd
'S i air dùbladh le gibhtean,
'S air lùisreadh le miosan,
Nach eil bichiont' a' briseadh
  Air phriseanaibh tìre!
Làn trusgan gun deireas,
Le usgraichean coille,
Bàrr-guc air gach doire,
  Gun choir' ort r'a innseadh;
Far an uchd-ardach coileach,
Le shriutaichibh loinneil,
'S eoin bhuchalach bheag' eile
  Le'n ceileiribh lìonmhor.
'S am buicean beag sgiolta,
Bu sgiobailt' air grìne,
Gun sgiorradh, gun tubaist,
  Gun tuisleadh, gun dìobradh,

Crodhanadh, biorach,
Feadh coire 'ga shireadh,
Feadh fraoich agus firich,
  Air mhire 'ga dhìreadh;
Feadh rainich, a's barraich
  Gu'm b' arraideach inntinn
Ann an ìosal gach feadain,
'S air àirde gach creagain;
Gu mireanach, beiceasach,
  Easganach, sìnteach.
'Nuair a théid e 'na bhoile
Le clisgeadh sa' choille,
A's e ruith feadh gach doire,
  Air deireadh cha bhi e:
Leis an eangaig bu chaoile
  'S e b' aotruime sìnteag,
Mu chnocanaibh donna
Le ruith dara-tomain,
'S e togairt an coinneamh
  Bean-chomuinn o's 'n-ìosal.
Tha mhaoisleach bheag bhranngach
  Sa' ghleannan a chòmhnaidh,
'S i fuireach san fhireach
  Le minneinean òga:
Cluas bhiorach gu clàisteachd,
Sùil chorrach gu faicinn,
'S i earbsach 'na casan
  Chur seachad na mòintich:
Ged' thig Caoillte 's Cuchullainn,
  'S gach duine do'n t-seòrs' ud,
Na tha dhaoine 's do dh'eachaibh,
  Air fasta Rìgh Deòrsa;
Nan tèarnadh a craiceann
O luaidhe 's o làsair,
Cha chual' a's cha 'n fhac i
  Na ghlacadh r'a beò i;

'S i grad-charach, fad-chasach,
  Aigeanach, neònach,
Geal-cheireach, gasganach,
Gealtach roi' mhadadh,
Air chaisead na leacainn
  Cha saltradh i còmhnard;
'S i noigeanach, groigeasach
  Gog-cheannach, sòrnach;
Bior-shuileach, sgur-shuileach,
Frionasach, furachair,
A' fuireach sa' mhunadh,
  An do thuinich a seòrsa.

URLAR.

Bi sin a' mhaoisleach luaineach,
  Feadh òganan;
Biolaichean nan bruach
  'S àite-còmhnaidh dh'i,
Duilleagan nan craobh,
Bileagan an fhraoich,
Criomagan a gaoil,
  Cha b'e 'm fòtus.
A h-aigneadh aotrom suairc,
Aobhach, àit, gun ghruaim,
Ceann bu bhraise, ghuanaiche,
  Ghòraiche;
A' chré bu cheanalt' stuaim,
Chalaich i gu buan
An gleann a' bharraich uaine
  Bu nòsaire.
'S tric a ghabh i cluain
  'Sa' chreig mhòir,
O'n is measail lea bhi 'Luan
  A's a Dhòmhnach ann;
Pris an dean i suain
Bichionta mu'n cuairt,

A bhristeas a' ghaoth tuath,
  'S nach leig deò oirre,
Am fasgadh Doire-chrò,
An taice ris an t-sròin,
Am measg nam faillean òg'
  A's nan còsagan.
Masgadh 'n fhuarain mhòir,
'S e paillte gu leòir,
'S blasta le' na bheòir
  Gu bhi pòit orra.
Deoch do'n t-sruthan uasal
  R'a òl aice,
Dh' fhàgas fallain,
  Fuasgailteach, òigeil i:
Grad-charach ri uair,
'S eathlamh bheir i cuairt,
'Nuair thachradh i'n ruaig
  'S a bhiodh tòir oirre.
'S maoth-bhuidh' daitht' a snuadh,
Dearg a dreach s'a tuar,
'S gur h-iomadh buaidh
  Tha mar chòmhlath oirr;
Fulangach air fuachd,
Is i gun chum' air luathas;
Urram clàisteachd chluas
  Na Rinn-eòrpa dh'i.

SIUBHAL.

Bu ghrinn leam am pannal
A' tarruinn an òrdugh,
A' dìreadh le farum
  Ri carraig na Sròine;
Eadar sliabh Craobh-na-h-ainnis,
A's beul Choire-dhaingein.
*Bu bhiadh*char greidh cheannard
  Nach ceannaich am pòrsan;

Da thaobh Choire-rainich
Mu sgéith sin a' bhealaich,
Coire réidh Beinn-Achaladair,
  A's thairis mu'n chonn-lon :
Air lurgain na laoidhre
  Bu ghreadhnach a' chòisri,
Mu làrach-na-féinne
'S a' Chreig-sheilich 'na dhéigh sin,
Far an cruinnich na h-éildean
  Bu neo-spéiseil mu'n fhòghlach :
'S gu'm b'e 'n aighear a's an éibhneas
Bhi faicheachd air réidhlein,
A' co-mhacnas r'a chéile,
  'S a' leumnaich feadh mòintich ;
Ann am pollachaibh daimseir
Le sodradh gu meamnadh,
Gu togarrach, mearachasach,
  Ainfheasach, gòrach.
'S cha bhiodh ìot air an teangaidh
Taobh shìos a' Mhill-teanail,
Le fìon-uillt na h-Annaid,
  Blas meala r'a òl air ;
Sruth brìoghor, geal, tana,
'S e sìothladh tro' 'n ghaineimh,
'S e 's mìllse na'n caineal,
  Cha b' aineolach oirnn e :
Sud an ìocshlainte mhaireann,
  A thig a' iochdar an talaimh,
Gheibhte lìonmhorachd mhath dh'i
  Gun a ceannach' le stòras ;
Air àrainn na beinne
Is dàichile sealladh,
A dh'fhàs anns a' cheithreamh
  A' bheil mi 'n Rinn-eòrpa :
Le glainead a h-uisge,
Gu mao·bhlasta, brisg-gheal,

Caoin, caomhail, glan, measail,
  Neo-mhisgeach ri pòit' air:
Le fuaranaibh grinne
Am bun gruamach na biolair,
Còinnteach uaine mu'n iomall,
  A's iomadach seòrsa:
Bu ghlan uachdar na linne
Gu neo-bhuaireasach milis,
Tigh'n 'na chuairteig o'n ghrinneal
  Air slinnean Beinn-dòrain.
Tha leth-taobh na leacainn
  Le mais' air a còmhdach,
'S àm frìth-choirean creagach
  'Na sheasamh g'a chòir sin;
Gu stobanach, stacanach,
Slocanach, laganach,
Cnocanach, cnapanach,
  Caiteanach, ròmach;
Pasganach, badanach,
  Bachlagach, bòidheach:
A h-aisirean corrach,
'Nam fàsraichibh molach,
'S i b'asa dhomh mholadh,
  Bha sonas gu leòir oirr':
Cluigeanach, gucagach,
  Uchdanach, còmhnard,
Le dìthean glan ruiteach,
Breac, mìsleanach, sultmhor:
Tha 'n fhrìth air à busgadh
  'S an trusgan bu chòir dh'i.

URLAR.

'S am monadh farsuinn faoin
  Glacach, srònagach;
Lag a' Choire-fhraoich
  Cuid bu bhòidhche dheth;

Sin am fearann caoin
Air an d' fhàs an aoidh,
Far am bi na laoigh
'S na daimh chròcach;
A's e deis-thireach ri gréin,
Seasgaireachd g'a réir,
'S neo-bheag air an éildeig
Bhi chòmhnaidh ann.
Leannan an fhir léith
'S farumaiche ceum
Nach iarradh a' chléir
A' thoirt pòsadh dhaibh;
'S glan fallain a cré,
Is banail i 'na beus;
Cha robh h-anail breun,
Ge b'e phògadh i.
'S e 'n coire choisinn gaol
A h-uil' òganaich,
A chunna' riamh a thaobh,
'S a ghabh eòlas air:
'S lìonmhor feadan caol
Air an éirich gaoth,
Far am bi na laoich
Cumail còthalach.
Bruthaichean nan learg
Far am biodh ghreidh dhearg,
Ceann-uidhe gach sealg
Fad am beò-shlaint';
A's e làn do'n h-uile maoin,
A thig amach le braon,
Fàileadh nan subh-chraobh,
A's nan ròsan ann.
Gheibhte tacar éisg
Air a còrsa,
A's bhi 'gan ruith le leus
Anns na mòr-shruthan;

Mòr-ghath cumhann geur
Le chrann giubhais féin,
Aig fir shubhach, treubhach,
'Nan dòrnaibh :
Bu shòlasach a' leum'
Bric air buinne réidh,
A' ceapadh chuileag eutrom
Nan dòrlaichean.
Cha n-eil muir no tìr
A' bheil tuileadh brìgh
'S tha feadh do chrìch
Air a h-òrduchadh.

AN CRUNLUATH.

Tha 'n eilid anns a' ghleannan so,
Cha n-amadan gun eòlas
A leanadh i mar b' aithne dha
Tigh'n farasda na còdhail;
Gu faiteach bhi 'na h-earalas,
Tigh'n am faigse dh'i mu'n caraich i,
Gu faicilleach, gle earraigeach,
Mu'm fairich i ga còir e;
Feadh shloc, a's ghlac, a's chamhanan,
A's chlach a dheanadh falach air,
Bhi beachdail air an talamh,
'S air a' char a thig 'na neòil air;
'S an t-astar bhi 'ga tharruinn air
Cho macanta 's a b' aithne dha,
Gu'n glacadh e ga h-aindeoin i
Le h-anabharra seòltachd;
Le tùr, gun ghainne baralach,
An t-sùil a chuir gu danara,
A' stiùradh na dù'-bannaiche,
'S a h-aire ri fear-cròice;
Bhiodh rùdan air an tarurinn
Leis a lùbt' an t-iarrunn-earra,

Bheireadh ionnsaidh nach biodh mearachdach
  Do'n fhear a bhiodh 'ga seòladh ;
Spŏr ùr an déis a teannachadh,
Buil' ùird a' sgailceadh daingean ris,
Cha diùlt an t-srad, 'nuair bheanas i
  Do'n deannaig a bha neònach :
'S e 'm fùdar tioram teann-abaich
Air chùl an asgairt ghreannaich,
Chuireadh smùid ri acuinn mheallanaich
  A baraille Nic-Còiseam.
Si 'n teachdaire bha dealasach,
Nach mealladh e 'na dhòchas,
'Nuair a lasadh e mar dhealanach,
  Gu fear-eigin a leònadh,
Gu silteach leis na peileirean ;
Bhiodh luchd nan luirgnean speireanach,
'S nam bus bu tirme beileanaich,
  Gun mheiliche gun tòicean,
'S e càmp na Creige-seiliche,
Bha ceannsalach 'nan ceireanaibh.
Le aingealtas cha teirinn iad,
  Gu eirthir as an eòlas.
Mur ceannsaichear iad deireasach,
Ri àm an crìche deireannaich,
A' tabhannaich le deifir,
  A bhi deilean air an tòrach.
Gun channtaireachd, gun cheileireachd,
Ach dranndail chon a' deileis rise,
A' cheann a chur gu peirealais,
  Aig eilid Beinne-dòrain !
B'ionmhainn le fir cheanalta,
  Nach b'aineolach mu spòrsa,
Bhi timchioll air na bealaichean
  Le fearalachd na h-òige ;
Far am bi na féigh gu farumach,
'S na fir 'nan déigh gu caithriseach,

[illegible]

[illegible] ceanglach [illegible]

[illegible] 'sa mhuinntir [illegible]

[illegible] fhaighean [illegible]

[illegible] guaillean fhuil-thaiceach iad.

[illegible] a' cheann-ruighe na cuinne;

[illegible] 's an léinte.

[illegible] gu fàsgach

[illegible] air na [illegible] reidaibh.

[illegible] an [illegible] cuilleadh as.

[illegible] 's bhi gun dad annt'.

[illegible] mi beagan riu.

[illegible] an dleasnas orra.

[illegible] iad a' m' bhreislich mi

[illegible]mireachd chòmhraidh !

ORAN D'A CHEILE NUADH-POSTE.*

A Mhàiri bhàn òg, 's tu 'n òigh th'air m'aire,
Ri'm bheò bhi far am bithinn fhéin;
O'n fhuair mi ort còir cho mòr 's bu mhath leam,
Le pòsadh ceangailt' o'n chléir;
Le cùmhnanta teann's le banntaibh daingean,
'S le snaim a dh'fhanas, nach tréig:
'S e t' fhaotainn air làimh le gràdh gach caraid
Rinn slàinte mhaireann a'm' chré.

'Nuair bha mi gu tinn 's mi 'n cinnseal leannain,
Gun chinnt cò theannadh rium fhéin,
'S ann a chunna' mi 'n òigh àir bòrd tigh-leanna,
'S bu mhòthar ceanalt' a beus;
Tharruinn mi suas r'i, 's fhuair mi gealladh
O'n ghruagaich bhanail bhi 'm réir;
'S mise bha aobhach t' fhaotainn mar 'rium,
'S crodh-laoigh a' bharain a'd' dhéigh.

Maduinn Di-luain, ge buan an t-slighe,
'Nuair ghluais mi, ruithinn mar ghaoth,
A dh'fhaicinn mo luaidh 's rud uainn n-ar dithis
Nach dual da rithist gu'n sgaoil.
Thug mì i 'n uaigneas uair a bhruidhinn,
'S ann fhuair an nighean mo ghaol,
A's chluinneadh mo chluas an fhuaim a bhitheadh
Aig luathas mo chridhe ri 'm thaobh.

Sin 'nuair chuir-Cupid an t-uldach am' bhroilleach,
D'a shaighdean corranach, caol,

* For the air see the Rev. Patrick Macdonald's Collection of "Highland Vocal Airs," page 21, No. 173; or, Captain Fraser's "Airs and Melodies peculiar to the Highlands," page 27, No. 47.

A dhrùi' air mo chuislean, chuir luchd air mo choluinn
Leis an do thuit mi ge b'oil leam 's gu'n d'aom.
Dh'innis mi sgeul do'n tè rinn m' acain,
Nach léigh a chaisgeadh mo ghaòid;
'S e leighis gach creuchd i-féin le feartan
Theachd réidh a'm' ghlacaibh mar shaoil.

Bheirinn mo phòg do'n òg-mhnaoi shomult'
A dh' fhàs gu boinneanta, caoin,
Gu mìleant, còmhnard, seòcail, foinneamh,
Do chòmhradh gheibh mi gu saor.
Tha mi air shèòl gu leòir a'd' chomain,
A' bhòid sa chuir thu gu faoin
Do m'smaointean gòrach, pròis nam boireannach
'S còir dhomh fuireach le h-aon.

Chaidh mi do'n choill' an robh croinn a's gallain,
Bu bhoisgeil sealladh mu'n cuairt,
'S bha miann mo shùl do dh'fhiùran barraicht'
An dlùthas nam meanganan suas;
Geug fo bhlàth o bàrr gu talamh,
A lùb mi farasda nuas;
Bu duilich do chàch gu bràth a gearradh,
'S e 'n dàn domh 'm faillean a bhuain.

Shuidhich mi lìon air fior-uisg' tana,
'S mi strìgh 'ga tharruinn air bruaich,
'S thug mi le sgrìob air tìr a' ghealag,
'S a lìth mar eal' air a' chuan.
'S toillicht' a dh'fhàg e 'n là sin m' aigneadh,
An roinn a bh'agam san uair;
B'i coimeas mo cheud mhna' reull na maidne,
Mo chéile cadail 's mi 'm shuain.

'S e b'fhasan leat riamh bhi ciallach, banail,
Ri gnìomh, 's ri ceanal mna-uails';

Gu pàirteach, bàigheil, blàth, gun choire,
  Gun ghìomh, gun ghainne, gun chruas;
Gu dèirceach, daonntach, faoilidh, farasd',
  Ri daoine fanna, bochd, truagh;
Is tha mi le'd' sheòl an dòchas ro-mhath,
  Gur lòn do t'anam do dhuais.

Chuir mi air thùs ort iùl a's aithne,
  Le sùgradh ceanalta, suirc,
'Nuair theannainn riut dlù, bu chùraidh a' anail
  No ùbhlan meala 'gam buain:
Cha bhiodh sgeul-rùin, a b'iùl domh aithris,
  A b' fhiù, nach mealladh i uam.
Nan cuireadh i cùl rium 's diùltadh baileach,
  Bu chùis domh anart a's uaigh.

Do bhriodal blàth 's do mhàran milis,
  Do nàdur grinneas gach uair,
Gu beulchair, gàireach, alùinn, coimhneil,
  Gun chàs a thoilleadh dhuit fuath;
Chuir i guin-bàis fad ràith' am mhuineal
  Dh'fhàg làn mi' mhulad 'sa ghruaim,
'Nuair thuig i mar bha, 'sa thàr mi 'n ulaidh,
  Ghrad spàrr i 'n cunnart ud uam.

'S ann thog e mi 'm prìs o'n tìm so 'n uiridh,
  An nì 'san urrainn a fhuair,
'Sguab do'n ìre fhior-ghlain chruineachd,
  An sìol is urramaich' buaidh.
Sin na chuir mi cho rìomhach umad,
  Bha t' inntinn' bunailteach, buan:
Lìonadh do sgiamhachd miann gach duine,
  An dreach, fiamh, an cumachd, 's an snuagh.

Do chuach-fhalt bàn air fàs cho barrail,
  'S a bhàrr làn chamag a's dhual;

T'aghaidh ghlan, mhàlda, nàrach, bhanail,
  Do dhà chaol mhala gun ghruaim;
Sùil ghorm, lìontach, mhìn-rosg, mheallach,
  Gun dìth cur fal' ann ad' ghruaidh,
Deud geal ìobhraidh, dìonach, daingean,
  Beul bìdh nach canadh ach stuaim.

Shiùbhladh tu fàsach àiridh glinne
  'S an àit an cinneadh an spréidh,
G' am bleothan mu chrò, 's bhi chòir na h-innis,
  Laoigh òg a' mirreadh 's a' leum;
Cha mhiosa do làmh 's tu làimh ri coinnil
  Na 'n seòmar soilleir ri gréin,
A' fuaidheal 's a' fàitheam bhàn a's phionar,
  An àm chur grinnis air greus.

Do chneas mar an éiteag glè ghlan, fallain,
  Corp seang mar chanach an t-sléibh;
Do bhràigh cho-mhìn, 's do chìochan corrach
  'S iad lìontach, soluis le chéill:
Gaoirdean tlà geal làmh na h-ainnir,
  Caol mheòir, glac thana, bǎs réidh;
Calpa deas ùr, troigh dhlù 'm bròig chuimir
  Is lùghor, innealta ceum.

'S ann fhuair mi bhean chaoin aig taobh Màm-charn
  'S a gaol a'm' mhealladh o'm chéill;
Bha cridhe dhomh saor, 'nuair dh'fhaod mi tharruin
  Cha b'fhaoin domh bharail bhi d' réir:
'S ioma fuil uasal, uaibhreach, fharumach,
  Suas ri d' cheann-aghaidh fhéin,
Ga d' chumail am prìs an Rìgh 's Mac-Cailean
  'S tu shìol nam fear a bha 'n Sléibht'.

'Nam faighinn an dràst do chàradh daingean
  An àite falaich o'n eug;
Ge d' thigeadh e d' dhàil, a's m' fhàgail-falamh.
  Cha b' àill leam bean eil' a'd' dhéigh:
Cha toir mi gu bràth dhuit dranndan teallaich,
  Mu'n àrdaich aileag do chléibh,
Ach rogha' gach màrain, gràdh a's furan.
  Cho blàth 'sa b'urrainn mo bheul.

Dheanainn duit ceann, a's crann, a's t-earrach,
  An àm chur ghearran an éill,
A's dheanainn mar chàch air tràigh na mara,
  Chur àird air mealladh an éisg:
Mharbhainn duit geòidh a's roin, a's eala,
  'S na h-eòin air bharra nan geug;
'S cha bhi thu ri d' bheò gun seòl air aran,
  'S mi chòmhnaidh far am bi féigh.

ORAN DO LEANABH-ALTROM.

ISEABAL òg
  An òr-fhuilt bhuidhe,
Do ghruaidh mar ròs,
  'S do phòg mar ubhal,
Do bheul dreachmhor,
  Meachair, grinn,
O'm faighte na h-òrain
  Cheòlmhor, bhinn.

'S tu 's glaine 's is cannaiche
  Banaile snuadh,
Gur deirge na'n t-subhag
  An ruthadh tha d' ghruaidh,

Do mhìn rosg liontach,
Sìobhalt, suairc,
Gnùis mhàlda, nàrach,
Làn do stuaim.

'S e coltas na h-ainnir
An eal' air an t-snàmh,
Do chneas mar an canach
Cho ceanalta thlà,
Do chìochan corrach
Air bhroileach geal, bàn,
Do bhràigh mar ghrian,
'S do bhian mar chnàimh.

Do chuach-fhalt bachalach,
Cas-bhuidhe, dlù,
Gu h-amlagach, daite,
Làn chaisreag a's lub,
'Na chiabhagan cleachdach
Am pleatadh gu dlù,
Air sniamh gu léir
Mar theudan ciùil.

'S ioma' fuil uasal
Gun truailleadh, gun tair,
Tha togail 'na stuadhanaibh
Suas ann ad' bhàrr,
Clann-Dòmhnuill a' chruadail
Fhuair buaidh anns gach blàr,
Gus an tàin' an là suarach
Thug uap' an deas làmh.

'S bana-Chaimbeulach dhìreach
An rìbhinn dheas òg,
Cha strìochdadh do dhìlsean
A luchd-mì-ruin tha beò;

'S gach car tha dol dìotsa
  Ga d' shìr-chur am mòid,
'S thu theaglach an Iarla
  Shliochd Dhiarmaid nan sròl.

Tha Cinneadh do sheannamhar
  Mòr-ainmeil gu leòir,
Na Camshronaich mheamnach
  Bu gharg air an tòir;
'S iomadh àit' anns' na dhearbh i
  Le feara-ghleus an dòrn,
Bhi marbhtach le'n armachd
  Air dearganaich Dheòrs'.

'S i 'n ainnir bu taitnich'
  A bh' ac' anns an tìr,
A thachair bhi agam
  'Ga h-altrom le cìch;
'Nuair a sheasas i fathast
  Air faidhir an rìgh,
Bi'dh iomadh fear-fearainn
  A' farraid,—" Cò i?"

Gruagach gheal, shomulta,
  Shoilleir gu leòir.
'S i finealta, foinneamh,
  Gun chromadh, gun sgeòp;
Calpa deas, cosail,
  A choisicheadh ròd,
'S troigh chuimir, shocrach,
  Nach dochainn a' bhròg.

'S math thig dhuit 'san fhasan
  Gùn daite do'n t-sròl,
Le staidhs' ga theannadh
  Cho daingean 's bu chòir

Faineacha daoimein
  Air roinn gach meòir,
Bi'dh *rufles* a's ribean
  Air Iseabail òig.

ORAN GAOIL.

AIR FONN,—"*The Reel of Bogie.*"

A Màiri bhàn gur barrail thu,
  'S gur barraicht' àir gach seòl thu,
O'n thug mi gaol cho daingean duit,
  'S mi t'fharraid anns gach còdhail:
'S earbsach mi a'd' cheanaltas,
  'S na fhuair mi chean' ad' chòmhradh,
Nach urrainn càch do mhealladh uam
  'N déis do gheallaidh dhòmh-sa.

'S chuala mi mar shean-fhacal
  Mu'n darach, gur fiodh còrr e,
'S gur géinn' dheth fhéin 'ga theannachadh
  A spealtadh e 'na òrdaibh:
'S mi 'n dùil, a réir na h-ealaidh sin,
  Gur math leat mi bhi d' sheòrsa,
Nach tréig thu mi, 's gu 'm faigh mi thu
  Le bannáibh daingean, pòste.

'S e chum an raoir mi m' aithreachadh
  An spéis a ghabh mi òg dhìot;
Bha smaointean tric air m' aire-sa
  Mu'n ainnir is fhearr fòghlum:
Cha n-eil cron r'a àireamh ort,
  O' d' bhàrr gu sàil do bhròige,
Ach ciallach, fialaidh, fàbharach,
  Air fiamh a ghàire 'n còmhnaidh.

'S do chùl daithte làn-mhaiseach
   Mu'n cuairt a'd' bhràighe 'n òrdugh,
Air snàmh, mar theudan clàrsaiche,
   'Na fhàineachaibh glan nòsar :
Gu lìdh-dhonn, pleatach, sàr-chleachdach,
   Gu dosach, fàsmhor, dòmhail,
Gu lùbach, dualach, bachlach, guairsgeach,
   Snasmhor, cauchach, òr-bhuidh'.

Tha t' aghaidh nàrach bhanail,
   Dà chaol mhala mar it eòin ort ;
Rosga réidhe, fallaine
   'S dà shùil ghorm, mheallach, mhòthar :
Do ghruaidh mar chaorann meangain,
   A thug barrachd air na ròsan ;
Do dheud geal, dreachmhor, meachair, grinn,
   'S do bheul o'm binn thig òran.

Tha do phòg mar ùbhlan gàraidh,
   'S tha do bhràighe mar an neòinean ;
Do chìochan liontach, mulanach,
   'S an sìod' g'an cumail còmhnard ·
Corp seang, geal, gnèathail, furanach,
   Deagh chumachdail, neo-spòrsail ;
Do chalpa cruinne, lùghora,
   'S an troigh nach lùb am feòirnean.

'S e'm fàth mu'n biodh tu talach orm,
   Gur ro-bheag leat mo stòras ;
'Bha dà-rud-dheug a' tarruinn uam
   Na thionail mi do phòrsan :
Bhiodh òl, a's féisd, a's bannais ann ;
   Bha ceòl, a's beus, a's ceannaichean,
'N fhéill, 's na gibhtean leannanachd,
   An amaideachd 'san òige.

'S a nis' nam faighinn mar rium thu,
 Cha leanainn air an t-seòl sin;
Dheanainn àiteach fearainn,
 A's crodh-bainne chur mu chrò dhuit;
Mharbhainn iasg na mara dhuit,
 'S am fiagh sa' bhealach cheòthar,
Le gunna caol nach mearachdaich,
 'S a mhealladh fear na cròice.

'S mòr an gaol a ghabh mi ort
 Le ro bheagan a t' eòlas,
'S mi 'n dùil gur tu bu leannan dhomh,
 'S nach mealladh tu mi m' dhòchas;
Ge d' bhiodh am bàs an caramh domh,
 Gun bharail ri tigh'n beò uaith,
'S e dh'fhàgadh slàn mi n' rìbhinn mhàlda,
 Màiri bhàn o Lòch-lairig.

ORAN SUGRAIDH.

LUINNEAG.

'S i nighean mo ghaoil
 An nighean donn òg;
Nam biodh tu ri m' thaobh,
 Cha bhithinn fo bhròn.
'S i nighean mo ghaoil
 An nighean donn òg.
'S i Màiri Nic-Neachdainn
Is dàicheile pearsa,
Ghabh mis' uiread bheachd ort
 Ri neach a tha beò.
 'S i nighean mo ghaoil, &c.

'Nuair sheallas mi t'aodann,
'S mi 'n coinneamh ri t' fhaotainn,

Gur math leam nan faodainn
  Bhi daonann a'd' chòir.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

O'n a thug thu dhomh gealladh,
'S ann dutsa nach aithreach,
'S cha-n fhaic iad thu 'n ath-bhliadhn'
  A'd' bhanaraich bhò.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha téid thu do'n bhuaile,
A bhleothan cruidh ghuaillionn :
Cha chuir thu ort cuaran,
  'S gur uallach do bhròg.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha-n fhòghnadh le m' chruinneig,
A' bhuarach no chuinneag,
'S cha chluinnear gu'n cumadh tu
  Cuman a'd' dhòrn.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha téid thu Bhad-odhar,
A leigeadh nan gobhar,
'S minn bheag as an deothaidh
  'G an deothal mu'n chrò.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha leig mi thu 'n fhireach
Thoirt a' chruidh as an innis
Air eagal na gillean
  Bhi sireadh do phòg.
    'S i nighean mo ghaoil, &c

Cha taobh thu duin'-uasal
'S *cha* n-àill leat am buachaill,

'S cha-n fheairrde fear-fuadain
Bhi cruaidh air do thòir.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha taobh i fear idir,
Air eagal mo thrioblaid;
'S cha toilich tè mise
Ach ise le deòin.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S i rìbhinn a' bhaile,
Tha sìr thigh'n air m' aire,
Nam bitheadh i mar rium,
Cha d' fharraid mi stòr.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

Bheir mis' tha Dhunéideann
A dh' ionnsachadh beurla,
'S cha-n fhàg mi thu t'éigin,
Ri spréidh an fhir mhòir.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

A nighean na gruaige,
Cha chreidinn ort tuaileas;
O'n a tharruinn mi suas riut,
Cha-n fhuath leam do sheòl.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S e mheudaich mo ghaol ort
Gu'n d' fhàs thu cho aobhach,
'S gu'n leumadh tu daonnan
Cho aotrom 's na h-eòin.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S 'n togarrach laghach
A thogainn mar roghainn,

'N am bithinn a' taghal
  'S an tigh am bi'n t-òl.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

Gu'm b' fheairrde daoin'-uaisle
'N àm thionnda' nan cuach thu,
A thoirt luinneagan-luaidh dhaibh
  Mu'n cuairt air an stòp.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S leat urram an dàmhsa,
'S an fhidheall 'na teann-ruith;
Bu chridheil san àm thu,
  'S an dràm air a' bhòrd.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S tu fhreagradh gu h-innealt'
Am feadan 's an ribheid,
A sheinneadh gu fileanta,
  Ruith-leumnach ceòl.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S tu thogadh mo spiorad,
'Nuair a théid thu air mhirre,
Le d' cheileiribh binne,
  'S le grinneas do bheòil,
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

Leis na ghabh mi do cheisd ort,
Am maduinn 's am feasgar,
Dheannainn riut cleasachd
  A's beadradh gu leòir:
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

Dheannain riut furan
Am bliadhu' a's an uiridh;
Bu docha na'n t-uireasbhuidh,
  Tuilleadh a's a chòir.
    'S i nighean mo ghaoil, &c.

ORAN DO'N GHUNNA D'AN AINM NIC-COISEAM.

AIR FONN.—"*Sinidh mi mo lùrga,*" *&c.*

LUINNEAG.

Hò-rò mo chuid chuideachd thu,
Gur muladach leam uam thu;
Hò-rò mo chuid chuideachd thu,
'S mi dìreadh bheann a's uchdanan,
B'ait leam thu bhi cuidear rium,
'S do chudthrom air mo ghualainn.

'Nuair chaidh mi do Ghleann-Lòcha,
'S a cheannaich mi Nic-Còiseam,
'S mise nach robh gòrach,
'Nuair chuir mi 'n t-òr ga fuasgladh.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi Choire-cheathaich thu,
'Nuair bha mi fhéin a' taghaich ann,
'S tric a chuir mi laidhe leat,
Na daimh 'sna h-aidhean ruaha.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi Bheinn-a'-chaisteil thu,
'S do'n fhàsach a tha 'n taice ri,
Am Màm is Creag-an-aparain,
Air leacan Beinn-nam-fuaran.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi thu Bheinn-dòrain,
An cinneadh na daimh chròcach,
'Nuair theannadh iad ri crònan,
Bu bhòidheach leam an nuallan.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi Choire-chruitear thu,
O's àite grianach, tlùsail e,
Gu biachar, feurach, lusanach,
  Bhiodh spurt ann aig daoin-uaisle.
    Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Ghiùlain mi Ghleann-éit' thu,
Thog mi ris na créisean thu,
'S e mheud 'sa thug mi spéis duit
  A dh'fhàg mo cheum cho luaineach.
    Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

'S math am Meall-a'-bhùiridh thu,
Cha mhiosa 'm Beinn-a'-chrùlaist thu,
'S tric a loisg mi fùdar leat,
  An coire chùl na cruaiche.
    Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi Làirig-gharstain thu,
O's àlainn an còir'-altrum i,
'S na féigh a' deanamh leabaichean
  Air Creachainn ghlas a' bhuachaill.
    Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi thu do'n Fhàs-ghlaic
'S a ghleann am bi na làn-daimh,
'S tric a chaidh an àrach
  Mu bhraidhe Cloich-an-tuairnear.
    Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Chaidh mi dh' Fheatha-chaorainn,
Le aighear Choire-chaolain,
Far an robh na daoine,
  A bha 'n gaol air a' ghreidh uallaich.
    Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi Bheinn-a'-chaorach thu,
Shireadh bhoc a's mhaoiseach,
Cha b'eagal gun am faotainn,
'S iad daonnan 's an tòrr-uaine.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

'Nuair théid mi ris a' mhunadh,
'S tu mo roghainn do na gunnachan,
O'n fhuair thu-fein an t-urram sin,
Co nis a chumas uat e?
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Ged' tha mi gann a stòras,
Gu suidhe leis na pòitearan,
Ged' théid mi do 'n tigh-òsda,
Cha n-òl mi ann an cuaich thu.

ORAN DUTHCHA.

LUINNEAG.

Horinn ò hò h-ir-ir-io,
Horinn ò hò ir-ir-io,
Horinn ò hò h-ir-ùo,
'S i mo dhùthaich a dh'fhàg mi!

GED' a tha sinn car tamaill,
A tàmh aig na Gallaibh,
Tha mo dhùthaich air m'aire,
'S cha mhath leam a h-àicheadh.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Ged' is éigin duinn gabhail
Leis gach ni thig 'san rathad,
Gu'm b'fhearr no na srathan,
Bhi taghaich 'sa bhràighe.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Ged' is còmhnard na sràidean,
'S mòr a b'fhearr bhi air àiridh,
Am frìth nam beann àrda,
'S nam fàsaichean blàtha.
Horinn o ho o-ir-ir io, &c.

Beurla chruaidh gach aon latha,
'N-ar cluais o cheann ghrathainn,
'S e bu dual duinn or 'n-athair,
Bhi labhairt na Gàelig.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Ged' is cliùiteach a' Mhachair,
Le cùnradh 's le fasan,
Be air dùrachd dol dachaigh,
'S bhi 'n taice r'ar càirdean :
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Bhi 'n Clachan-an-Dìseirt,
A' faicinn ar dìllsean,
Gum b'ăit leinn an tìr sin,
O'n as ì rinn air 'n-àrach.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Cha be fasan nan daoin' ud
Bhi 'n conas na 'n caonnaig,
Ach sonas an t-saoghail,
'Sa bhi gaolach mar bhràithrean.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

'N àm suidhe 'stigh-òsda,
Gu luinneagach, ceòlmhor,
Bu bhinn ar cuid òran,
'S bhi 'g òl nan deoch-slàinte.
Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

Luchd-dhìreadh nan stùcan,
Le'n gunnachan dù-ghòrm,
A loisgeadh am fùdar,
  Ri ùdlaiche làn-daimh.
    Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

'S e bu mhiann leis na macaibh,
Bhi triall leis na slataibh,
A chur srian ris a' bhradan,
  Cha b'e fhasan am fàgail.
    Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

Gu fiadhach a mhunaidh,
No dh' iasgach air buinne,
Anns gach gniomh a ni duine,
  'S mòr urram nan Gaidheal.
    Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

ORAN ALASDAIR.*

LUINNEAG.

Alasdair nan stop
Ann an sràid a' chùil.
Sin an duine còir
Air am bheil mo rùn.

'S coma leat an *sile*
  B'annsa leat an stòp,
Cha n-e sin bu docha
  Ach am *botal* mòr.
    Alasdair nan stop, &c.

---

* Alexander Campbell was a native of Glenorchy. After some time in the army, he kept a small public-house in the Wynd, Glasgow. While the bard was in Glasgow, he lived in his house, and composed this song in reward of his country hospitality. We have seen a translation of it, which begins t

"Sandy of the stoups,
In the Back-Wynd,
He's a hearty fellow,
Liberal and kind," &c. &c.

Théid thu do'n tigh-òsda,
'S òlaidh tu gu fial;
Cha robh gainne stòrais
Air do phòca riamh.
Alasdair nan stòp, &c.

Bha thu greis a't' aimsir
Ann an àrm an Rìgh,
Cumaidh sin riut airgead,
'S fhearra dhuit e no ni.
Alasdair nan stòp, &c.

Gheibheadh tu le d' cheanal
Leannan anns gach tìr,
Ged' a bhiodh tu falamh
Cha bhiodh bean a'd' dhìth.
Alasdair nan stòp, &c.

Tha thu math air fairge,
'S tric thu marbhadh éisg,
Cas a shiubhal garbhlaich,
Théid thu shealg an fhéigh.
Alasdair nan stòp, &c.

Ged' thuirt Calum-breac*
Nach robh thu tapaidh riamh,
Cò a chreideadh sin
Ach duine bha gun chiall?
Alasdair nan stòp, &c.

Malcolm Macnab, farmer in Barrachastalain, in Glenorchy, an nate acquaintance of the Bard's, and himself no mean poet. composed several ditties of acknowledged merit; that to his d-servant is excellent, of which the following is a stanza:—

"Ma leanas tu mar tha thu,
A' briseadh phoit a's spainean,
Gur daoire dhomh na mal e,
An earnais a chumal ruit."
A Morag a mhuinigeach, &c.

'Nuair a théid mi Ghlascho
  'S taitneach leam bhi 'g òl,
Ann an tigh mo charaid
  Alasdair nan stòp.

ORAN DO'N T-SEANN FHREICEADAN GHAIDHEALACH.

AIR FONN.—" *The Humours of Glen.*"

DEOCH-SLAINT' an Fhreiceadain,
'S àill leinn gun cheist i,
'S i an fhàillte nach beag oirnn
  Dhol deiseal ar cléibh,
Cha-n fhàg sinn am feast i,
O'n tha sinn cho dleasnach,
Do na h-àrmuinn bu sheirceile
  Sheasadh an sreud;
Na curaidhean calma,
G'am buineadh bhi 'n Albainn,
Feadh mhonainean garbhlaich
  A' sealg air na féigh,
Fhuair mis' orra seanachas,
Nach mios' an cois fàirg' iad,
Bhi'dh an citcheanan tarbhach
  Le marbhadh an éisg.

Buaidh gu bràth air na Fleasgaich,
Fhuar an àrach am Breatuinn,
Chaidh air sàil' o cheann greis uainn,
  Dhol am freasdal ri reum,

An loingeas làidir thug leis iad,
Nach sàraicheadh beagan,
Muir a' gàraich gan greasad,
'S i freagradh dhaibh féin.
Chuir gach làmh mar bu deise,
Buill do'n chòrcaich bu treise,
Ri bàrr nan crann seasmhach'
A leth-taobh gach bréid;
'S i 'g imeachd air chuaintaibh,
'Nuair a dh'éirich gaoth tuath le,
B'ainmeil air luathas i,
'S i gluasad gu réidh.

'Nuair a chuir iad na h-àrmuinn
Air tìr ann am Flàghras,
'S iad fada bho'm pàirti,
'S o'n àiteachan féin,
Bha onair nan Gàidheal
An earbsa r'an tàbhachd,
Bha sin mar a b'àbhaist
Gun fhàillinn fo 'n ghréin;
Tha urram an dràst
Aig gach tìr anns an d'fhàs iad,
Le feobhas an àbhaist,
An nàduir 'sam beus,
Bhi dìleas d'an càirdean,
Cur sìos air an nàmhaid,
'S iomadh rìoghachd an d'fhàg iad,
Fuil bhlàth air an fheur.

'S e là Fontenoi
Thug onair gu leòir dhaibh,
'Nuair a chruinnich iad còmhla,
'S thòisich an streup;
Bu tartrach ar Coirneal,
Cur ghaisgeach an òrdugh,

Na lasgairean òga,
  Chaidh deònach 'na dhéigh ;
Na gleachdairean comhraig
Is fearr th'aig Rìgh Deòrsa,
A fhuair fasan a's fòghlum
  A's eòlas da réir ;
'S e dùil am bheil mise,
'Nam rùsgadh mo trioblaid,
Gun tugadh a fichead dhiù
  Briseadh á ceud.

Fir aigeannach, mheamnach,
Le glas-lannan ceanna-bheairt,
'S i sgaiteach gu barra-dheis,
  'S i anabarrach geur ;
An taice ri targaid,
Crios breac nam ball airgid,
'S an dag' nach robh cearbach,
  Gan tearmunn nan sgéth ;
Le'n gunnachan glana,
Nach diùltadh dhaibh aingeal,
Spuir ùr' air an teannadh,
  Gu daingeann 'nan gleus,
Gu cuinnsearach, biodagach,
Fùdarach, miosarach,
Adharcach, miosail,
  Gu misneachail, treun.

Na spealpan gun ăthadh
...achd bhi ri sgăthadh,
...achnadh dol fathasd
...thad sin féin,
...ar a ghabhail
...rtas a thaghaich,
...íseach 'nan lamhan
...an caitheadh iad beum ;

Dol maduinn gu mathas
Cha n-iarradh iad aithis,
Gu deireadh an latha
   'S àm laidhe do'n ghréin.
'S deas-fhaclach an labhairt
Le caismeachd chatha,
'S e 'n caisteal an claidheamh,
   Ga'n gleidheadh gun bheud.

Fir acuinneach, armach,
Le'm brataichean balla-bhreac,
Bu tlachdmhor an armailt' iad,
   'S b'ainmeil am feum;
Sliochd altrom nan garbh-chrioch,
Am feachd a tha earbsach,
Nach caisgear an ainteas
   Gu'n dearbh iad nach géill.
Leinn is fad' o'n a dh' fhalbh sibh
Air astar do'n Ghearmailt,
Chur ás do gach cealgair
   Chur fearg oirbh féin;
An glacadh 'sa marbhadh,
'San sgapadh mar mheanbh-chrodh,
'S na madaidh gan leanmhainn
   Air leargainn an t-sléibh'!

Sliochd fineachan uasal
A ghin o na tuathaich,
'San iomairt bu dual dhaibh
   Dol suas air gach ceum;
Gach căs mar bu luaithe,
'S gach làmh mar bu chruaidhe,
'S an ardan an uachdar
   A' bualadh nan spéic;
Bu ghnà le'n luchd-fuatha,
Bhi 'san àraich gun ghluasad,

'S a phàirt dhiù dh'fhalbh uapa,
  Bhiodh an ruaig air an déigh
Le lamhach nan gillean,
'S le lannan geur, biorach,
Bhiodh an nàimhdean air iomain
  A' sileadh nan creuchd.

Bu chliùiteach na lasgairean
Ura, deas, gasda,
Miann-sùl iad ri'n faicin
  Do gach neach leis an léir;
Gach seòl mar a chleachd iad,
Le'n còmhdacha dreachmhor,
Le 'n osanan breaca,
  'S le'm breacana 'n fhéil':
Tha mo dhùil ri'n tigh'n' dachaigh,
Gun an ùin' a bhi fada,
Le cumhnanta ceartais
  Fir Shasuinn gu léir;
Le stiùradh an aigeil,
Muir dhù-ghorm chur seachad,
'S nach cùm an cuan farsuinn
  Orr' beacadh, no éis.

'Nuair a thàinig an trioblaid,
'S i a dha-san-da-fhichead,*
Bha dàna le misneach,
  'S le meas orra féin,
Bras, ardanach, fiosrach,
Gun fhàillinn, gun bhriseadh,
'S cuid àraidh ga'n gibhtean'
  Bhi'n gliocas 'san céill;
Tha talanntan tric
Aig a' phàirti ud bithchionnt,

---

* The 42nd Regiment.

'S na h-uil' àit' anns an tig iad,
  Na idir a théid.
Cò an dras a their mise,
Thig an àird ribh a chlisge ?
Mar fàg sibh e nis'
  Aig an t-sliochd thig 'n-ur déigh.

ORAN DO REISEAMAID EARRA-GHAIDHEAL.

AIR FONN.—"*Mac-Shiomoin mòr a bhàsaicheadh.*"*

A RI ! gur mi tha aighearach,
  Mu'n naidheachd so tha ùr ann ;
Tha m' inntinn air a h-àrdachadh
  O'n thàinig fir mo dhùthcha :
Guidheamsa buaidh-làrach leibh
  'S gach àite 'n loisg sibh fùdar ;
Toil-inntinn aig 'ur càirdean,
  'S 'ur nàimhdean a bhi tùrsach.

'Nuair thàinig Mòrair Frederic,
  Thug Dunéideann cliù dha ;
Gur connspunn air cheann sluaigh e,
  'Nuair ghluaiseas iad r'a chùlthaobh ;
Sàr cheann-feadhna treubhach,
  'S e léirsinneach g'an stiùradh,
Ag imeachd leis an réiseaimaid,
  'S e féin a' deanadh iùil dàibh.

Tha oighichearan gasda
  Cho math 'sa tha fo'n chrùn ann,

---

* *For the Tune of this Song, see Captain Fraser's "Airs and Melodies," page 31, No. 49.*

'S math a thig airm-ghaisge dhaibh,
'S iad fasanta ga'n giùlan.
'S toilinntinn r'am faicinn
Na lasgairean glan ùra,
'Nuair thog iad pìob a's brataichean,
Air machraichean nan dù-ghall.

A's innsidh mi le barantas
O'n a b'aithne dhomh o thùs sibh,
Air chruaths an àit' an tachair sibh
Cha cheum air ais 'ur dùthchas:
Sliochd nan curaidh calma,
Bh'anns na h-armailtean bha cliùiteach,
Ri'n goireadh càch na h-Earraghalaich,
'S am fearg cha bu chùis shùgraidh.

Tha buaidh air feachd Earra-ghàidheal,
Cha ghabh iad sgàth no cùram,
'S iad neartmhor, beachdail, àrdanach,
Gu reachdmhor, làidir, lùghor,
'S daoin'-uaisle ceart tha fàs ann,
Nach eil fàillinneach no lùbach,
'S neo-sheachantach na h-armainn sin,
Ag iomain chàich gu'n dùlan.

'S math thig dol 'nan éideadh dhuibh,
'S tha reusan air a' chùis ud,
Tha gunnachan deagh-ghleusd' aca,
'S cha n-eil té dhiù dhiùltas;
An crios-guaille féin orra,
'S an claidheamh glé gheur cùil ann,
Bu mhath an àm an fheuma iad
'Nuair a leumadh sibh ga'n rùsgadh.

Tha iad leathann mu na broillichean,
Fir chothromach 's iad dòmhail,

Le 'n calpannan deas, dìreach,
   'S iad lionntach fo na glùinean;
Osain ghoirid bhreaca
   Le dreach air an cur ùmpa,
'S math thig gartain chàrnaid daibh,
   Is fearr a th' anns na bùthaibh.

Is lìonmhor baintighearn' innealta,
   Nach sireadh iad de dhùrachd
Ach cead bhi anns na bileidean,
   'S na gillean so bhi dlù dhaibh;
A bheireadh pòg le sireadh dhaibh,
   Cho milis ris an t-siùcar,
'S a bheireadh mìlltean dolar dhaibh,
   'S na sporanan g'an giùlan.

Tha suaicheantas na h-Alb' agaibh,
   A's dh' fhalbh sibh leis gu sunntach,
Am fòghanan cruaidh, calgarra,
   'S neo-chearbach cur a chrùin air,
An luibh is gairge reasgaiche
   A bha riamh a measg nam flùran,
A's ceann na muice fiadhaiche
   A leag Diarmad 'sa choill ùdlaidh.

'S e thubhairt na bha 'g amharc oirbh,
   An latha bha 'n *Rabhiù* ann,
Gu'm bu fhreagarrach 'ur làmhach,
   'Nuair a thàirngeadh sibh na rùdain;
B' fharumach 'ur gluasad,
   A' tarruinn suas gu siùbhlach,
'S am breacan cruinn an fhéile
   Air sléisdean geal nam fiùran.

'S *flathail na* daoin-uails a th' ann,
   'S *neul* cruadail air gach aon fhear,

Na saighdearan deas, cumachdail,
'S gach duine dhiù cho ionnsaicht';
Na'm bitheadh càs no cunnart ann,
Cò b' urrainn ga thoirt dhiù-san?
'S i 'n réiseamaid is urramaich'
A chunnaic mi le m' shùilean.

ORAN NAM BRIOGSAN.

AIR FONN.—" *Seann Triubhais Uilleachan.*

LUINNEAG.

So tha na briogsa liath-ghlas
Am bliadhna cuir mulaid oirnn,
'S e'n rud nach fhacas riamh oirnn,
'S nach miann lein a chumail oirnn;
'S na'm bitheamaid uile dìleas
Do'n rìgh bha toirt cuireadh dhuinn,
Cha-n fhaicte sinn gu dìlinn,
A' strìochdadh do'n chulaidh so.

'S olc an seòl duinn, am Prionns' òg
A bhi fo mhòran duilichin,
A's rìgh Deòrsa a bhi chòmhnuaidh,
Far 'm bu chòir dha tuineachas;

* This Jacobite Song, composed soon after the Rebellior printed in the first edition, 1768, though kept out of the s edition, to please some zealous friends of the Government. poet justly complains that the same punishment was inflic the Campbells and others, who fought for the Hanoverians, laid on the Macdonalds and Camerons, who fought against The disarming and *diskilting* act was detested by the Highla whose free-born limbs did not agree with the fetters of the breeches imposed on them. There is a popular and hum *song, called " The Turnimspike,"* where the same complain *brought against the Gray breeks.*

Tha luchd-eòlais a' toirt sgeòil duinn
Nach robh còir air Lunnainn aige,
'S e Hanòbhar an robh sheòrsa,
'S coigreach oirnn an duine sin—
'S e'n rìgh sin nach buineadh dhuinn,
Rinn dì-mheas na dunach oirnn,
Mu'n ceannsaich e buileach sinn,
B'e'n t-àm dol a chumasg ris;
Na rinn e oirnn a dh' ann-tlachd,
A mhì-thlachd, a's a dh' àimhreit,
Air n-eudach thoirt gu'n tàing dhinn,
Le ain-neart a chumail ruinn.
So tha na briogsa, &c.

A's o'n chuir sinn suas na briogsan,
Gur neo-mhiosail leinn a' chulaidh ud,
Ga'n teannadh ma na h-iosgannan,
Gur trioblaideach leinn umain iad;
'S bha sinn roimhe misneachail,
'S na breacain fo na criosan oirnn,
Ged' tha sinn am bichiontas
A nis' a' cur nan sumag oirnn;
'S air leam gur h-olc an duais
Do na daoine chaidh 'sa chruadal,
An eudaichean thoirt uapa
Ge do bhuannich Diuc Uilleam leo.
Cha-n fhaod sinn bhi suigeartach,
O'n chaochail ar culaidh sinn,
Cha n-aithnich sinn a' chéile
Là-féile no cruinneachaidh.
So tha na briogsa, &c.

'S bha uair-eigin an t-saoghal
Nach saoilinn gu'n cuirinn orm,
Briogais air son aodaich,
'S neo-aoidheil air duine i;

'S ged' tha mi deanamh ùis d'i,
Cha d'rinn mi bonn sùlais
Ris an deise nach robh dàimheil
Do'n phàirti ga'm buininn-sa;
'S neo-sheannsar a' chulaidh i,
Gur grannda leinn umainn i,
Cho teann air a cumadh dhuinn,
'S nach b'fheairde leinn tuilleadh i;
Bidh pŭtain anns an glùinean,
A's bucalan ga'n dùnadh,
'S a bhriogais air a dùbladh,
Mu chùlthaobh na h-uile fir.
So tha na briogsa, &c.

Gheibh sinn ădan ciar-dhubh,
Chur dian air ar mullaichean,
A's casagan cho-shlìogte,
'Sa mhìnicheadh muillean iad.
Ged' chumadh sin am fuachd dhinn,
Cha-n fhàg e sinn cho uallach,
'S gu'n toillich e ar n-uaislean,
Ar tuath no ar cumanta.
Cha taitinn e gu bràth ruinn,
A choiseachd nan gleann-fàsaich,
'Nuair a rachamaid do dh' àiridh,
No dh' àit 'm biodh cruinneagan:
'S e Deòrs' a rinn an eucoir,
'S ro dhìombach tha mi-féin deth,
O'n thug e dhinn an t-éideadh,
'S gach eudach a bhuineadh dhuinn.
So tha na briogsa, &c.

'S bha h-uile h-aon do'n phàrlamaid
Fàllsail le'm fiosrachadh,
'Nuair chuir iad air na Caimbeulaich
Teanndachd nam briogaisean;

'S gu'r h-iad a rinn am feum dhaibh
A bhliadh'n a thàin' an streupag,
A h-uile h-aon diù dh'éiridh
Gu léir 'am *milisi* dhaibh ;
'S bu cheannsalach, duineil iad,
'San àm an robh an cumasg ann,
Ach 's gann daibh gu'n cluinnear iad
A' chàmpachadh tuilleadh leis ;
O'n thug e dhinn an t-aodach,
'Sa dh' fhàg e sinn cho fhaontrach,
'Sann rinn e oirnn na dh' fhaodadh e,
Shaoileadh e chuir mulaid oirnn.
So tha na briogsa, &c.

'S ann a nis' tha fios againn
An t-iochd a rinn Diuc Uilleam ruinn,
'Nuair a dh' fhàg e sinn mar phriosanaich,
Gan bhiodagan, gun ghunnachan,
Gun chlaidheamh gun chrios tarsainn oirnn,
Cha-n fhaigh sinn prìs nan dagachan ;
Tha comannd aig Sasunn oirnn,
O smachdaich iad gu buileach sinn—
Tha angar a's duilichinn
'S an àm so air iomadh fear,
Bha'n càmpa Dhiuc Uilleam,
A's nach fheairrd iad gu'n bhuithinn
Na'n tigeadh oirnne TEARLACH,
'S gu'n éireamaid 'na chàmpa,
Gheibhte breacain chàirneit,
'S bhiodh aird air na gunnachan.
'So tha na briogsa, &c.

ORAN DO'N EIDEADH GHAIDHEALACH.

FHUAIR mi naidheachd as ùr,
Tha taitinn ri rùn mo chrìdh'
Gu faigheamaid fasan na dùthch'
A chleachd sinn an tùs ar tìm.
O'n tha sinn le glaineachan làn,
A' bruidhinn air mànran binn,
So i deoch-slàinte Mhontrose,
A sheasadh a' chòir so dhuinn.

Chunna' mi 'n diugh an Dunéideann,
Comunn na féile cruinn,
Litir an fhortain thug sgeul,
Air toiseach an éibhneis dhuinn.
Pìob gu loinneil an gleus,
Air soilleireachd réidh an tùim ;
Thug sinn am follais ar h-éideadh,
A's cò a their reubail ruinn ?

Deich bliadhna fichead a's còrr,
Bha casag do'n chlò m'ar druim,
Fhuair sinn ăd agus clèoc,
'S cha bhuineadh an seòrs' ud duinn'
Bucaill a' dùnadh ar bròg,
'S e 'm barr-ial bu bhòidhche leinn ;
Rinn an droch fhasan a bh'oirnn,
Na bodaich d'ar n-òigridh ghrinn.

Mhill e pàirt d'a cumachd
O'n bhlàr, gu mullach ar cinn ;
***Bha sinn** cho* làn do mhulad,
*'S **gu'n** d'fh***às gach duine gu tinn ;

'S ann a bha 'n càs cho duilich,
'Sa thàinig uile ri'm linn,
'Nuair a rinn pàirti Lunnainn,
Gach àit a's urram thoirt dh'inn.

'S fhada bha 'n onair air chall,
Is fasan nan Gàll oirnn dlù,
Còta ruigeadh an t-sàil,
Cha tigeadh e dàicheil dhuinn :
B'éigin do'n bhrigis bhi ann,
'Nuair a chaidh ar comannd cho cùin
'S gu'n d'rinneadh gach Finne nan tràill,
'S gach fironnach fhàgail rùisgt'.

Tha sinn a 'nis'mar as math leinn,
'S gur h-àrd ar caraid sa' chùirt,
A chuir air na daoin' am fasan,
Rinn pàrlamaid Shasuinn thoirt' diù':
Beannachd gu bràth do'n Mharcus,
A thagair an dràs ar cùis ;
Fhuair e gach dlighe air ais duinn,
Le ceartas an rìgh sa' chrùin.

Fhuair e dhuinn comas nan arm,
A dheanamh dhuinn sealg nan stùc,
'S a ghleidheadh ar daoine sa' chàmp,
Le fàgail an nàimhdean brùit
Thogadh e misneach nan clann
Gu iomairt nan lann le sunnt,
Pìob, a's bratach ri crann,
'S i caiseamachd àrd mo rùin.

Fhuair sinn cothrom an dràst,
A thoilicheas gràdh gach dùthch',
Comas ar culaidh chur oirnn,
Gun fharraid do phòr nan lùb :

Tha sinn a nis' mar is còir,
  A's taitnidh an seòl r'ar sùil;
Chuir sinn a' bhrigis air làr,
  'S cha tig i gu bràth á cùil.

Chuir sinne suas an deise,
  Bhios uallach, freagarach, dhuinn,
Breacan an fhéile phreasach,
  A's peiteag do'n eudach ùr;
Còt' a chadadh nam ball,
  Am bitheadh a' chàrnaid dlù,
Osan nach ceangail ar ceum,
  'S nach ruigeadh mar réis an glùn.

Togaidh na Gàidheil an ceann,
  Cha bhi iad an fang ni's mò,
Dh' fhalbh na speirichean teann
  Thug orra bhi mall gun lùgh:
Siubhlaidh iad fireach nam beann,
  A dh' iarraidh dhamh seang le'n cu;
'S aotrom théid iad a dhàmhsa,
  Freagraidh iad srann gach ciùil.

Tha sinn an comain an Uasail
  A choisinn le chruadal cliù,
Chuir e le teòmachd làidir,
  Faoineachd chàich air chùl,
Oighre cinn-feadhna nan Greumach,
  'S ioma fuil àrd na ghnùis:
'S ann tha Marcus an àidh
  Am mac thig an àit' an Diùc.

ORAN NAM FINEACHAN A FHUAIR AM FEARANN AIR AIS O'N RIGH, SA' BHLIADHNA 1782.

AIR FONN.—"*An am dol sios bhi deonach,*" *&c.*

THA sgeul ùr an tràth so's dùthaich,
'S chuir e sunnt ro mhòr oirnn;
Gu'n d'fhuair ar càirdean, mar a b'àbhaist,
Bhi 'nan àite còmhnaidh;
Gach fearann àr-bhacaicht' a bh'ann,
O linn a Chàmp' bha gòrach,
Rinn na h-aithrichean a chall;
Ach fhuair a chlann an còir air.

'S mòr an sonas anns an rìoghachd,
Rìoghalachd na h-òigridh,
A gluais gu feum, ri guaillibh chéile,
'S iad gu léir cho deònach;
Cinn-fheadhna threun, le'n daoine féin,
Gach réiseamaid an òrdugh,
Le cliù gun chéilg, 's le dùrachd dearbht',
B' e 'n rùn bhi 'n seirbheis Dheòrsa.

Na laoich ghasta dh'éirich leat,
Do dh'fhior fhuil cheart Chlann-Dòmhnuill,
'S lìonmhor gaisgeach treubhach, tapaidh,
A thàin' a mach 'gan còmhnadh:
Bha buaidh a's feart, nan ruag, 's nam feachd,
Na dhualchas ac' o'n seòrsa;
Dol suas gu bras, le luathas nan cas,
'S an cruaidh-lann ghlas 'nan dòrnaibh.

'S lìonmhor lasgair thig o'n Apuinn,
Pìobach, bratach, sròlach;
Fir chalma ghasta, a's arm 'nan glaic,
Cho acuineach 's bu chòir dhaibh;

Bhiodh luaidh a mach le fuaim nan snap,
A' bualadh chlach ri òrdaibh,
Aig sluagh le'm fasan cruadal ceart,
'S a fhuair a chleachdadh òg dhaibh.

'S sunntach, meamnach, treubhach, ainmeidh,
Cam-Shronaich o Lòchaidh,
Fir threun gun chealg, le'm beus bhi garg,
'S iad-féin a dhearbh gu leòir dheth;
Bhiodh gleus an arm 'nan éibhlean dearg,
'S lann gheur gun chearb ga chòir sin,
Bhiodh reubail marbh an déigh an sealg,
'Nuair dh'éireadh fearg nan òigear.

'S lìonmhor curaidh thig á Dhrumain,
Feumail, ullamh, òrdail,
Eadar muilleann Uisge-Thurraid,
Agus mullach Mòr-bheinn;
Leis nach duilich dol an cunnart,
Tìr a's muir a sheòladh:
'S fhuair iad urram bualadh bhuillean,
Anns na h-uile còmhdhail.

Tha sàr cheann-feachd is làidir taic,
A thig o'n Chaisteal-Leòdach,
Le pàirtidh cheart, 's iad àrd nam beachd,
A dh' fhàs gu reachdmhor, fòghluimt'.
Tha 'n *lebhi* paillt a dh'éireadh leat,
Gu feum do neart a chòmhnadh;
'S bhiodh pìob an gleus a's ceann an fhéigh,
Le crann a's bréid an t-sròl ris.

Thig o'n Mhor-fhaich còmhlain bhorb,
A théid le foirm an òrdugh,
Gu dàna, colgail, làn air storbadh,
'S arda stoirm an t-seòrs' ud;

Dol luath 'nan éideadh, cruaidh ra'm feuchainn,
   Ciall da réir an còmhnaidh;
Aig sluagh nach géill, tha buaidh 'nan déigh,
   'S an uaisle féin ga chòmhdach'.

Thig laoich bharraicht á Cinn-alla',
   'S àrd an air' air mòrchuis,
Air mheud na carraid, beus nam fear ud,
   Gleusdachd far an còir dhaibh;
An cliù bh'aig sinnsireachd nan gallan
   Cha chaillear ra'm beò e,
Daoine rìoghail, dìleas, daingean,
   Fìor 'nan gealladh-còmhraidh.

Thig Clann-Ghriogair le sàr mhisnich,
   Anns a' mheas 'm bu chòir dhaibh,
Gu prìseil, àghor, ìionor, làidir,
   Rìoghail, stàtail, pròiseil;
Chaidh riamh 's gach àite dian 'sna blàraibh
   'S gnìomh an laimh a chòmhdach;
'S iad àrd 'sa' chùirt le 'n ainm as ùr,
   Ged thugadh dhiù 'n Gleann-freòin e.

Thig o Chluainidh sàr dhaoin'-uaisle,
   Thàirngeas suas gu seòlta,
'S fad o'n chualas gu'm b'e'n dualchas,
   Buidhinn buaidh a' chòmhraig;
Teine 's luaidhe, 's lamhan luatha,
   Far an gluais iad còmhladh,
Ruith na ruaig air an luchd-fuathadh,
   'S an cur uatha brònach.

Thig o Shrùthan na fir ùra,
   Làidir, lùghor, eòlach,
'S o'n dù-ghiùbhsaich théid gu siùbhlach.
   Ann an tùs na dòrainn :

Luaidh a's fùdar chur na smùidean,
  A's fuil na brùchd a' dòrtadh,
Claidhean-cùil a bhi 'gan rùsgadh,
  'S ruith gu dlù 'san tòireachd.

Thig na Cananaich 'nan deannaibh,
  'S iad a' tional còmhla,
Théid ceart 'sa chabhaig, 's neart da'n caraid,
  An dream is fearail dòchas:
Ge b'e theannadh riu le falachd,
  Bhiodh am barail gòrach.
'S mairg ri'n tachradh an àm gaisgidh,
  Aghaidh neart nan còmhlan.

'S éideadh arraiceach treud na h-Alba,
  Dh'éireadh sealbh ga leòir dhaibh,
Gu'm feud iad falbh gu saor fo'n armaibh,
  A's eudach ball-bhreac, bòidheach:
O'n thraogh gach fearg, a thaobh gach cealg,
  Sean argamaid a thòisich,
Tha gaol g'a dhearbhadh 's feudar earbs',
  A' deagh luchd-leanmhainn Dheòrsa.

'S mòr an onoir th' aig' an rìgh,
  Rinn dìllsean d'a luchd-fògraidh,
Thug dhaibh a' rìs, gach àite prìseil,
  Anns gach tìr tha m'eòlas,
A bh' aig an sinnsireachd fo chìsean,
  A chaidh ga'n dìth le fòirneart;
'S math an dùrachd th'aig gach dùthaich,
  A' toirt cliù d'a mhòrachd!

Na cinn chéille 's fearr fo 'n ghréin,
  Le 'n inntinn féin a thòisich,
Ri gnìomh an fheum a luaigh gu léir,
  'S a chuir an céill gu'n sòradh,

Le flathan féille, a labhair reusan
  A ghleidheadh stéidh na còrach;
Fhuair gach òighre an ni, 'san *staoile*,
  An sàibhreas, 'san cuid stòrais.

Thàinig còir, a's dh'fhalbh an eu-còir,
  A's leam ar cridh' le sòlas,
Tha uaislean treun 'san uair so féin,
  Gu h-uallach eutrom, ceòlmhor:
Tha 'n tuath ri séideadh suas tein'-éibhinn
  Air na sléibhtean mòra:
So a' bhliadhna chrùn an réite,
  Sin an sgeul tha còmhdaicht'.*

ORAN A' BHOTAIL.

AIR FONN.—"*Cia mar is urrainn sinn fuireach on dram?*"†

'NUAIR a shuidheas sinn socrach
'Sa dh-òlas sinn botal,
Cha n-aithnich ar stoc uainn,
Na chuireas sinn ann;
Thig onoir a's fortan
Le sonas a' chopain,
C'arson nach bi deoch oirnn,
Mu'n tog sinn ar ceann?

The forfeited estates were not restored till January 1784, and e finally settled in January 1785.

For the Tune of this Song see Captain Fraser's Collection 'Airs and Melodies peculiar to the Highlands of Scotland," e 31, No. 61. The Captain writes, in a note to this piece of iic, that *he* "has great pleasure in asserting his country's ms to this melody, lately introduced as Irish, under the name he 'Legacy,' and supposed new; whereas it has been current *ie North for sixty years*, as the composition of John MacMurdo *M'Rae) of* Kintail, since emigrated to America.

Bheir an stuth grinn oirnn,
Séinn gu fileanta,
Chuir a thoil-inntinn
Binneas 'n-ar cainnt,
Chaisg i ar 'n-ìota
'N fhior dheoch mhillis,
Bu mhuladach sinne
Na 'm biodh i air chail.

Deoch-slàinte nan gaisgeach
Nan Gaidhealaibh gasta,
Da'm b' àbhaist mar fhasan
Bhi pòit air an dràm,
Luchd-gaoil an stuth bhlasta,
'S ar dhaoireid an lacha,
Nach caomhnadh am beartas
A sgapadh 'san àm.
Fear gam beil nìdh
Gheibh e na shireas e,
Fear a tha crionda,
Fanadh e thall.
Fear a tha mì'or
Cha-n fhulaing sinn idir e,
'S am fear a' bheil grinneas
Théid iomain a nall.

'S ro rìoghail an obair
Sruth brìoghor na togalach,
Ioc-slaint a bhogaicheas
Cridhe tha gann;
'S e chuireadh an sodan
Air fear a bhiodh togarrach,
'S chuireadh e 'm bodach
A fear a bhiodh teann.
Cha n-eil e 'san tìr,
Uasal no cumanta.

Nach eil air thì
Gach urram a th' ann,
Ge do bhiodh strìgh
Mu thogail na muirichinn,—
" Cia mar is urrainn sinn
Fuireach o'n dràm ?"

Tha e fionnar do'n chreabhaig
A h-uile la gréine
Thig teas o na speuraibh
Thar sléibhtean nam beann,
'S e math ri la reòta
Chur blàthas ann am pòraibh
An fhir theid d'a dheòin
An tigh-òsda 'na dheann.
Cuiridh e sunnt
Air muinntir eireachdail,
Timchioll a' bhùird
'S cuid eile dhiù dàmhs' ;
Thogamaid fonn neo-throm
A's ceileirean,
'S freagarrach sheinneas sinn
Deireadh gach rann.

O'n shuidh sinn cho fada,
'S a dh-òl sinn na bh'againn,
'S i chòir dol a chadal
O'n thàinig an t-àm,
Cha-n fhòghnadh ach paillteas
Thoirt sòlas d'ar n-aigne,
Deoch mhòr anns a' mhaduinn
Gu leigheas ar ceann.
Am fear tha gu'n chlì,
Cuiridh e spiorad ann,
Togaidh e cridhe
Gach fir a tha fann,

Théid am fear tinn
Gu grinn air mhireadh;
'S e leigheas gach tinnis,
Deoch mhillis an dràm.

ORAN A' BHRANNDAIDH.

LUINNEAG.

Di-hàal-lum, di-hàal-lum,
Di-i-il-i-il, h-ann-dăn,
Di-dir-ir i-hal-hi'il-lum,
Di-dir-ir-i-hal-haoi-rŭm;
Di-i-il'-hal dir-ir-i,
Ha-ri-ha'al-haoi-rum,
Di-i'il-haal-dil-il-i'il,
Dor-ri-hool-hănn-dăn.

THA fortan ann bi deoch againn,
Na biodh an cŏpan gann oirnn,
Tha paillteas anns na botalaibh,
Cha n-eil an stoc air chall oirnn;
'S feairrde sinn an toiseach e,
Gu brosnachadh ar cainnte,
Ged' bhiodh a h-uile deoch againn,
'Se 's docha leinn am *Branndai.*
Di-haal-lum, &c.

'S e sin an sruthan mireanach,
An tobar milis seannsail,
Tha binneas mar ri grinneas
A chur spiorad am fear fann ann;
'S feairrde sinn na shireas sinn,
Cha chulaidh a mhilleadh cheann •

'S ro mhath an seise muineil
  Do gach duine ghabhas rann e.
    Di-haal-lum, &c.

Na fir anns a' bheil cridhealas,
  Nach eil an cridhe gann ac',
Companaich na dibhe,
  A ni suidhe leis an dràm iad;
Iarraidh iad a rithisd e,
  Mu bhitheas beagan ann deth,
'Nuair chluinneas iad an fhidheall.
  Bi' iad fighearach gu dàmhsa.
    Di-haal-lum, &c.

'Nuair gheibh sinn do na barailean,
  Na 's math leinn fo'r comanda,
Na cupain a tha falamh
  Bhi le searraig a' cuir annta;
Gach caraid bhios a taitinn ruinn,
  Gu'm b'ăit leinn e bhi cainnt ruinn,
'Nuair thig a' ghlaine bhasdalach,
  Air bhlas an t-siucair-*channdaidh.*
    Di-haal-lum, &c.

Cha chunnart duinn e theireachdainn,
  Tha seileir anns an Fhràing dheth;
Cha n-eil eagal gainne
  Air na loingeas thug a nall e;
Their sinme o'n bu toigh leinn e,
  Nach dean a choire call oirnn;
Air fhad 's d'an dean sinn fuireach ris,
  Bhi gabhail tuilleadh sannt air.
    Di-haal-lum, &c.

Na fir a tha 'nan sgrubairean,
  Nach caith an cuid 's an àm so,

Cha n-imir iad bhi cuiderinn,
  Na'n tubaisdean le ganntar;
Cha sir iad dol an cuideachd,
  A's cha n-iarr a' chuideachd ann iad;
Mar cuir am bùrn am padhadh dhiù,
  Cha-n fhaigheadh iad am *Branndai.*

ORAN NAM BALGAIREAN.

LUINNEAG.

Ho hù o hò na balgairean,
O's ainmig iad ra'm faotainn;
Ho hù o hò na balgairean.

Mo bheannachd aig na balgairean,
A chionn bhi sealg nan caorach.
  Ho hu o, &c.

An iad na caoirich cheann-riabhach,
Rinn aimhreit feadh an t-saoghal?
  Ho hu o, &c.

Am fearann a chur fàs oirnn,
A's am màl a chuir an daoiread?
  Ho hu o, &c.

Cha n-eil àit' aig tuathanach;
Tha bhuannachd-san air claonadh.
  Ho hu o, &c.

Is éigin dha bhi fàgail
An àit' anns an robh dhaoine,
  Ho hu o, &c.

Nu bailtean a's na h-àiridhean,
Am faighte blàthas a's faoileachd.
Ho hu o, &c.

Gun tighean ach na làraichean,
Gun àiteach air na raointean.
Ho hu o, &c.

Tha h-uile seòl a b' àbhaist,
Anns a' Ghàidhealtachd air caochla;
Ho hu o, &c.

Air cinntinn cho mi-nàdurra,
'S na h-àitean a' bha aoidheil.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil loth na làir am
Bhiodh searrach làmh r'a' taobh ann.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil aighean dàra
Bhios ag àrach an cuid laogh ann.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil feum air gruagaichean,
Tha h-uile buail' air sgaoileadh.
Ho hu o, &c.

Cha-n fhaigh gille tuarasdal
Ach buachaille nan caorach!
Ho hu o, &c.

Dh' fhalbh na gobhair phrìseil,
Bu rìgh a dh' òrduich saor iad
Ho hu o, &c.

Earba bheag na dùslain,
Cha dùisgear i le blaoghan.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil fiagh air fuaran,
O'n chaill na h-uaislean gaol daibh.
Ho hu o, &c.

Tha gach frìdhear fuasgailte,
Gun duais a chionn a shaoithreach.
Ho hu o, &c.

Is dìombach air an duine mi,
A ni na sionnaich àoireadh;
Ho hu o, &c.

A chuireas cù da'n ruagadh,
No thilgeas luaidhe chaol orr'.
Ho hu o, &c.

Gu mu slàn na cuileanan
Tha fuireach ann an saobhaidh.
Ho hu o, &c.

Na'm faigheadh iad mo dhùrachd,
Cha churam dhaibh cion saoghail.
Ho hu o, &c.

Bhiodh piseach air an òigridh,
A's bhiodh beò gus am marbh aois iad.

ORAN DO CHAORA A FHUARADH A GHIBHT O MHNAOI UASAIL ARAIDH.

LUINNEAG.

Hem ò, ho io, hò rò
A' chaora cheannionn,
Hem ò, ho io.

'S a chaora fhuair mi o Shiùsaidh,
Gun an cùineadh a' dhol g'a ceannach:
Hem o, ho ro, &c.

Gu'm bu slàn do'n t-sàr mhnaoi-uasail,
O'n d'fhuaradh a' chaora cheannionn;
Hem o, ho ro, &c.

Cuimhnichidh mi do dheoch-slàinte
'Sa h-ùil' àit an òl mi' drama.
Hem o, ho ro, &c.

Chaora thàinig á Coir'-uanain,
Pàirt g'a suanaich mar an canach:
Hem o, ho ro, &c.

Bha cuid dh'i air dath na càrnaid,
'S cuid eile mar bhàrr a' bhealaidh;
Hem o, ho ro, &c.

'S ann bu choltach ris an t-sìoda,
Caora mhìn nan casa geala.
Hem o, ho ro, &c.

'S iomadh cuileag thun an iasgaich,
Thàinig riamh as a cùl cannach;
Hem o, ho ro, &c.

Cungaidh mhath nam breacan daora
Anns a h-uile taobh g'a falluinn.
Hem o, ho ro, &c.

Cuiridh iad i air na clàdaibh,
'S àlùinn i 'nuair théid a tarruinn;
Hem o, ho ro, &c.

'S i bu mholaiche na 'n lìon
'S fhearr tha cinntinn aig na Gallaibh.
Hem o, ho ro, &c.

Bhiodh aice dà uan sa' bhliadhna,
'S bha h-uile h-aon riamh dhiù fallain;
Hem o, ho ro, &c.

'S 'nuair a thigeadh mìos roi' Bhealltainn,
B' fheairrde mi na bh' aice bhainne;
Hem o, ho ro, &c.

Chumadh i rium gruth a's uachdar,
Air fhuairid 's d'am biodh an t-earrach.
Hem o, ho ro, &c.

Dh' fhògbnadh i dhomh fad an t-sàmhraidh
Cumail annloin rium a's arain.
Hem o, ho ro, &c.

Cha robh leithid thun an eadraidh
Am fad is freagradh do Mhac-Cailein.
Hem o, ho ro, &c.

Biodh i air thoiseach an t-sealbhain,
A' tighinn 's a' fàlbh o'n bhaile.
Hem o, ho ro, &c.

'S mise fhuair an sgobadh creachaidh
'N là a leag iad i 'san rainich :
Hem o, ho ro, &c.

'S tric tha mi 'g amharc an àit'
'N robh i blàth, 's i call a fala :
Hem o, ho ro, &c.

'S ann san fhraoch aig taobh Uillt-ghartain,
Rinn i 'n cadal as nach d' fhairich :
Hem o, ho ro, &c.

'S dìombach mi do'n ghille-mhàrtuinn,
Bha cho dàna 's dol 'na caramh.
Hem o, ho ro, &c.

Feudaidh na h-eunlainn bhi ròiceil
Ag itheadh a feòla 'sa saille :
Hem o, ho ro, &c.

Cha n-eil eun a laidh air fulachd
Nach robh umad ann an cabhaig.
Hem o, ho ro, &c.

Am fear-ruadh a chuir gu bàs i,
Thug e pàirt dh'i thun na garaidh.
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a rainig mis' an àraich,
Cha robh làthair dhìot ach am faileas ;
Hem o, ho ro, &c.

Bha *na cnàimhean* air an lomadh,
A's bha 'n olainn air a pealladh.
Hem o, ho ro, &c.

O'n a chaill mi 'nis' mo chaora,
'S coltach m' aodach a bhi tana.
Hem o, ho ro, &c.

Cia leis a nìthear dhomh còta,
O nach beò a' chaora cheannionn.
Hem o, ho ro, &c.

H-uile bean a th' anns an dùthaich,
Tha mi 'n dùil an dùrachd mhath dhomh;
Hem o, ho ro, &c.

'S théid mi dh' iarraidh na faodh-chlòimhe,
Air mnathan còire an fhearainn.
Hem o, ho ro, &c.

Taogblaidh mi air Inner-Ghinneachd,
'S innsidh mi na bhios air m' aire;
Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi tlàm a chlòimh nan caorach,
O'n a tha mi dh' aodach falamh:
Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi rùisg an Tigh-na-sròine,
O'n mhnaoi chòir a bha 'san Arrar.
Hem o, ho ro, &c.

An Gleann-ceitilein an fheòir
Gheibh mi na rùisg mhòra, gheala.
Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi làn na slighe-chreachainn
O nighean, Dòmhnuill ghlais an drama;
Hem o, ho ro, &c.

Cuiridh mi sud thar mo rùchdan,
'S fhearrd' a ghiùlaineas mi 'n eallach.
Hem o, ho ro, &c.

Ruigidh mi bean Cheann-loch-éite,
Tha mi 'm éigin, 's cha bu mhath lea';
Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi uaipe tlàm a dh'fhaoidhe,
Tlàm eile a thaobh bhi 'm charaid.
Hem o, ho ro, &c.

Their an tè tha 'n Guala-Chuilinn,
'S mòr is duilìch leam do ghearan:
Hem o, ho ro, &c.

Bheir i 'nuas an t-uisge-beatha,
Dh' fheuchainn an crath e dhiom an smălan.
Hem o, ho ro, &c.

Their gach tè tha'n Druim-a'-Chòthuis,
Gheibh thu rud, 's gur math an airidh.
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a théid mi dh' Inner-charnain,
Cna leig aon tè th' ann mi falamh.
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair théid mi 'n bhail' tha làimh ris,
Gheibh mi tlàman anns gach talla.
Hem o, ho ro, &c.

Cha n-eil tè tha 'n Dail'-an-Easa
Nach d' théid mi m' freasdal a ceanail.
Hem o, ho ro, &c.

Thig mi dhachaigh leis na gheibh mi,
'S tomad dheth cho mòr ri gearran:
Hem o, ho ro, &c.

Fògnaidh sud domh còr a's bliadhna
Chumail snìamh ri nigh'n a' Bharain.
Hem o, ho ro, &c.

'S 'nuair a théid e fo na spàlaibh,
Ni i fàbhor rium a bhan-fhitheach.
Hem o, ho ro, &c.

'S ioma' tè ni eudach guamach,
Ach cha luaidh i e gun chearthar.
Hem o, ho ro, &c.

Th'uile gruagach tha 'n Gleann-éite
Dh' fheumainns' iad a thigh'n do'n bhaile;
Hem o, ho ro, &c.

'S 'nuair a chuireas mi air seòl iad,
'S ann a théid an clò a theannadh;
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a theannas iad ri fùchdadh,
Cha bhi tùchadh air an anail;
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a shuidheas iad air cléith,
Gu'n cluinnt' an éigheach thar na beannaibh;
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a sheinneas iad na h-òrain,
Cuiridh iad na h-eoin an crannaibh;
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a theannas iad ri luinneag,
'S binn' iad na guileag na h-eala;
Hem o, ho ro, &c.

'S mòr is binne fuaim nan nìonag
Na ceòl pìob' air thùs a' phannail;
Hem o, ho ro, &c.

Bithidh a tùrn an làimh gach tè dhiu,
'S bithidh a beul a' séinn na h-ealaidh;
Hem o, ho ro, &c.

Tè ri bùrn, a's tè ri mòine,
Tè a' cur seòl air an ainneil,
Hem o, ho ro, &c.

Tè 'ga phostadh ann an tùba,
Tè 'ga luidreadh, te 'ga ghlanadh,
Hem o, ho ro, &c.

Dithis 'ga shlacadh gu làidir,
Dithis 'ga fhàsgadh gu gramail;
Hem o, ho ro, &c.

Ach mu'n cuir iad as an làimh e,
'S cinnteach mi gu'm fàs e daingean.
Hem o, ho ro, &c.

Théid a thoirmachadh air bràighe
Gàradh-càil air am bi barran.
Hem o, ho ro, &c.

Mur tig e 'm ionnsaidh an tàilear,
'S nàr dha e 's gu'n tug sinn bean da
Hem o, ho ro, &c.

'S ann sn sin a théid mo chòmhdach
Leis a' chlòimh a rinn mi thional.
Hem o, ho ro, &c.

Gur mise tha gu dubhach
Ri cumha do 'n chaora cheannionn;
Hem o, ho ro, &c.

'S beag an t-ioghnadh dhomh bhi duilich,
Mulad a bhi orm a's faran;
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a shuidheas mi air tulaich,
'S turaman a bhi air m' aire,
Hem o, ho ro, &c.

A' cuimhneachadh coltas na caorach
Nach robh h-aogas anns an fhearan:
Hem o, ho ro, &c.

Bha i riabhach, 's bha i lachdunn,
Bha i caisionn, 's bha i ceannionn;
Hem o, ho ro, &c.

Bha i croidhionn, 's bha i bòtach;
Bha geal mòr air bàrr a' breamain.
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair théid mi shealltainn nan caorach,
Ionndranaidh mi chaora cheannionn;
Hem o, ho ro, &c.

'S miste mi gu'n d'rinn i m' fhàgail,
'S b'fheairrde mi 'm fad 'sa dh'fhan i;
Hem o, ho rc, &c.

Cha do leig i riamh fàilinn
Ann am' fhàrdaich, fhad 'sa mhair i ;
Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a rachainn chum na h-àiridh,
Chuireadh i na tràthan tharum ;
Hem o, ho ro, &c.

'S ro mhath thogadh i na pàisdean,
Bhiodh iad sàthach 'nuair bu mhath leam.
Hem o, ho ro, &c.

'S mise bha air bheagan saoithreach
'M fad 'sa bha mo chaora maireann :
Hem o, ho ro, &c.

O'n a thàinig ceann a saoghail,
'S éigin domh bhi daor 'sa cheannachd.
Hem o, ho ro, &c.

Gu'm bu slàn do'n chàta' chaorach,
As an d' thàin' a' chaora cheannionn ;
Hem o, ho ro, &c.

'S an tè o'n d'fhuair mi i 'n toiseach,
'S ro math choisinn i mo bheannachd.
Hem o, ho ro, &c.

Beannachd leis an rud a dh'fhalbhas ;
Cha n-e 's fhearr dhuinn ach na dh'fhanas ;
Hem o, ho ro, &c.

'S fhearr bhi cridheil leis na dh'fhuireas,
Na bhi tàrsach mu na chailleas.

ORAN LUAIDH NO FUCAIDH.

LUINNEAG.

Hò rò gu'n togainn air hùgan fathasd,
Hò rò ió mu'n téid mi laidhe;
Hò rò gu'n togainn air hùgan fathasd.

TOGAMAID fonn air luadh a' chlòlain;
Gabhaidh sinn ceòl, a's òrain mhatha.
Hò rò gu'n togainn, &c.

B' fheairrd' an clò bhi chòir nan gruagach,
A dheanadh an luadh le'n lamhan;
Hò rò gu'n togainn, &c.

'Nuair a thionndas iad air cléith e,
Chluinnte fuaim gach te dhiù labhairt.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Orain ghrinne, bhinne, mhìlse,
Aig na rìbhinnean 'gan gabhail;
Hò rò gu'n togainn, &c.

Luinneag ac' air luadh an eudaich,
Sunntach, saothrachail, ri mathas.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Thogamaid fonn gu cèol-mhor, aotrom
Air a' chlò bu daoire dathan.
Hò rò gu'n togainn, &c.

An clò brionnach, ballach, ciatach,
Triuchanach, stiallagach, gathach;
Hò rò gu'n togainn, &c.

An clò taitneach, bàsach bòisgeil,
Laiste, daoimeanach, 's e leathann.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Gu'm bu slàn a bhios na caoirich
Air an d' fhàs an t-aodach-flathail.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Beannachd aig an làimh a shnìomh e,
'S i rinn gnìomh na deagh bhean-taighe:
Hò rò gu'n togainn, &c.

'S ann is coltach ris an t-sìd' e,
Dh' fhàg i mìn e, 's rinn i math e,
Hò rò gu'n togainn, &c.

Snàth cho ruithinn ris na teudan,
'S e cho réidh 'sa dh' fheudte shnaitheadh:
Hò rò gu'n togainn, &c.

Cha robh pluc, no meall, no gaog ann,
No gìog chaol, no sliasaid reamhar.
Hò rò gu'n togainn, &c.

'Nuair a théid an clò a'n mhàrgadh,
'S ni 'n t-airgead air an rathad.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Cha bhi slat a sìas o chrùn deth,
Miann gach sùl e anns an fhaidhir.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Cha bhi suiridhich' anns an dùthaich
Nach bidh 'n dùil ri pàirt deth fhaighinn.
Hò rò gu'n togainn, &c.

'S ann a tha 'n toil-inntinn aodaich
Aig na daoin' a bhios 'ga chaitheadh.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Thogainn am fonn a dh'iarradh pòitear,
A's luaidhinn an clò bu mhiann le mnathan.
Hò rò gu'n togainn, &c.

'S olc an obair luadh no fùcadh,
Ma bhios tùchadh oirnn le padhadh.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Chuireadh e sunnt air muinntir òga,
Suidheadh mu bhòrd ag òl gu latha.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Puinse le glaineachan làna,
Deochana-slàinte 'gan gabhail;
Hò rò gu'n togainn, &c.

Greis air fìon, a's greis air branndai,
Greis air dràm do'n uisge-bheatha;
Hò rò gu'n togainn, &c.

Greis air fìdhleireachd 's air dàmhsa,
Greis air canntaireachd 's air aighear.
Hò rò gu'n togainn, &c.

'Nuair théid stàirn an àird an aodainn,
'S ro mhath 'n t-àm do dhaoine laidhe.

ORAN DHUNEIDEANN.

S'E baile mòr Dhunéideann
A b' éibhinn leam bhi ann,
Aite fialaidh farsuinn,
A bha tlachdmhor anns gach ball;
Gearasdan a's bataraidh,
A's rampairean gu teann,
Tighean mòr a's caisteal,
Anns an tric ann d' stad an càmp.

'S tric a bha càmp rìoghail ann,
'S bu rìomhach an luchd-dreuchd;
Trùp' nan srann-each lìonmhor,
Gu dìleas air a' gheard:
Bhiodh gach fear cho eòlach
'S na h-uile seòl a b' fhearr,
Na fleasgaich bu mhath fòghlum
A' dhol an òrdugh blàir.

'S iomadh fleasgach uasal ann,
A bha gu suairce, grinn,
Fùdar air an gruagan,
Suas gu bàrr ann cinn;
Leadainn dhonna dhualach
'Na chuachagan air snìomh;
Bàrr dosach mar an sìoda,
'Nuair lìogadh e le cìr.

'S mòr a tha do bhain-tighearnan
A null 'sa nall an t-sràid,
Gùntaichean do'n t-sìoda orr',
Ga'n slìogadh ris a' bhlàr;
Stòise air na h-ainnirean
Ga'n teannachadh gu h-àrd.

Buill-mhais air euoain bhòidheach,
Mar thuilleadh spòrsa dhaibh.

Na h-uile te mar thigeadh dh'i,
Gu measail a' measg chàich,
Uallach, rìomhach', ruibeanach,
Cruinn, mìn-geal, giobach, tlà;
Trusgan air na h-òigheanan,
Ga'n còmhdachadh gu làr;
Bròg bhiorach, dhìonach, chothromach,
'S bu chorrach leam a sàil.

'Nuair chaidh mi stigh do'n abailte,
Gu'm b'ăit an sealladh sùl
Bhi 'g amharc air na dealbhannan,
Rìgh Fearaghus ann air thùs;
A nis' o'n rinn iad falbh uainn,
Tha Alba gun an crùn;
'S e sin a dh'fhàg na garbh-chrìochan
'S an aimsir so á cùirt.

Bi lòchrain ann do ghlaineachan,
A's cainneal anns gach àit,
A meudachadh an soillearachd,
Gu sealladh a thoirt daibh;
Cha lughadh 'n t-aobhar éibhneis,
Cluig-chiùil ga'n éisdeachd ann,
'S gur binne na chuach chéitein iad,
Le'n foragan éibhinn àrd.

Bi farrumair na *coitseachan*,
Na'n trotan a's na'n deann,
Eich nan cruaidh cheum socrach,
Cha bhiodh an coiseachd mall;
Cùrsain mheamnach, mhireanach,
A b'airde, binneach, ceann;

Cha n-e an fraoch a b'innis daibh,
Na firichean nam beann.

Is ann an *Clous na pàrlamaid*
A chi mi thall an t-each,
Na sheasamh mar a b'àbhaist da,
Air lòm a' chàbhsair chlach;
Chuir iad srian a's diallaid air,
'S e'n Rìgh a tha n'a ghlaic,
D'an robh còir na rìoghachd so,
Ge d' dh'ìobair iad a mhac :*

Tha tigh mòr na *pàrlamaid*
Air àrdachadh le tlachd,
Aig daoine-uailse ciallach,
Nach tug riamh ach a' bhreth cheart;
Tha breitheanas air thalamh ann,
A mhaireas 's nach téid as,
Chum na thoill e chrochadh,
'S thig na neo-chiontaich a mach.

A's chunna' mi tigh-leigheis ann
Aig léigheannan ri feum,
A' dheanadh slàn gach dochartas
A bhiodh an corp no'n crè;
Aon duine bhiodh an eu-slainte,
No'n freasdal ris an léigh,
B'e sin an t-àite dleasanach,
Gu' theasairgean o 'n eug.

Tha Dunéideann bòidheach
Air iomadh seòl na dhà,
Gu'n bhaile anns an rìoghachd so
Nach deanadh strìochdadh dha;

* *King James VII. was the brother of Charles II. whose sta[tue i]s here described.*

À fiughad fear a dh'Innsinn ann
À bheireadh cìs do chàch,
Daoin-uaisle casg an ìota,
Ag òl air fion na Spàinnt'.

Ge mòr a tha do dh' astar
Eadar Glascho agus Peairt,
Is cinnteach mi ged' fhaicinn
Na tha dh' aitreabh ann air fad,
Nach eil ann is taitniche
Nan abait a's am *banc*,
Na tighean mòra rìombach,
'Am bu chòir an rìgh bhi stad.

ORAN DO DH-IARLA BHRAID-ALBANN.

AIR FONN.—" *Gum b' eil mo ghràdh air an tàilea acuineach.*"

DEOCH-SLAINT' an Iarla
Cuir dian 'n-ar caramh i,
'S ma gheibh sinn làn i,
Gu'm fàg sinn falamh i,
'Nuair thig i oirnne
Gu'm bi sinn ceòlmhor,
'S gu'n gabh sinn òrain
Ga h-òl gu farumach.

'S e'n t-armunn suairce
A ghluais á Bealach leinn,
'S na sàr dhaoin-uaisle
R'a ghualainn mar ris ann;
O'n dh'éirich sluagh leat
Gu feum 'sa chruadal,
A réir do dhualchais
Bidh buaidh a dh'aindeoin leat.

Gur deas am fiùran
Air thùs nan gallan thu,
'S cha ghabh thu cùram
Roimh ghnùis nan aineolach ·
Le d' chòmhlain ùra
'S thu féin da'n stiùradh,
A's fir do dhùthcha
Ri d' chùl mar bharantas.

'S tu ceann na riaghailt
A tha ciallach, carthranach,
Na daoin a thriall leat
Gur briagh am pannal iad;
'S tu thog na ciadan
Do shliochd nam Fianntan
'S an àm a' ghnìomha,
Bu dian 'sa' charraid iad.

Ma thig na Fràngaich
A nall do'n fhearann so,
Bheir sinn tràth dhaibh
Cean-fàth an aithreachais;
Théid cuid gu bàs dhiu,
'S cuid eile bhàthadh,
Mu'm faigh iad bàta,
'S mu'm fàg iad thairis sinn!

O'n fhuair sinn gunnachan,
Gu'r ullamh, ealamh, iad,
'S cha n-eil gin uile dhiù
Nach freagair aingeal duinn,
Cha-n fhaic na curaidhean
Dol sìos na chunnart dhaibh;
'S gur rìoghail, urramach
A dhìoladh falachd iad.

'Nuair théid gach treun fhear
'Na éideadh ceannartach,
Le'n armaibh gleusta
Cho geur 's bu mhath leinn iad,
Bithidh iomadh creuchdan
Le'm builibh beumnach,
Cha leigheas léigh iad,
'S cha ghléidh e'n t-anam riu.

'S i sin a' gharbh bhratach,
A dh' fhalbh o'n bhaile leinn,
'S iad fir Bhraid-Albann
Gu dearbh a leanas i,
Fir ùra, chalma,
A tha lùghmor, meamnach,
Ma dhùisgear fearg orra,
'S mairg a bheanas dhaibh.

Tha connspuill àraidh
A bràigh Ghlinn-fallach leinn,
A fhuair buaidh-làrach
'S gach àit 'n do tharruinn iad,
Le luchd an làmhaich
Ri uchd an nàmhaid,
Bithidh cuirp 'san àraich
Air làr gun charachadh.

Cuid eil an phàirti,
Gu dàn le fearalachd,
Théid lìonmhor, làidir
'San àit a gheallas iad;
Fir shunntach, dhàicheil,
A grunnd Earr'-ghaidheal,
Nach diùlt 's na blàraibh
Le làmhach caithriseach.

Na h-Urachaich eireachdail
Le'n urachair sgalanta,
Cuir suas nam peilearain
Nach cualas mearachdach,
'S iad buaghar, iomairteach
'S cha dualchas giorag dhaibh,
'S an ruaig cha tilleadh iad,
'S gur cruaidh le'n lannan iad.

Na h-uaislean Eileanach,
'Sann uainn nach fanadh iad,
'S fir chuairteach' beinne iad,
'S air chuan na 'm maraichean ,
Luchd bhualadh bhuilean iad
'S a fhuair an t-urram sin,
A's fuaim an gunnaireachd
Cho luath ri dealanaich.

'S ann tha ar nàimhdean
'San àm so amaideach,
'S a mhisneach àrd tha 'n-ar ceann,
'S a dh'fhanas ann ;
Tha 'n rìgh ag earbsadh
Gu'n dìol sinn argmaid,
Le strì na h-armailt
Mar dhearbh ar n-athraichean.

'Nuair thog iad stròl,
'S na fir mhòra tarruinn ris,
'S o'n fhuair iad eòlas
Air fòghlum cabhagach,
Cha-n fhaicear còmhla
Do ghaisgich òga,
Am feachd Rìgh Deòrsa,
Aon phòr thug barrachd orr'.

Tha'n Sàmhradh blàth ann
O'n dh'fhàg an t-earrach sinn,
Ma ni sinn càmp
'S e bhios ann dhuinn fallaineachd :
Tha nì air gleanntaibh,
Cha bhi sinn gann dhiù,
'S gur lìonmhor Gall
Tha cùir àird air aran duinn.

'S e'n togail inntinn
Cho grinn 'sa b'aithne dhomh,
Bhi'n cùirt an Rìgh
Gu'n bhi strì ri sgalagachd ;
Cha dean sinn feòraich
Air tuilleadh stòrais,
S cha teirig lòn dhuinn
R'ar beò air gearasdan.

ORAN DO REISEAMAID BHRAID-ALBANN.

LUINNEAG.

H-ò ri il, h-ò rò a,
H-u ù il, hò-ré,
Is h-é h-illin h-ò rò a,
H-ò hi urabh h-ò-ré.

'S ann a b'aighearach sinne
Mu'n ionad so an dé,
Air tràigh Obair-Readhain
Ag amharc na réis.
H-ò ri il, h-ò rò a, &c.

Bha na pìobairean ullamh,
'S bha 'n druma na gleus,

Na fèideagan ceòlmhor
  Gu bòidheach ri beus.
    H-ò ri il h-ò ro, &c.

Sinn a'g òl do dheoch làidir
  Na b'fheairrde sinn féin,
Los nach faigheamaid masladh
  Tighinn dachaigh 'n-ar céill.
    H-ò ri il, h-ò ro, &c.

Deoch-slàinte 'n-ard chòirneil
  Tha oirnne gu léir,
Gu'm pàigh sinn gu deònach,
  'S gu'n òl sinn gu réidh.
    H-ò ri il, h-ò ro, &c.

'S ann fhuair e na fiùrain
  'Na dhùthchanaibh féin,
Tha cruaidh an àm rùsgaidh
  Air chùl nan arm geur :
    H-ò ri il, h-ò-ro, &c.

'S le'n gunnachan dù-ghorm
  A's spuir ùra na'n gleus,
An àm losgadh an fhùdair
  Cha diùltadh aon té.
    H-ò ri il, h-ò ro, &c.

Bha'n suaicheantas àraid,
  A's na h-àrmuinn da' réir.
Bréid sròil ri crann-ard,
  A's torc làidir nach géill.
    H-ò ri il, h-ò ro, &c.

'Nuair sgaoileadh a' bhratach,
  A's sàr ghaisgich 'na déigh,

Bu mhath an tùs feachd iad
Thabhairt mach an *ratreut.*
H-ò ri il, h-ò ro, &c.

'S ann a théid na fir ùra
Gu siùbhlach gu feum,
A's iad uasal 'nan giùlan,
'S bu lùghor an ceum.
H-ò ri il, h-ò ro, &c.

Bu bhòidheach ra'm faicinn
Air faiche ghlan réidh,
Na fir òga le'm breacain
Air am preasadh an fhéil'.
H-ò ri il, h-ò ro, &c.

'S mairg nàmhaid a thachradh
Air na lasgairean treun;
Gleidhidh cruadal nan Gàidheal
Buaidh-làraich dhaibh féin.

ORAN NA GASAID.

LUINNEAG.

'S trom ar cridhe ma's fìor a' ghàsaid,
'S muladach 's muladach tha sinn;
'S trom ar cridhe ma's fìor a' ghàsaid!

'S muladach an sgeul a fhuair sinn
Moch Di-luain ann an Ceann-Phàdruig;
'S trom ar cridhe, &c.

'S muladach bhi fàgail Dheòrsa,
O'na chuir e mòid am pàigheadh.
'S trom ar cridhe, &c

'S muladach ma théid ar sgaoileadh
'S gur e ar gaol bhi mar tha sinn.
'S trom ar cridhe, &c.

Ma théid sinn gu obair tuatha,
Cromaidh ar guaillean ri àiteach.
'S trom ar cridhe, &c.

'S mòr 's fearr bhi 'n-ar daoin'-uailse
Tarruinn suas anns a' bhatàilion.
'S trom ar cridhe, &c.

'S aighearach bhi'n càmp an Rìgh,
A' seasamh na rìoghachd gu làidir;
'S trom ar cridhe, &c.

Cumail eagail air na Fràngaich,
Fhad 's a bhios ceann air a' phràbar
'S trom ar cridhe, &c.

Ged' is iomadh gnìomh a rinn sinn,
'S e'n t-saigdearachd a rinn stàth dhuinn.
'S trom ar cridhe, &c.

'S binn leam an druma ri'm chluasaibh,
'Nuair a bhualas an trath-bhàilidh.
'S trom ar cridhe, &c.

'S éibhinn an sealladh a' bhratach,
'S na fir ùr 'ga faicinn sàbhailt.
'S trom ar cridhe, &c.

'S bòidheach ar gunnachan glasa,
'S ar còtaichean daithte màdair.
'S trom ar cridhe, &c.

Cha n-eil sinne 'g iarraidh sìochaidh
Gus an clìosnaich sinn ar nàmhaid.

ORAN A' CHAMPA.*

SA' BHLIADHNA—1798.

Tha sgeul ùr 'san àm so
  Taobh thall Drochaid-duinn,
Leinn a b' aighearach bhi ann
  'Nuair a chàmpaich iad cruinn;
Dol a dh'Eirinn a null
  Cha diùlt sinn a chaoidh,
Ma bhios *Hay* air ar ceann,
  Ciod an call thigeadh ruinn.
Ciod an call thigeadh ruinn,
  Ciod an call thige ruinn,
Ma bhios Hay air ar ceann,
  Ciod an call thigeadh ruinn.

'S ann théid sin gu'n fhèaradh
  Do dh' Eirinn air thùs,
'S e ar 'n éibhneas gu léir
  Mar a dh'éirich do'n chùis.
Bidh ar 'n oichearan treubhach
  Na'n éideadh gu dlù,
'S na saighdearan gleusda
  Gu feum air an cùl.
    Gu feum air an cùl, &c.

Na Braid-Albannaich chàlma,
  'S na h-Earra-ghaidhlich ùr',
Tha sibh ainmeil an Alba,
  Le'r 'n armailt air thùs;

---

* *The tune of the above song is something similar to the "Sae will we yet," &c.*

Thug an Rìgh dhuibh an tairgse
Chur meamna 'n ar gnùis,
Tha e earbsach gu'm falbh sibh
'S gu'n dearbh sibh an cliù.
'S gu'n dearbh sibh an cliù, &c.

Ma tha duin' anns nach eil àrdan
'Sa chàmp so gu léir,
Nach imich leis na càirdean
An àm dol am feum,
Ciod a dheanadh càch ris,
Ach fhagail na'n déigh,
Bhi 'na thàmh aig a' mhàthair,
An àite leis féin.
An àite leis féin, &c.

'S ann againn tha na Gàidheil,
Théid dàn anns an ruaig,
Na fir làidir, dhàicheil
A b'àbhaist bhi cruaidh ;
Théid sinn do Phort-phàdruig,
Cha chàs leinn a luaths,
Moch an là'r'n-mhàireach
Gun dàil air a' chuan.
Gun dàil air a' chuan, &c.

'Nuair théid na loingeis bhréid-gheal
An Eirinn air tìr,
Ciod a ni na Reubail
A dh'éirich 'san strì?
Teicheadh as a' chéile
'S ratreut orra sìos,
Bhi na'n éigin a's feum ac'
Air réite 's air sìth.
Air réite 's air sìth, &c.

ORAN DO'N INBHIR.

OIDHCHE dhomh' san Inbhir,
Bha lighe mhòr an Cona-ghlais,
'S fhad a chual iad iomradh
Mu'n irioghail anns do thachair mi.
'S fhad a chual iad iomradh
Mu'n irioghail anns do thachair mi.

Ghabh mi tàmh air thùs
Ann an seòrs' do thigh ùdlaidh,
A's rinn mi suidhe sùmhail
Gus 'n do mhùth mi cairtealan.
A's rinn mi suidhe, &c.

'Nuair thàinig àird na gealaiche,
Sin an t-àm an d'fhairich mi,
Gu'm b'éigin domh bhi carachadh
A dh' ionnsaidh 'bhaile b'fhaigse dhomh.
Gu'm b'éigin domh, &c.

Bha druim an taighe rùisgte,
Bha snighe feadh an ùrlair,
Bha grìosach bheag a's mòran smùid,
'San sùilean duinnt' aig pacarais.
Bha grìosach bheag, &c.

Bha nighean Iain-bhuidh' air thùs ann,
Cha b'ann a bhuidhinn cliù dh'i;
Cha bhuineadh i do'n dùthaich,
Ged' thug i diùthadh fasain ann.
Cha bhuineadh i, &c.

Com nach d'fhan i bh'uainne,
'S i dheanamh mar bu dual d'i,
Tàmh am bothan suarach,
'S na cuarain mu na casan aic'?
Tame am bothan, &c.

Ciod e rinn spòrsail, uallach i,
Caileag bhochd an tuarasdail?
Gun fhòghlum ach a' bhuachailleachd;
'S ann fhuair e buain na cartach i.
Gun fhòghlum ach, &c.

'S math an t-aobhar ghàire
Luchd-fanaid 's făl-a-dhà i,
Cha n-eil i gabhail nàire
Ged chitheadh càch a' marcachd i.
Cha n-eil i gabhail, &c.

'S am fear tha laidhe ra' taobh,
Cha n-eil dàimh aig Clann-an-t-Saoir ris,
Na'm buineadh e d'an daoine,
B'ann daonnan a thoirt masladh dhaibh.
Nam buineadh e, &c.

Cha deach e ri Clann-Dùghaill,
O'n tha e coimheach, brùideil,
Bithidh a dhorus dùinte,
'S dùblaidh e na glasan air.
Bithidh a dhorus, &c.

Tha Clann-na-Cèairde sgìth dheth
Ged' tha iad làidir, lìonmhor,
Am fad is beò 'san fhìonan e,
Tha craobh chrìonaich aca-san.
Am fad is beò, &c.

O'n is Cinneach, càirdeil, carthannach,
A bhos a's thall an Gall-thaobh iad,
'S e'n call daibh nach do chailleadh
Am fear ud mu'n do bhaisdeadh e.
'S e'n call daibh, &c.

Is coltach e measg chàich
Ri iteodha ann an gàradh,
A mhilleas rùm gu fàs
Air na luibhean blàth is taitniche.
A mhilleas rùm gu, &c.

Coimeasaidh luchd-eòlais
Ri foichearain an òtraich e,
Ged' chinn e'n toiseach bòidheach,
'S e'm pòr e nach dean abachadh.
Ged' chinn e'n, &c.

Nighean Iain-bhuidhe 's Calum ud,
'S i'n uaisle 'n rud nach aithne dhaibh,
Ise na fìor-chaille,
'S e'n dù'-bhallach a' tha'n taice ri.
Ise na fior-chaille, &c.

O'n tha iad gruamach, iargalta,
Cha d'fhuair iad cliù nam biataichean,
Cha chualas duine riamh
Fhuair fialachd anns an asdail ud.
Cha chualas duine, &c.

Cha-n fhuirich na daoin'-uails' aca,
'S cha-n fhuilig iad na tuathanaich;
'S muladach na chual' sinn,
Nach eil buaidh 'n taice riu;
'S muladach na chual', &c.

Tha' triùir le beusan docharach,
Gu'n spéis, iad féin 'san crochadair;
Cha n-éibhinn leis na bochdan iad,
'S cha docha leis na beartaich iad.
Cha n-éibhinn leis, &c.

Tha diomb nan càirdean daonnan ac',
Tha 'n nàimhdean far nach saoileadh iad;
Tha fuath aig sluagh an t-saoghail orra,
'S cha n-eil gaol aig neach orra.
Tha fuath aig sluagh, &c.

'S truagh an t-ainm a dh' fhàgas iad,
Cha choltach iad ri'm pàrantan;
Mo dhùil nach lean am pàistean
A' chuid is tàir an fhasan ud.
Mo dhùil uach lean, &c.

Chunna' sinn an toiseach iad,
Gun mheas, gun chliù, gun fhortan,
An àros tàireil, gortach,
'S i bhochdain a bha'n tasgaidh ann.
An àros tàireil, gortach, &c.

Na bhuannaich iad air barganaibh,
A' toirt char á sluagh le cealgaireachd,
Mar a fhuaras, falbhaidh e;
Cha-n fharmadach am beartas e.
Mar a fhuaras, &c.

Fhuair mi orra dearbhadh
Gu'n spothadh iad na dearganan,
A dh' fheuchainn 'm faigh iad airgead
'Sa mhargadh air na clachan ac' \
A dh' fheuchainn, &c.

'S grunndail, cruaidh mu'n t-saoghals' iad
Cunntaidh iad na faochagan,
A chionn gur fàs' an sgaoileadh,
Na'm faotainn air na cladaichean.
A chionn, gur fàs', &c.

'S iad luchd a' chridhe chrìn,
Tha deante ris a' mhì-thuireachd,
Na'n cuirte bharr na crìche iad,
Bha'n tìr so air a gărt-ghlanadh.
Na'n cuirte bharr, &c.

Chì sinn fhathasd a' chàraid
'S na drumachan ra'm màsaibh,
Gu'n cuir a *Bharabadoes*,
Cun ghin gu bràth thigh'n dachaigh dhiù.
Gu'n cuir a, &c.

CEAD DEIREANNACH NAM BEANN.

Bha mi 'n dè* 'm Beinn-dòrain,
'S na còir cha robh mi aineolach,
Chunna' mi gleanntan
'S na beanntaichean a b'aithne dhomh;
Be sin an sealladh éibhinn
Bhi 'g imeachd air na sléibhtibh,
'Nuair bhiodh a' ghrian ag éiridh,
'Sa bhiodh na féigh a' langanaich.

'S aobhach a ghreidh uallach,
'Nuair ghluaiseadh iad gu farumach,
'S *na* h-éildean air an fhuaran,
*Bu ch*uannar na laoigh bhallach ann;

* 19th September, 1802.

Na maoislichean 's na ruadh-bhuic,
   Na coilich dhubh a's ruadha,
'S e'n ceòl bu bhinne chualas
   'Nuair chluinnt' am fuaim 'sa' chamhanaich.

'S togarrach a dh' fhalbhainn
   Gu sealgaireachd nam beallaichean,
Dol 'mach a dhìreadh garbhlaich,
   'S gum b'anmoch tigh'nn gu baile mi;
An t-uisge glan 'sam fàileadh
   Th'air mullach nam beann àrda,
Chuidich e gu fàs mi;
   'S e rinn domh slàint a's fallaineachd.

Fhuair mi greis am' àrach
   Air àireanaibh a b' aithne dhomh,
Ri cluiche, 's mire, 's màran,
   'S bhi'n caoimhneas blàth nan caileagan ;
Bu chùis an aghaidh nàduir,
   Gu'm maireadh sin an dràst ann,
'S e b' éigin bhi d'am fàgail
   'Nuair thàinig tràth dhuinn dealachadh.

'Nis o'n bhuail an aois mi,
   Fhuair mi gaoid a mhaireas domh,
Rinn milleadh air mo dheudach,
   'S mo léirsinn air a dalladh orm ;
Cha n-urrainn mi bhi treubhach,
   Ged' a chuirinn feum air,
'S ged' bhiodh an ruaig am' dhéigh-sa,
   Cha dean mi ceum ro chabhagach.

Ged' tha mo cheann air liathadh,
   'S mo chiabhagan air tanachadh,
'S tric a leig mi mial-chù
   Ri fear fiadhaich, ceannartach ;

Ged' bu toigh leam riamh iad,
'S ged' fhaicinn air an t-sliabh iad,
Cha téid mi 'nis' ga'n iarraidh
O'n chaill mi trian na h-analach.

Ri àm dol anns a' bhùireadh,
Bu dùrachdach a leanainn iad,
'S bhiodh uair aig sluagh na dùthcha,
Toirt òrain ùra 's rannachd dhaibh :
Greis eile mar ri càirdean,
'Nuair bha sinn anns na càmpan,
Bu chridheil anns an àm sinn ;
'S cha bhiodh an dràm oirnn annasach.

'Nuair bha mi 'n toiseach m' òige,
'S i ghòraich a chum falamh mi ;
'S e fortan tha 'cur oirnne
Gach aon ni còir a' ghealladh dhuinn ;
Ged' tha mi gann a stòras,
Tha m' inntinn làn do shòlas,
O'n tha mi ann an dòchas
Gu'n d'rinn nigh'n Deòrs' an t-aran domh.

Bha mi 'n dè 'sa'n aonach,
'S bha smaointean mòr air m' aire-sa,
Nach robh 'n luchd-gaoil a b'àbhaist
Bhi siubhal fàsaich mar rium ann,
'S a' bheinn is beag a shaoil mi,
Gu'n deanadh ise caochla ;
O'n tha i 'nis' fo chaoirich,
'S ann thug an saoghal car asam.

'Nuair sheall mi air gach taobh dhiom,
Cha-n fhaodainn gun bhi smalanach,
O'n theirig coill' a's fraoch ann,
'S na daoine bh'ann, cha mhaireann iad ;

Cha n-eil fiagh r'a shealg ann,
   Cha n-eil eun no earb ann.
'M beagan nach eil marbh dhiù,
   'S e rinn iad falbh gu baileach ăs.

Mo shaoraidh leis na frìthean,
   O's mìorbhailteach na beannan iad,
Le biolair uaine a's fìr-uisg,
   Deoch uasal, rìomhach, cheanalta,
Na blàran a tha prìseil,
   'S na fàsaichean tha lìonmhor,
O's àit' a leig mi dhiom iad,
   Gu bràth mo mhìle beannachd leo!

ORAN DO CHARAIDE TAILEAR AIR SON CUAIRT SHUIRIDH.

Tha sinn triùir ghillean sa' bhaile so,
Mis' agus Alasdair, 's Pàdruig,
'S muinntir na tìre ag aithris
Gun deachaidh sinn baileach o stàth;
Na gruagaichean laghach 'bha mar ruinn,
An deigh am mealladh aig càch,
Gach òidhche 'bhios iad ri faire,
Cha bhi iad gun fhear air an sgàth!

'S e Dòmhnull an t-òganach giobach,
'S ann aig 'a bha mhisneach a b'fhearr,
'S e chuireadh an căr dheth gu sgiobalt
'S a rachadh a chlisgeadh 'nan dàil,
'S ann a dh'iomradh e teaghair a's ciopan
Nach b'urrainn e bhristeadh gu bràth
'S gu'n cumar e mar ris na bocaibh
O'n bhios e ri sodradh gun tàmh!

Tha fleasgach aig Pàra Mac-Bheathain
'Se 's braise is aithne dhom 'm eòlas,
Tha e cho déidheil air mnathan
'S nach feud e laidhe 'na ònar;
Shiùbhladh e 'n oidhche gun latha
Do dh' àit' anns am faigheadh e pògan,
'S dheanadh a cluiche gu bhriagraich
Cuidear ri nigheagan òga.

Gu brìodalach, beulanach, cùirteil,
Ri sùgradh gu siobhalta, bàigheil,
Am mistir ag euladh 'sna cùiltean,
'S e rùradh gu h-iosal fo mhàgan,
Le criotachadh tearainnte, rùnach,
'S e dlùthachadh rithe gu dàna;
'S ma chaidh e san àm air a ghlùinean
Cha b'ann ris na h-ùrnaighean 'bha e.

Ruigidh e bothan na faire,
'S e an t-àite bu mhath leis bhi tàmh,
Laidhidh e teann air a' bhanaraich,
'S i sud leannan a ghràidh,
Dheanadh i chriotachadh tairis,
Is chuireadh i thairis a làmh,
'S 'nuair a theannas e rithe le farum
Gu'n cumadh iad caithris air càch!

'S e ludragan paidseach na bleide,
An ceigean maol, odhar, gun stàth,
A thàinig a shuiridh cho beadaidh,
Do dh'àit' an robh fleasgaich a b'fhearr;
'S ann a thoill e chuir air t-seisean
Mu'n chleasachd o'n chaidh i os n-aird,
'S am brangas a theannadh ri pheirclibh,
'S gùn odhar na h-eaglais thoirt dha.

AOIR AN TAILEAR AN EIRIG ORAIN A RINN ESAN AN AOBHAR A CHARAID.*

A Dhòmhnuill bhàin Mhich-O-N eacain
Tha 'n droch nàdur a d' phearsa,
Cha ghnàthaich thu 'n ceartas,
Gus am bàsaich thu 'n pheacadh,
'S mairg àit' anns na thachair,
Am ball-sampuill gun chneastachd,
'A rinn gràineil an sgaiteachd ud oirnn.
'A rinn gràineil an sgaiteachd, &c.

Fhir a thòisich ri ealaidh,
Bha thu gòrach a d' bharail,
'Ga seòladh am' charamh,
'S gun mi t' fheòraich, no t'fharraid,
Chuir thu sgleò dhiot is fanaid,
Cò dhiù 's deòin leat no's aindeoin,
Tha mi 'n dòchas gu'm faigh thu do leòir.
Tha mi 'n dòchas gu'm faigh thu, &c.

Dhomhsa b'aithne do bheusan;
Tha thu aineolach, beumnach,
Is do theangadh mar reusar,
Le tainead 's le géiread,
Thug thu deannal dhomh féin d'i,
O's ann agad tha 'n eucoir,
C'om nach pàidhinn thu 'n éirig do sgeòil?
C'om nach pàidhinn thu, &c.

---

* There is some sharp wit in the song above referred to, composed by the Tailor; it is to the tune of "*Gille nan car*," and begins thus:—

"Gum b' fhearr gu tarruinn bathainn thu,
Na leagadh damh na cràice."

'S tu chraobh ghrodlaich air crìonadh,
Làn mosgain, a's fhìonag,
A dh'fhàs croganach, ìosal,
Goirid, crotach, neo-dhìreach,
Stoc thu togairt do'n ghrìosaich,
A thoill do losgadh mar ìobairt,
Leig thu 'n Soisgeul air di-chuimhn' gu mòr.
Leig thu 'n Soisgeul air di-chuimhn', &c

Bu bheag an diùbhail e thachairt
An là thùr thu na facail,
Da phund agus cairteal
Do dh'fhùdar cruaidh, sgairteil,
A bhi a d'bhroinn air a chalcadh,
'S bhi 'gad sgàineadh le maitse,
Gus am fàsadh tu t' ablach gun deò.
Gus am fàsadh tu t' ablach, &c.

'S blìonach ruidhinn gun fheum thu,
Ge do bhitheadh tu 'm féithe,
Coin is fithich ga d' theumadh,
Cha bhiodh an dìol béidh ac'.
'S tric thu teann air 'na h-éibhlean,
Bhreac do shuimeir gu t'éislich,
Blàth an tein' air do shléisean gu mòr.
Blàth an tein' air do shléisean, &c.

O' nach tàilear is fhiù thu,
Chuir càch ás a' chùirt thu;
Bi'dh tu ghnà anns na cùiltean,
A' càradh nan lùireach,
Bu tu asainn nan clùdan,
'S tric a shuidh thu 'san smùraich,
'Nuair a bhithinns' air cùl fir nan cròc.
'Nuair a bhithinns' air cùl, &c.

'S e do choltas r'a innseadh,
Fear sop-cheannach, grìmeach,
Gun bhonaid, gun phìorbhuic,
Gun bhad-mullaich, gun chìrean,
Lòm uil' air a spìonadh,
Car gu t'uilinn a sìos ort,
Stràc na dunach do'n sgrìobaich mud' cheòs.
Stràc na dunach do'n sgrìobaich, &c.

'S iomadh àit' anns na thachair,
An tàilear Mac-Neacain,
Eadar Albainn a's Sasunn,
Bailtean margaidh a's machair;
'S tric a shealg thu air praisich,
O nach d' fhalbh thu le clapa,
Chaoidh cha mharbh e duin' aca do'n t-slògh.
Chaoidh cha mharbh e duin' aca, &c.

'S duine dona gun mhios thu,
Dh'fhàs gun onair gun ghliocas,
Fear gun chomas gun bhriosgadh,
Chaill do spionnadh 's do mhisneach,
Leis na rinn thu do'n bhidseachd,
Bu tu 'n slaighteara misgeach,
'S cian o'n thoill thu do chuipeadh mu'n òl.
'S cian o'n thoill thu do chuipeadh, &c.

'S iomadh ceapaire ròmais,
Rinn thu ghlacadh a' d' chrògan,
Is bhi ga stailceadh le t' òrdaig,
Ann ad' chab-dheudach sgòrnach,
'S reamhar, farsainn do sgòrnan,
Brù mar chuilean an òtraich,
Fhuair thu urram nan geòcach ri d'bheò.
Fhuair, thu urram nan geòcach, &c.

Bidh na mnathan ag ràite
'Nuair a rachadh tu'n àiridh
Gun tolladh tu'n t-àras
Anns am bitheadh an càise;
'Nuair a dh'itheadh tu pàirt deth,
'S a bhiodh tu air tràsgadh,
Anns a' mhuidhe gu'n spàrr thu do chròg.
Anns a' mhuidhe gu'n spàrr, &c.

'S tu 'n tollaran cnàimhteach,
Ge bu ghionach do mhàileid,
Tha do mhionach air t' fhàgail,
Gun chrioman deth làthair;
Cochull glogach ma t'àruinn,
Tha do sgamhan a's t' àinean
Làn galair, a's fàslaich, a's chòs.
Làn galair, a's fàslaich, &c.

Beul do chléibh air a thachdadh,
Air séideadh 's air brachadh,
'S e gu h-éididh air malcadh,
'S mòr t'fheum air a chartadh
Gach aon eucail a' d' phearsa,
Caitheamh, éitich, a's casdaich,
Gus an d' éirich do chraiceann o t' fheòil.
Gus an d' éirich do chraiceann, &c.

Tha do chreuchdan, 's do chuislean,
Làn eugail a's trusdair,
'S thu feumach air furtachd,
Tha 'n déideadh a' d' phluicean,
'S thu t'éigin le clupaid,
T' anail bhreun, gu tròm, murtaidh,
'S mairg a dh'fheuchadh dhìot moch-thra do thòchd.
'S *mairg* a dh' fheuchadh, &c.

Do dheud sgròb-bhearnach, cabach,
'Sam beil na sgòr-fhiaclan glasa,
Mosgain, còsacha, sgealpach,
Lùbte, grannda, cam, feachdte,
A null 's a nall air an'tarsuinn,
Cuid diù caillt' air dol asad,
'S na bheil ann diù air sgapadh do bheòil.
'S na bheil ann diù, &c.

Bidh na ronnan gu silteach,
'Nan tonnaibh gorm, ruithteach,
A' gabhail toinneamh o d' liopan,
Thar cromadh do smige;
'S dorcha, doilleir, do chlisneach,
Cho dubh ris a' phice,
Uchd na curr' ort, ceann circ' 's gob geòidh.
Uchd na curr' ort, ceann circ', &c.

Do mhaol chruacach air faileadh,
Gun chluasan, gun fhaillean;
Tha thu uain-neulach, tana,
Cho cruaidh ris an darach;
'S tu gun suaineach, gun anart,
'S aobhar truais thu ri d' ghearan,
'S gur fuair' thu na gaillionn an reòt'.
'S gur fuair' thu na gaillionn, &c.

Tha ceann binneach 'na stùic ort,
Geocach, leith-cheannach, giùgach,
Eudan brucanach, grùgach,
Sròn phlucach na mùire,
Tha croit air do chùlthaobh,
'S mòran lurcaich a'd' ghlùinibh,
Dà chăs chama, chaol, chrùbach, gun treòir.
Dà chăs chama, chaol, chrùbach, &c.

Cha n-eil uiread nan sàiltean,
Aig a' phliutaire spàgach,
Nach eil cuspach a's gàgach,
Tha thu d' chrioplach 's ad' chràigeach,
'S lionmhor tubaist an tàilear,
Dh' fhàg an saoghal 'na thràill e,
'S mairg a shaoithrich air t'àrach 's tu òg.
'S mairg a shaoithrich, &c.

Mas ann do shliochd Adhamh thu,
Cha choltach ri càch thu,
Aig olcas 'sa dh' fhàs thu,
O thoiseach do làithean;
Cha tig cobhair gu bràth ort,
Gus am foghainn am bàs duit,
'S do chorp odhar a chàradh fo 'n fhòd.
'S do chorp odhar a chàradh, &c.

AOIR ANNA.

Anna nigh'n Uilleam an Cròmba,
Bean gun chonn 's i-féin air àimhreith,
'Nuair chaidh mi 'n toiseach g'a sealltainn,
Cha n-e 'm fortan a chuir ann mi;
Bhruidhinn mise sìobhalt, suairce,
Mar dhuin'-uasal anns an àm sin;
Thòisich ise mar chù crosda,
Bhiodh anns na dorsan a' dranndail.

'S ann aice tha beul na sgallais,
Gu fanaid a dheanamh air seann-duin',
Nach urrainn a dheanadh feum dh'i
Mar a bha i-féin an geall air;

Chunna' mise latha ghluaisinn
Leis na gruagaichean mar chàirdeas ;
Dh'aithnich i gun d'fhalbh an uair sin,
'S chuir i uaithe mi le angar.

Innsidh mi dhuibh teisteas Anna,
O'n is aithne dhomh 'san àm i,
Bean a dh'òl a peighinn phisich,
Cha bheò idir gun an dràm i ;
Cha neònach leam i bhi misgeach,
'S i 'n còmhnaidh a measg a' bhranndai,
'S tric a bha 'na broinn na's leòir dheth,
'S bha tuilleadh 'sa chòir 'na ceann deth.

Cha n-eil a leannan r'a fhaotainn,
Cia mar dh'fhaodas e bhi ann d'i ?
Breunag ris ann can iad gaorsach,
A bha daonnan anns na càmpaibh ;
A's bha rithist feadh 'n t-saoghail
A' giùlan adhaircean aig ceardan ;
Cha d'fhuair i 'n onoir a shaoil i,
'N t-urram fhaotainn air na bàrdaibh.

'S mòr an treunntas le Anna,
Bhi cho gheur le sgainneal cainnte,
'S mairg air 'na thachair bean bheumnach,
Aig am bheil am beul gun fhàitheam ;
'M fear a bheir ise dhachaigh,
'S ann air thig a' chreach 'san calldach,
'Nuair shaoil e gum bu bhean cheart i,
'S ann thachair e ri bana-mhìstear.

A bhana-chleasaiche gun ghrinneas,
'S mairg fleasgach a théid 'na caramh.
'S tric i tuiteam leis na gillean,
Ceann-tuislidh i do na fearaibh ;

A bhean bhruidhneach, mhisgeach, ghionach,
Ghlearach, lonach, shanntach, shalach,
Roinn gu reubadh air a teangaidh,
Coltach ri gath geur na nathrach.

Còmhdach nach falaich a craiceann,
Leòmach gun seòl air cuir leis ann,
Cha n-eil brògan slàn mu' casan,
Cha n-eil còta 'n-aird mu leasaibh;
Oirra tha aogas na glaistig,
Neul an aoig 'na h-aodan preasach,
Closach i air seargadh lachdunn,
'S coltach i ri dealbh na leisge.

Tigh tha làn do mhnathan misgeach,
'S olc an t-àit an d'rinn mi tachairt,
Ged' thàinig mi ann gun fhios domh,
'S fhearr falbh tràth na fuireach aca:
Bana-mhaighstear a' chomuinn bhristich,
Anna tha ainmeil sa'n eachdraidh;
Ma gheibh càch i mar fhuair mis i,
Cha tig iad gu bràth g'a faicinn.

AOIR UISDEAN PHIOBAIR'.

TURAS a chaidh mi air astar
  A Chinn-tàile,
Chunna' mi daoin'-uailse tlachdmhor,
  Caoimhneil, pàirteach;
Bha aon bhalach ann air banais,
  A thug dhomh tàmailt,
O 'n a bha esan mar sin dòmh-sa,
  Bi mise mar so dhà-san.

'S ann an sin a thòisich Uidean,
   Mar a ni cù an droch nàduir,
Tabhannaich ri sluagh na dùthcha,
   'S be rùn gu'n gearradh e 'n sàiltean;
'S math an còmpanach do'n chù e,
   'S dona 'n còmpanach le càch e,
Cha chuideachd e 'bhàrd no phìobair,
   Aig a mhì-mhalachd 'sa dh'fhàs e.

Aidich féin nach eil thu 'd phìobair,
   'S leig dhìot bhi 'm barail gur bàrd thu;
Daoine cridheil iad le chéile,
   'S bithidh iad gu léir a tàir ort;
Fear ciùil gun bhinneas, gun ghrinneas,
   Fuadaichidh sinn as ar pàirt e,
Mar a thilgeas iad craobh chrìonaich
   O 'n fhìonan a mach as a' ghàradh.

Ma chì thusa bàrd na filidh
   No fear dàna,
Ma bhios aon diù 'g iarraidh gille
   'Ghiùlan màlaid,
Lean an duine sin le dùrachd,
   Los gu'n siùbhla' tu h-uil àite;
'S mòr an glanadh air do dhùthaich,
   I chuir cùl riut 's thu g'a fàgail.

No ma chì thu fear a sheinneas
   Pìob no clàrsach,
Faodaidh tus' an t-inneal ciùil
   A ghiùlan dà-san,
Gus am bi craiceann do dhroma
   Fàs 'na bhallaibh loma, bàna,
Mar a chì thu mille srathrach
   Air gearan a bhios ri àiteach.

Cia mar a dheanadh e òran,
  Gun eòlas, gun tuigse nàduir?
O nach deanadh e air dòigh e,
  'S ann bu chòir dha fuireach sàmhach;
Bruidhinn ghlugach 's cuid d' i mabach,
  Mòran stadaich ann am pàirt d'i,
Na ni e phlabartaich chòmhraidh,
  Cha bheò na thuigeas a Ghàelig.

Sgimealair cheanna nam bòrd thu,
  Far am faidh thu 'n t-òl gun phàigheadh;
Cia mar chunntas sinn na geòcaich,
  Mar bi Uisdean òg 'san àireamh?
Cha robh do bhrù riamh aig sìochaidh,
  Gus an lìonadh tu bhiadh chàich i;
'S mòr an t-òl na chaisgeadh t' ìotadh,
  'Nuair chìt' thu 's do ghloc pàitich.

'S tric do leab' an lag an òtraich,
  No'n cùl gàraidh,
Bi do cheann air con-tom còmhnard,
  'S ro mhath 'n t-àit e;
Bidh na coin ag iomlaich t'fheòsaig,
  A' toirt dìot a' bheoil 'sa' chàirean,
Do chraos dreammach, toirt phòg sallach
  Do 'd dhearbh-bhràithrean.

Na'n cluinneadh sibh muc a' rùcail,
  Geòidh a's tunnagan a ràcail,
'Sann mar sin a bha pìob Uisdean,
  Brònach, muladach, a' rànaich;
Muineal gun aolmann air tùchadh,
  'N ribheid cha-n fhaod a bhi làidir,
'S e call daonnan air a chùlthaobh,
  Na gaoith bu chòir bhi dol 'sa mhàla.

Bha lurga coin air son gaothair'
  A'd chraos farsuinn,
'S culaidh sin a thogail plàigh'
  'S an cnaimh air malcadh;
Rinn e t'anail salach, breun,
  Ma théid neach fo'n ghréin an taic riut,
'S fhearr bhi eadar thu 'sa' ghaoth,
  Na seasamh air taobh an fhasgath.

Cia mar a ni Uisdean òg dhuibh
  Ceòl gu dàmhsa,
'Nuair a chitheadh tu sruth ronn
  O'n h-uile toll a bh' air an t-seannsair:
'Sgeul tha fior a dh'innseas mise,
  Gur h-e dh'fhàg e 'nis' cho manntach,
Gu'n tug iad dheth leis an t-siosar
  Barr na teanga.

Séididh Uisdean pìob an ronngain,
  'S mòr a h-antlachd,
Bithidh i coltach ri gaoir chonnsbeach
  A' bhiodh an cnoc fraoich a' dranndail;
An Circe-poll laimh ri Tonga,
  A' baigearachd air muinntir bainnse,
Fhuair mise pìobair' an rùmpuill,
  'S dh'fhàg mi ann e!

AOIR IAIN FHAOCHAIG.*

AIR FONN.—"*Alasdair a Gleanna-Garadh.*"

IAIN FAOCHAIG ann an Sasunn,
  'S mòr a mhasladh 'us a mhì-chliù,

* This satire on John Wilkes was composed in 1768, during his imprisonment in the King's Bench prison. As Wilkes was the enemy of Scotland and the Scots, the pöet could have no personal

Chaill e na bh' aige do chàirdean,
'S tha 'nàimhdean air cinntinn lionar.
Ge b' fhad' a theich e air astar,
Chaidh a ghlacadh, 's tha e ciosnaicht';
Chàraich iad e fo na glasan,
'S tha 'n iuchair taisgt' aig maor a' phrìosain.

Tha e 'nis' an àite cumhann,
'S e 'n a chrùban, dubhach, deurach,
A chas daingeann ann an iarunn,
G' a phianadh, 'us e 'n a éigin.
B' fhasa dha 'bhi anns an fhiabhras
Na 'n iargain a tha 'n a chreubhaig;
'S e 'n sin o cheann còrr 'us bliadhna,
A h-uile latha 'g iarraidh réite.

Ach, na'm faigheadh tusa réite
An éirig na rinn thu 'sheanachas,
B'aobhar-misnich do gach béist e
Gu'm faodadh iad féin do leanmhainn;
Fear gun seadh, gun lagh, gun reusan,
'S ann san eucoir a ta t' earbsa;
Theann thu mach o achd na cléire,
'S thug thu bòid nach éisd thu searmoin!

Thug thu di-meas air an Eaglais,
Air a' chreidimh, 's air na h-àintean,
Chuir thu breugan air an Trianaid
'S air na h-iarrtasan a dh' fhàg iad:

---

enmity against him; and therefore the satire wants that wit and poignancy that distinguish his satires on those who gave him personal offence. This is rather a national quarrel, and composed more to please his countrymen than to gratify his own spleen. *It was printed privately*, but not inserted in any edition of his *poems* published during his own lifetime.

Tha e 'nis 'n a ghnothach coltach,
'Réir an t-soisgeil 'tha mi clàistinn,
Gu'n do chuir thu cùl ri sochair
Na saors' a choisinn ar Slànear.

Chuir thu cùl ri d' bhòidean-baistidh,
'S mòr a mhasladh dhuit an àicheadh,
Chaill thu 'chùirt 'am biodh an ceartas,
Roghnaich thu m' peacadh 'na h-àite;
Ghleidh thu 'n riaghailt 's an seòl stiùiridh
A bh'aig Iùdas, do dhearbh-bhràthair;
'S mòr an sgainneal air do dhùthaich
Thusa, 'bhrùid, gu'n d' rinn thu fàs innt'.

Ach, ged a sheallte 'h-uile doire,
"Cha robh coille riamh gun chrìonach',
'S tha fios aig an t-saoghal buileach
Nach bi 'choill uile cho dìreach.—
'S tusa 'chraobh 'tha 'n deigh seacadh,
Gun chairt, gun mheangain, gun mheuran,
Gun snothach, gun bhùgh, gun duilleach,
Gun rùsg, gun urrad nam freumhan.

'S tu an t-eun a chaidh 's an deachamh,
'S e nead creacht' an deachaidh t' fhàgail;
'S tu 'm fitheach nach d' rinn an ceartas,
A chaidh air theachdaireachd o 'n àirc.
'S tu 'm madadh-allaidh gun fhiaclan,
'S mairg a dh'iarradh 'bhi mar tha thu,
'S tu 'n ceann-cinnidh aig na biastan,
'S tha gach duin' a's fiach a' tàir ort.

Cha n-ioghnadh leam thu 'bhi 'd bhalach,
'Us 'bhi salach ann ad nàdar,
O'n a shìn thu risan dùthchas
A bh' aig na sgiùrsairean o'n tàin' thu!

'S tu 'n t-isean a fhuair an t-ùmaidh
  Ris an t-siùrsaich air na sràidean :—
'S i 'n droch-bheairt a thog 'ad chloinn thu,
  'S ann 'ad shloightire 'chaidh t' àrach !

Thoisich thu 'n toiseach gu h-ìosal
  Air a' chrìne 's air a' bhochdainn ;
'S e 'n donas thug dhuit a bhi spòrsail
  'S ann bu chòir dhuit 'bhi 'gad chosnadh.
'S bochd nach d' fhan thu aig do dhùthchas,
  'Ad bhriùthair, a' bruich nam poitean,
A' cumail dibhe ris gach grùdair'
  'Nuair a dhrùigheadh iad na botail.

Bha thu, greis do'd thìm, a'd bhaigear,
  'S laidh thu 'n fhad sin air na càirdean,
A bhi òidhche 's gach tigh a's dùthaich,
  A dhùirigeadh cuid an trath' dhuit :
A mheud 's a bha do dh'ainfhiach ortsa
  Chuir thu cuid nam bochd g'a phàigheadh
Ciod e nis' a chuir an stoc thu
  Ach an robaireachd 's a mhéirle ?

Shaoil thu gu'm faigheadh tu achain,
  (Bu mhasladh gu'm biodh i 'd thairgse)
Cead suidhe 'am pàrlamaid Bhreatunn,
  Gun chiall, gun cheartas, 'ad eanchainn.
Duine dall a chaidh air seachran,
  Nach eil beachdail air na's fhearra dha,
Le còmhradh tubaisdeach, tuisleach,
  'S le sìr dhroch-thuiteamas cearbach.

Duine gun fhearann, gun oighreachd,
  Gun nì, gun staoile, gun airgead,
Gun bheus, gun chreideamh, gun chreideas,
  Gun ghin a chreideas a sheanachas ;

Duine misgeach, bristeach, breugach,
   Burraidh 'tha na bhéisd 's 'na ainmhidh,
'S trioblaid-inntinn, le itheadh déisneach,
   Gu tric a' teumadh a' chridh' chealgaich.

Tha thu sònraicht' ann ad Chonan
   A' togail conais am measg dhaoine,
Cha chualas roimhe do choimeas
   A bhi 'dhonas air an t-saoghal,
Ach an nathair an gàradh Edein,
   A mheall Eubh aig bun na craoibhe
A chomhairlich gu buain a' mhios i,
   A dh' fhàg ris an cinne-daoine.

Thòisich thu 'n toiseach 's an eucoir
   Ag innse bhreugan air rìgh Deòrsa,
Cha chreid duine bhuat an sgeul ud,
   'S cha toir iad éisdeachd do d' chòmhradh;
'S beag a dhrùigheas do dhroch-dhùrachd
   Air oighr' a' chrùin 'us na còrach
'S a liughad neach a tha, gu toileach,
   A' toirt onorach d' a mhòrachd.

Ge beag ortsa morair Loudain,
   B' aithne dhòmhs' an sonn o'n d' fhàs e,
Duin'-uasal foisinneach, fonnor,
   Cridhe connor, aigneadh àrda;
Seanalair, air thùs na h-armailt,
   A bha ainmeil anns na blàraibh;
Cha mhist e madadh air bhăothal
   A bhi tabhannaich an tràs' ris.

'S gòrach a labhair thu mòran
   Air cùl Iarla Bhòid, an t-armunn,
Cònsball onorach, le fìrinn
   A' seasamh na rìoghachd gu làidir;

S e gu h-àrd-urramach, prìseil,
Ann an cùirt an rìgh 's na bàn-righ
A dh' aindeoin na Faochaig 's nam biasdan
Leis am b' fhiach dol ann am pàirt ris.

Bhruidhinn thu gu léir mu Albainn,
'S b' fhearr dhuit gu'm fanadh tu sàmhach,
Na'n tigeadh tu 'n còir nan Garbh-chrioch,
Bu mhairg a bhiodh ann a t' àite ;
Bhiodh tu 'm prìosan rè do lăthan
'Dh 'aindeoin na ghabhadh do phàirt-sa ;
'S an éirig na rinn thu 'dhroch-bheairt,
Bheirte 'chroich mar inneal-bàis dhuit.

Cha n-ioghnadh dhuit 'bhi fo mhulad,
Fhuair thu diùmb gach duin' an àl so ;
'S e sin féin a bha thu cosnadh,
'S creutair crosd thu o'n a dh' fhàs thu ;
'S lionor mì-run ann ad chuideachd,—
Mallachd na cuigse 's a' phàp' ort ;
Mallachd an t-saoghail gu léir ort ;
'S mo mhallachd féin mar ri càch ort ! !

MOLADH DO'N GHAELIG, 'S DO'N PHIOB MHOIR,* SA' BHLIADHNA 1781.

THA 'n Comunn rìoghail Gàelig,
An tràths' a' cumail suas,

* This, and the five following pieces, are the successful prise poems composed for the Highland Society in London, in the years denoted by their respective titles; these meetings for the preservation and improvement of Highland poetry and music, were held in Edinburgh and Falkirk. It is to be regretted that they have been discontinued. The Highland Society of Scotland was originially *established* on principles which included this as one of its three

Cuimhn' air seòl nan àrmunn
A b' àbhaist bhi ga' luaidh ;
A' chainnt a dh' ionnsaich iadsan dhuibh,
'S i gnàthaich sibh gu buan,
Ghleidh sibh stoc na cànain,
'S cha-n fhàillnich i uainn.

Is sòlasach an cruinneachadh,
Cinn-cinnidh a's daoin'-uaills',
Ard mhòralachd nam fineachan,
'S gach ionad tha mu'n cuairt ;
Onair a thaobh nàduir,
Ga gnàthachadh a nuadh,
Gu'n gleidh sibh pìob mar b' àbhaist,
A's Gàelig ullamh, chruaidh.

'S i 'n labhairt bha 'sa ghàradh,
Dh'fhàg Adhamh aig an t-sluagh ;
'S i chainnt a bh' aig na Fàidhean
Thug fios Phàrrais dhuinn a nuas ;
'S i bhruidhinn a bh' anns an fhàsach,
'Nam traghadh do'n mhuir ruaidh ;
A's nis' a measg an àlaich,
Tha làthair anns an uairs'.

'S i 's binne bhi ga h-éisdeachd,
Thuirt beul na chuala cluas ;
Their Albainn agus Eirinn,
Sasunn féin gur mòr a luach ;

---

rimary objects. The third article of its printed " objects" states, iat " the Society shall pay a proper attention to the preservation f the language, poetry, and music of the Highlands." Too much raise cannot be bestowed upon the Highland Society for its efforts the advancement of agriculture, yet its deviation from this object ' its constitution must be lamented by all admirers of Celtic music id poetry.

Aon duin' aig am bi feum oirre,
  Cha tréig e i air duais;
'S i chùis is fearr gu'n d'éirich i.
  An déis a bhi 'na suain.

Bu mhòr an beud gu'm bàsaicheadh
  A' chànain is fearr buaidh,
'S i 's treis thoirt greis air àbhachd,
  'S a h-uil' àit 'n téid a luaigh;
'S i 's fearr gu aobhar-ghàire,
  'S i 's binne, blàithe fuaim;
'S i ceòl nam pìob 's nan clàrsach,
  Luchd-dhàn a's dheanamh dhuan.

'S i 's fearr gu togail ìnntinn,
  Le binn-ghuth còmhradh tlàth,
'S i 's sgaitiche gu mì-mholadh,
  A's 's mìne nochdas gràdh;
'N àm cruinneachadh nam mìlltean,
  Le pìob gu iomairt lann,
'S i dhùisgeadh colg air òigridh,
  'Nuair thogte sròl ri crann.

'S i pìob nam feadan siùbhlach,
  A bhuidhneadh cliù 'sa chàmp,
Air thoiseach nan laoch ùra,
  'S meòir lùghmhor dlù na'n deann;
A' chaismeachd ghasta shunntach,
  Bu dùthchas d'i bhi ann;
'S paillt a nis' as ùr i,
  Ge d' bha i aon uair gann.

Le spionnadh chàirdean Gàidhealach,
  Tha Lunnainn làn a nis',
Aig àrdachadh na Gàelig
  A h-uile là mar thig;

Aig feobhas 's 'tha na h-àrmuinn,
Ga gnàthachadh gu tric;
B'e gaol gach duine 'n Sasunn,
I bhi aca-san na'm measg.

A' chàinnt chaoimhneil, thaitneach,
Dheas-làbhrach, bhlasta, bhrisg,
'S lionmhor cliù tha'n taice ri,
Fasan agus mios;
Tha ceòl a's Gàelig Alba,
'S luchd-seanachais ga 'm beil fios,
Ga fòghlum feadh nan Garbh-chrìoch,
'S ga'n dearbh' sa'n Eaglais-bhric.

MOLADH DO'N GHAELIG, 'S DO'N PHIOB MHÒIR,
SA' BHLIADHNA, 1782.

THA 'n Comunn uasal, rìoghail,
A' sìr chur seòl an dràst,
Air nàdurachd an sinnsireachd,
A' thogail cinn 's gach àit'.
A' Ghàëlig air a mìneachadh,
O's cinnteach gur i 's fearr;
An labhairt phrìseil, chùramach,
Rinn cùmhnanta ri Adhamh.

Tha gach duine 'g ìnnseadh dhuinn,
Cho cinnteach ris a' bhàs,
Gur i bu chainnt aig Noah
'N àm seòladh anns an àirc';
'S i uaithe sin gu lìonmhor,
Aig gach lìnn a ta ri fàs;
'S cha téid i chaoidh air dì-chùimhn,
Gus an tìm an tig am bràth.

Thà Ghàëlig air a lìonadh
   Do mhìorbhuilean gu léir,
Iùlar, fonnmhor, fàilteachail,
   A' cur a gràidh an céill;
Mire, 's cluich, a's gàirdeachas,
   A's mànran anns gach beul;
Cha chuala sinn an eachdraidh
   Na's ceairte na i-féin.

Tha gach fasan Gàidhealach
   An dràst a'tigh'n gu feum,
Na deiseachan a b' àbhaist dhaibh,
   'Sa b'fhearr leo aca féin:
Coinneamh anns gach àite
   Aig na h-àrmuinn is fearr beus;
Gach duine labhairt Gàelig dhiù,
   'S a' phìob a ghnà an gleus.

'S i pìob-mhòr na h-Eaglais-brice
   A' phìob is mò meas an Albainn,
Fàineachan chnàmh air a dŏsaibh,
   'S i gu làidir, socrach, calma;
Séidear 'na màla an toiseach,
   Na lìonas a' corp le ainteas;
Sunntach an ionnsramaid phort i,
   Is àrd a chluinnte gloc a sealbhain.

Tha i eireachdail r'a faicinn,
   Cha n-eil ball do'n acainn cearbach,
Le ribheid nam binn-ghuth blasta,
   'S an stoc dreachmhor air a chàrbhadh
Gaothair deas, dìreach, gasda,
   Anns na fasanan is fearra dhaibh,
Seannsair choilionadh gach facail
   A ni chaiseamachd a dhearbhadh

Tha i measail air gach banais
   A bhitheas am fearran nan garbh-chrioch,
'S feairrd' an càmp i 'n àm dhaibh tarruinn,
   Gu séinn coithional na h-armailt :
'S math i g'an dùsgadh 'sa mhaduinn,
   'S g'an cur a chadal mu anmoch ;
Tha i còrr an àm an eadraidh,
   'S e 'm feasgar a' chuid is fearr dh'i.

'S lìonmhor sùirich aig an ainnir,
   Tha tigh'n ceanalta 'na tàirgse,
Ge b'e aca leis an téid i
   Bith' eudach ris agus farmad ;
Am fear ga'm beil an dàn a cosnadh,
   'S ann air a ta 'm fortan màrgaidh,
Iùbhrach nam pongannan glana,
   'S éibhinn g'a leannan bhi falbh le'.

Tha i measail ann an Lunnainn
   Fhuair i urram anns an tìr so,
'S fearr i na tòrman na clàrsaich,
   'S thug i barr air cluich na fìdhle ;
'S mòr an onoir th'aig a' phàirti,
   Nach leig iad gu bràth a dhìth oirnn,
Ceòl gun a leithid ri àireamh,
   A's cànain urramach na fìrinn.

Roghadh gach cainnt Gàelig ro mhath,
   Taghadh gach ciùil sgal na pìoba,
'S ann a nis' tha 'n t-àm gu tarruinn
   Aig àrd luchd-ealaidh na rìoghachd ;
Le ceòl siùbhlach, lùghmhor, ealamh,
   Sunntach, caithriseach, luath, dìonach :
Tha 'n so breitheanas air thalamh,
   'S gheibh gach fear a réir na ni e.

MOLADH DO'N GHAELIG, 'S DO'N PHIOB-MHOIR SA' BHLIADHNA 1783.

THA sgeul agam dhuibh r'a innseadh
  Air ceòil 's air cànain ;
A' toirt cliù air cluiche pìoba,
  'S air labhairt Gàelig ;
Tha 'n dràst a' cinntinn lìonmhor,
  'S na h-uil' àite ;
'G àrdachadh onoir na rìoghachd
  Anns an d'fhàs sinn.

'S i th'aig gach ministear sgìreachd,
  'S gach tìr àraidh,
'Toirt gu ceart dhuinn eachdraidh Bhìobaill
  An seòl cràbhaidh :
'Tha i 'm beul gach filidh
  Mìneachadh ceòl-dàna,
Is i is fearr gu moladh prìseil,
  'S gu fior chàineadh.

Tha i cruadalach, cruaidh, sgairteil,
  Do dhaoin'-uaisle reachdmhor, làidir,
An àm treubhantais na gaisge,
  'S i 's deas-fhaclaich 'san àit' ud ;
Tha i ciùin an cùisean fialaidh,
  A chur an gnìomh a briathran blàtha,
'S tha i corr a sgoltadh reusain,
  Chum sluagh gun chéill a chur sàmhach.

Tha i iùlar, fiosrach, caoimhneil,
  Freagarrach, faoighneachdach, bàigheil,
'S measail a labhairt 'sa h-éisdeachd,
  A chur gach deud air fiamh a' ghàire ;

A sùgradh 'sa bruidhinn le chéile,
  A' togail éibhnis, mir', a's mànran;
Sìobhalta, farasda, beusach,
  Am beul gach neach a ta nàrach.

Tha Ghàelig, 'sa phìob ag eiridh,
  Gu mòr spéis 'an fìr nan Gàidheal;
Urram gach ciùil le deagh reusan,
  'S ann aig a' phìob féin a ta e;
'S tormanach, pongail a their i
  Gach fonn ceileir thig o bràghad;
'S i is binne 's is àird' a sheinneas,
  Cha chluinnear ceòl eile làimh ri.

Is binn an nualan ud r'a éisdeachd,
  'Nuair a chuirear séid 'na màla,
'Sa cheartaicheas fearr a gléis i,
  Ceart r'a chéile na dùis àrda;
'S cianail a sheinneas i cumha,
  Subhach a sheinneas i fàillte,
Urlar as siubhal gu siùblach,
  A's crùnludh mu'm fuirich i sàmhach.

'S e 'n dà chuid i, ceòl a's caismeachd,
  'S cridheil air astar 'san tàmh i,
A's bha i riamh air beul gach caisteil,
  Ri dian mhacnus le ceum sràide;
A's leig iad aon uair i a' cleachdadh
  Gun bhi ac' ach an corr àite;
Tha i nis' gu grinn am fasan,
  'S cinnteach dh'i mairsinn gu bràth ann.

Bana-mhaighstear gach inneal ciùil
  A' phìob ùr so thàin' an dràst oirnn,
A chuireas fir ghleuste gu'n dùbhlan
  Nach leig dhiù gun d'fheuchain ghàbhaidh

Fear a buidhne, bi'dh e cliùiteach,
'S onoir d'a dhùthaich 's d'a chàirdean,
A' phìob so bhi air a ghiùlan,
G'ar dùsgadh maduinn a' màireach.

MOLADH DO'N GHAELIG 'S DO'N PHIOB-MHOIR, SA' BHLIADHNA 1784.

INNSIDH mi sgeul àraid dhuibh,
Air cànain a's air ceòl.
Rogha na deas Ghaelig,
'S i is fearr gu innseadh sgeòil;
A chainnt is lìonmhor pàirtean,
'S is millse mànran beòil,
Gu freagarrach, deas-labhrach,
'S i àrd-chuiseach gu leòir.

'S i chainnt a bh'aig 'na rìghrean
D'an robh 'n rìoghachd so 'na còir,
'S i bruidhinn dhiùc, a's iarlachan,
'S i dh'iarradh iad mu'm bòrd;
'S i bh' aig na daoin'-uailse,
'S a gheibht' aig an tuath chòir;
'S i bha, 'sa tha, aig buachaillean,
A' cuartachadh nam bò.

'Nuair a sgaoil na cainntean
Aig Tùr an aimhreidh mhòir,
Fhuair a' Ghàelig maighstireachd,
'S an àm sin thar gach seòrs';
Gur i is fearr gu teangaireachd,
Tha 'n ceann aon neach tha beò,
Geur, soilleir, fonnmhor, branach,
An seòmraichean an òil.

'S lìonmhor urram làidir
  Fhuair a' Ghàelig air gach seòl,
'S i rinn a' cheud Sàcramaid,
  Do'n phàp a bha 'san Ròimh;
Is i th'aig' cléir an àite so,
  Gach là 'toirt comhairl' oirnn';
Gaol filidh a's luchd-dàna,
  Chainnt nàdurra gun ghò.

'S i fhuair sinn o na pàrantan
  A rinn ar 'n àrach òg,
S i bu mhath leinn fhàgail
  Aig an àl a tha teachd oirnn;
Tha h-uile căr a dh'innsinn oirr';
  A' cur a prìs a' mòid,
Gur i chainnt is brìoghora—
  'S i phìob is fearr gu ceòl.

'A phìob ùr so thàinig do'n bhaile,
  A dh'fhaotainn urram,
'S i ceann inneal-ciùil an fhearainn,
  'S na dùthch' uile;
Le meòir lùghmhor air a crannaibh,
  'S le dlù bhuillean,
'S àrd a chluinnt i, 's binn a langan,
  'S grinn a cumachd.

Tha dosan le iobhraidh ballach,
  Cochull do'n t-sìoda ma muineal,
'S osgara, dìonach, a callan
  Air thoiseach mhìlltean air thuras;
Brosnachadh rìoghail na carraid,
  An cabhaig, 'san strì, nan cumasg,
Cha bhi sprochd 'san tìr am fan i,
  Is fortanach an tì g'am buin i.

Is deò-greine leis an luchd-ealaidh
  Tha 'n Albainn gu léir, 'san Lunnainn,
A' phìob is math gleus, a's gearradh,
  Làidir, fallain, eutrom, ullamh ;
'S mòr an t-éibhneas i ga leannan,
  Bhi aige na sgéith ga cumail,
Fonn-cheòl réidh á cré na h-ainnir,
  Beusan glana na treun chulaidh.

'S e cheud cheòl a bh'air an talamh,
  A' phìob-mhòr is bòidhche guileag,
'S i bh'aig Fionn, aig Goll's aig Garadh,
  Ann an talla nan laoch fuileach ;
'S mairg a chitheadh air seòl calla,
  Caismeachd chaithriseach nan curaidh,
Mhosgladh i le séid d'a h-aineal,
  Gu feum ealamh, an Fhéinn uile.

Mo ghibht phrìseil gun a ceannach,
  Tha'n coi-thional so air chumail,
Breitheachan dìleas g'an tarruinn,
  A ni ceart an fhìrinn uile ;
Gheibh gach fear a réir na h-ealaidh
  Anns am bi e-féin na urrainn ;
'S tha e saor aig math-an-ăiridh,
  A' phìob fhaotainn thar gach duine.

MOLADH DO'N GHAELIC, 'S DO'N PHIOB-MHÒIR,

SA' BHLIADHNA 1785.

So cruinneachadh uaislean measail.
  A tha cumail suas am fasan,
Na cainnt a tha buadhor, fiosrach,
  Le 'm fior bhrisg, a chualas eachdraidh ;

Tha i luath 's cha n-eil i liodach,
'S tha i cruaidh ma labhrar ceart i,
'S cha n-eil a luchd-fuatha bicheant,
'S i bha tric aig luchd nam breacan.

Cànain gun truailleadh gun mheasgadh,
'S Gàidheil d'an dual i bhi aca,
'S nadurra da fuaim bhi measail,
'S misneachail an sluagh a chleachd i;
Cainnt mhàithreil gun bhruaidlein idir,
Ach bhi làn do shuairceas tlachdmhor,
Ceòl-gàire d'a luaidh gu minig,
'S luchd-dàna ga luath chur-seachad.

Tha Lunnainn glé àrd am misneach,
Le spionnadh nan Gàidheal gasda,
A fhuair urram 's gach àit' an sirt' iad,
Na curaidhean calma, reachdmhor;
A tha gabhail cùram riochdail,
A chumail na rìoghachd neartmhor,
'S dh' òrduich gu sìorruidh nach brisear,
Gàelig, pìobaireachd, a's bratach.

Tha uaislean Dhunéideann le gliocas,
Gu rìoghail ro bheartach, tlachmhor,
Cha-n fheud eucoir bhi 'nam measg-san,
'S ann dhaibh féin is léir an ceartas;
Ris an fheumach tha iad iochdmhor,
A's air na béisdean tha iad smachdail,
An àm treubhantais no trioblaid,
'S mairg a theannadh ri leum tharta.

Cò theannadh ri leum thairis,
Air na laochaibh fearail, treubhach?
Na Gàidheil àrdanach, uaibhreach,
'S iad làidir ri guaillibh a' chéile.

A chuireadh crith air càch le fuathas,
  An àm bhualadh nan lann geura,
'S mairg air an cromadh na Tuathaich,
  Comunn cruadalach nach géilleadh.

Tha gach căr tha tigh'n mu'n cuairt dhaibh
  An tràths' is buadhmhoire na chéile,
Am fearann a chaidh a thoirt uatha,
  Gu'n d'fhuair iad uile gu léir e;
Bithidh gach dligheach far 'm bu dual dhaibh,
  'S uachdarain air an cuid féin iad;
Bithidh na h-òighreachan suas dheth,
  'S cha bhi tuathanach 'na éigin.

'Nuair a sheallas sinn air ar falluinn,
  Bheir sinn beannachd air a' Ghreumach,
A's air Mac-Shimidh mòr na Mòraich,
  Sin am mòrair bu mhath feum dhuinn;
'S a chùirt a b'airde bha 'n Lunnainn,
  Fhuair iad ann urram a's éisdeachd;
'S tha 'n rìoghachd uile 'nan comain,
  Fhuair iad dhuinn comas ar 'n-éididh.

Tha coithionail rìoghail Ghàidheal,
  An tràths am baile Dhunéideann,
A' cumail am prìs na Gàelig,
  A thaobh nàduir o's cionn Beurla;
'S a' gleidheadh pìob-mhòr mar b'àbhaist,
  O's cionn clàrsaich, na ceòl theudan;
'S an dà thoil-inntinn sin fhàgail
  Aig an àlach thig 'n-ar déigh-ne.

MOLADH DO'N GHAELIG, 'S DO'N PHIOB-MHÒIR, SA' BHLIADHNA 1789.

BROSNACHADH cluiche na pìoba,
Dh' innsinn pàirt deth,
An toiseach a gleusadh,
'Nuair a lìonar séid 'na màla;
Fonnmhor, freagarach, ga chéile
Na duis àrda,
Làn toil-inntinn do'n luchd-éisdeachd
Bhios 'ga clàistinn.

Pìob uallach na maidean réithe,
'S nan ceanna cnàmha,
Do 'n fhiogh chruaidh thig á Semeuca,
'S fhearr tha fàs ann;
Air a thuairnearachd cruinn, dìreach,
Iobhuireach, fàinneach,
Gaoithearach, feadanach, finealt,
Le binne chàileachd.

'S freagarrach a' chuid a steach dh'i,
'S tha 'n taobh 'moch dh'i dreachor, dàicheil,
Tonnagach, ribineach, rìomhach,
Dosan do'n t-sìoda ri srannraich,
Mu mhuineal nam buaidhean prìseil,
Cumail dìon air a mìn bhràghad,
Cuilc 'na slugan tha g'a lìonadh,
Air a dhìonachadh le snàithean.

'S i phìob ùr a tha 'n Dunéideann
Eibhneas Ghàidheal,
Inneal-ciùil is fhearr fo'n ghréin,
Le reusan àraid;

Tha i snasmhor, maiseach, finealt,
  Cuimir, dreachmhor, dìonach, làidir,
Gu binne, bòidheach, seòcail, ceutach,
  Cealmhor, eutrom, éibhinn, àluinn.

Pìob a chuireadh sunnt gu mire,
  Fonn a's farum,
Air gach diùc a's àrd cheann-cinnidh,
  'S oidhre fearainn;
Bidh gach duin'-uasal 'ga sireadh,
  Gu togail a shluaigh sa' charraid,
An àm tarruinn suas gach fine
  Dhol a bhualadh nan cruaidh lannan.

Ceòl is rìoghaile 's is sine,
  Chuala sinne bhi air thalamh,
Ceòl is brì-mhoire 's is binne,
  'S a's grinne thug meòir á crannaibh;
Cha chualas neach riamh a dhi-moil
  Dreach a's deanadas na h-ainnir;
'S fhuair i cliù le beul gach filidh
  A bha 's dùthaich a b'fhiach gu rannan.

Tha 'n rìoghachd làn éibhneis uile,
  'S Dunéideann gu tric 'nan aire,
Liughad treun-fhear th' ann a' cumail,
  Reachd a's reusan a cho-thionail;
Cainnt is géire chuala duine,
  'S urramach gach beul a chanas,
A' chànain a ta réidh, ullamh,
  Beusach, furanach, glé ealamh.

'S onair do'n Ghàeltachd turas
  Na thàinig an dràst do'n bhaile,
*Chum*ail am prìs brìgh an t-seanachais,
  Tha farmadach leis na Gallaibh;

Gàelig Albannach nan curaidh,
'Sa phìob, bana-mhaighstir gach ealaidh,
An ceòl sa' chainnt a fhuair gach urram,
Is luaithe bh'ann 's a's fhaide mhaireas.

RAINN GEARRADH-ARM.

CHUNNAIC mi 'n diugh a' chlach-bhuadhach,
'S an leug àluinn,
Ceanglaichean do'n òr mu'n cuairt dh'i
Na chruinn mhàilleach;
Bannan tha daingeann air suaicheantas
Mo chàirdean,
A lean gramail ra'n seann dualchas,
Mar a b' àbhaist.

Inneal gu imeachd tro' chruadal,
Le sluagh làidir,
Fir nach gabh giorag no fuathas,
Le fuaim làmhaich;
Fine is minig a ghluais
Ann an ruaig nàmhaid,
Nach sireadh tilleadh gun bhuannachd,
No buaidh-làrach.

Bha sibh uair gu grinn a' seòladh
Air tuinn sàile,
Chaidh tarrung á aon do bhòrda,
Druim a' bhàta,
Leis a' chabhaig spàrr e 'n òrdag
Sìos na h-àite,
'S bhuail e gu teann leis an òrd i,
'S ceann d'i fhàgail.

An onoir a fhuair an saor Sléibhteach,
Leis gach treuntas a dh'fhàs ann,
Ghleidheadh fathasd d'a shliochd féin i,
A dh'aindeoin eucorach gach nàmhaid ;
Na h-airm ghaisge, ghasda, ghleusda,
Dh' òrduich an rìgh gu feum dhàsan,
Cho math 'sa th' aig duine 'n dream threun sin,
A shliochd Cholla cheud-chathaich, Spàinntich

Dòrn an claidheamh, a's làmh duin'-uasail
Le crois-tàraidh,
Iolairean le 'n sgiathaibh luatha,
Gu cruathas gàbhaidh,
Long ag imeachd air druim chuaintibh
Le siùil àrda,
Gearradh arm Mhic-Shaoir o Chruachan.
Aonach uachdrach Earra-ghàidheal.

Tha do dhaoine tric air fairge,
Sgiobairean calma, neo-sgàthach ;
Tha 'n aogas cumachdail, dealbhach,
'S iomadh armailt am beil pàirt dhiù ;
Thug iad gaol a' shiubhal garbhlaich,
Moch a's anmoch a' sealg fàsaich ;
Cuid eile dhiù 'nan daoin'-uaisle,
'S tha cuid dhiù 'nan tuath ri àiteach.

'S rìoghail eachdraidh na chualas
Riamh mu'd phàirti,
'S lìonmhor an taic, na tha suas diù,
Na'm biodh càs ort.
Tha gach buaidh eile da' réir sin,
An Gleann-nodha féin an tàmhachd,
Pìob a's bratach a's neart aig Sèumas,
An ceann-cinnidh nach tréig gu bràth sinn.

RAINN DO'N PHADHADH.

'S bochd an deireadh beatha bròn,
'S olc an deireadh òil padhadh;
'S muladach suidhe mu'n bhòrd,
Gun an stòp a lionadh fhathasd;
'S aighearach daoin-uailse còir,
Aig am bheil stòras 'nan lamhan,
'Ni òl 'nuair bhios iad pàiteach,
'Sa bheir pàigheadh do na mnathan.

'S éibhinn 'sa' mhaduinn a' chòmhail
Thigh'n oirnne toiseach an latha,
Bean-uasal a thigh'n g'a seòmar,
A chuir sòlas feadh an taighe;
Botal mòr aice 'na làimh,
'S e dear-làn a dh'uisge-beatha;
'S òl gu cridheil air a' chéile,
'S their i féin gur h-e ar beatha.

'S e fasan ceart a 's tigh-thàirnne,
Misneach àrd 'san àm gu caitheamh;
Bithidh fear leis nach toil am Branndai,
Ri cùl-chainnt oirnn chionn a ghabhail;
'S e their còmpanach a' bhotail,
Lìonar suas an cõpan fhathasd;
'S mòr na mhaoidheas orm mo dheoch,
Ach 's beag na dh' idireas mo phadhadh.

RAINN CLAIDHEIMH.

GUM ba slàn do làimh an Iarla
  A chuir am' charamh,
An claidheamh fhuair mi di-ciadain
  Ann am Beallach;*
Stàillinn cruadhach, buaghor, ciatach,
  'S e geur, tana,
Nach lùb, 's nach leumadh, 's nach bearnadh,
  'S nach gabh camadh.

Claidheamh cùil a choisinn cliù,
  Ged' fhuair e fheuchainn,
'S tric a thug e buille drùiteach
  Le làimh threubhaich;
Sàr cheann-ìleach, làidir, dìonach,
  'S lann d'a réir sin,
Ghearradh e ubhall air uisge
  Le fìor gheuraid.

Claidheamh lìth-ghorm nan tri chlaisean,
  Fhuair a chleachdadh ris na creuchdan,
B' fheairde duin'-uasal 'na ghlaic e,
  Na'm biodh e 'san fheachd ag eiridh:
'S deas a laidheadh e air gaisgeach,
  'Nuair rachadh e ceart 'na éideadh,
'S bhiodh 'ga ghiùlan an crios-guaile
  Air uachdar breacan-an-fhéilidh.

'Nuair bha'n saoghal an aimhreit,
  'S anns a' champ a's tric a bha e,
'S cha do chuir riamh fear a ghiùlain
  Cùl r'a nàmhaid;

* In March 1793.

Gach duine a tharruinn á truaill e,
   'S ann air a bha bhuaidh gach làrach;
'S e's fearr a thàinig riamh a ceardaich,
   'Sa rinneadh le Aindrea Farara.

'S e rinn Aindrea 'n obair chiatach,
   A thoillicheadh miann gach Gaidheil,
'S eireachdail e air an t-sliasaid,
   'S cha mheasa gu gnìomh 'san làimh e;
Bha e tamull aig na Fianntaibh,
   Daoine fiadhaich anns na blàraibh;
'S rinneadh e'n toiseach do Dhiarmad.—
   'S ann aig sliochd Dhiarmaid a tha e.

RANN DO'N CHEUD CHEAIRD.

'S I cheud chèaird an tàilearachd,
   O's i rinn Adhamh air thùs,
A chèaird is luaithe a ghnàthaicheadh,
   'S gu bràth nach leig iad diù;
Am fad 'sa bhios na màthraichean
   A' breth nam pàistean rùisgt,'
Bi feum air gnìomh na snàthaide
   G'an cumail blàth gu dlù.

Chaidh Adhamh a chuir sa' ghàradh,
   Cha b'e 'n t-àit' 'n do chuir e dhùil,
Bu choma leis bhi saoithreachad
   Feadh chraobh 'sa' cur nam flùr;
Cha bheireadh e air sluasaid,
   'S cha ruamharadh e 'n ùir,
Cha mho a gabh e caibe,
   Cha n-oibricheadh e tùrn.

'S i Eubh' a fhuaradh tàmailteach
  Le dànasdas gun tùr,
'Nuair thug i 'n t-ubhall àlainn
  A' barr a' ghallain ùir;
'S truagh gu'n tug i dhàsan e,
  Bu daor a phàigh e'n sùgh,
Iad le chéile 'bhàsachadh,
  'S na thàinig do shliochd dhiù!

Chunnaic an sin Adhamh,
  Gu'n robh nochd 'sa nàire rùisgt'.
Do'n droigheann ghabh e snàthadan,
  'S rinn e snàth do'n rùsg;
Dh' fhuaigh e duilleagan nan geug
  Mu' bheultaobh 's air a chùl;
Dhiùlt e bhi 'na ghàradair.—
  Be'n tàilearachd a rùn.

Be cheud fhear-cèaird 'san t-saoghal e,
  Cha d' fhaod e bhi gun chliù,
'S nach robh e riamh 'na fhaoghlumaich,
  Ach fhaotainn le beachd sùl;
Gun snàth gun olainn chaorach,
  Rinn e deise 'dh aodach ùr;
Bha e urramach na thàilear—
  Cha b' fhear-gàraidh e co-dhiù.

RAINN A GHABHAS MAIGHDEAN D'A LEANNAN.

CHA n-eòlas gràidh dhuit
  Uisge shràbh na shop,
Ach gràdh an fhìr thig riut,
  Le blathas a tharruinn ort;

Eirich moch di-dòmhnaich
  Gu lic còmhnairt, phlataich,
'S thoir leat beannachd pobuill,
  Agus currachd sagairt ;
Tog sud air a ghualainn
  Agus sluasaid mhaide,
Faigh naoi gasan rainich,
  Air an gearradh le tuaigh,
A's tri chnàimhean seann-duine,
  Air an tarruinn á uaigh ;
Loisg air teine crìonaich e,
  Dean sud gu léir na luath,
Suath sin ri gheala-bhroilleach,
  An aghaidh na gaoith tuath ;
'S théid mise 'n rà 'sam barrantas,
  Nach falbh 'm fear ud uat.

RAINN I-CHALUM-CILLE.

BEANNACHADH I-Chalum-cille,
Innis tha beannaichte cheana,
Eilean a tha 'n ìochdar Mhuile,
'S e uile fò chìs Mhic-Cailean ;
Ionad naomha a fhuair urram,
O's ceann iomadh tìr a's fearann,
Ghabhas dìleas ris gach duine,
Thig o'n uile rìoghachd aineil.

'S iomadh rìgh a th' ann 'san tulaich,
'S daoin'-uaisle rìomhach a bharrachd,
'S a 'n cuirp phrìseil bu mhath cumhachd,
Air an leagail sìos fo 'n talamh ;

O 's e deireadh crìch gach duine,
Tuiteam 'nan ùir 's 'nam mìn ghaineamh,
Mo dhòchas an Criosd a dh' fhuiling,
Gu 'n d' ullaich e sìth d'an anam.

Mìle a's dà chiad d'a thuilleadh,
De bhliadhnachan air dol thairis;
O'n a shuidhich a' cheud duine,
Deagh chlach-bhunait stéidh a' bhalla;
'S iomadh dealbh a th' ann a' fuireach,
'S leacan nam marbh air dheagh ghearradh,
Clach shnaighte o'n bhlàr gu mhulladh,
'S rinn iad uil' e làidir, fallan.

Fhuair sinn searmoin shoilleir, ullamh,
O'n fhear a bha'n dé sa' chrannaig,
'S chuala mi 'n luchd-éisdeachd uile
'Toirt urram do'n bheul a chan i.
Nis o'n a dh'eug Calum-cille,
'S nach bu dù dha féin bhi maireann,
Tha aoibhneas air dùthaich Mhuile,
Dùghall a bhi 'n àite Chalum.

MARBH-RANN DO CHU A CHAIDH TROI 'N EIGH, SA' MHAIGHEACH TARSAINN 'NA BHEUL

LATHA do Phàdruig a' sealg,
Am fireach nan learg air sliabh,
Thug e Ghleann-artanaig sgrìob,
'S ann thachair e 'm frìth nam fiagh.
Leig e na shiubhal an cù,
A bha luath, laidir, lùghor, dian,

Cha robh a leithid riamh san tìr;
Ach Bran a bh'aig rìgh nam Fian.

Gaothar bu gharg càlg a's fionadh,
Cruaidh, colgara, sùil a's mala,
Bu mhath dreach, a's dealbh, a's cumachd,
An curaidh bu gharg sa' charraid;
Bheireadh e 'm fiadh dearg á mullach,
'S am boc-earb' á dlùthas a' bharraich,
B'e fhasan bhi triall do'n mhonadh,
'S cha tàinig e riamh dhathigh falamh.

Culaidh 'leagadh nan damh donn,
Air mullach nan tòm 's nan cnoc,
Nàmhaid nam biast dubh a's ruadh,
'S ann air a bha buaidh nam broc.
Bha mhaigheach tarsainn 'na bheul,
Thuit iad le chéil' ann an sloc;
Bha iad bàite bonn ri bonn,
A's muladach sin leam a nochd!

AN CO-DHUNADH.

THA mise 'm shuidh air an uaigh,
Tha 'n leaba sin fuar gu leòir,
Gu'n fhios agam cia fhad an tìm,
Gus an teannar mi fìn da còir:
Còmhdach flainin 's léine lìn,
A's ciste dhubh, dhìonach, bhòrd,
Air mheud 's d'an cruinnich mi nì,
Sud na théid leam sìos fo'n fhòd.

'S beag ar cùram ro'n bhàs,
'M fad a bhi's sinn làidir òg,

Saoilidh sinn mu gheibh sinn dàil,
  Gur e ar n-àite fuireach beò:
Faodaidh sinn fhaicinn air càch,
  'S iad g'ar fàgail gach aon lò,
Gur nadurra dhuinne gach tràth,
  Gu bheil am bàs a' teannadh oirnn.

Tha mo pheacadh-sa ro thròm,
  'S muladach sinn leam an dràst;
Tha mi smaointeachadh gu tric,
  Liughad uair a bhrist mi 'n àithn',
Le miann mo dhroch inntinn féin,
  Leis an robh mo chreubhag làn;
Gun chuimhn air ùghdarras Dé,
  Le dùrachd am bheul 's 'am làimh.

Ged' is mòr mo pheacadh gnìomh,
  'S mi 'n cionta ceud pheacadh Adh'mh,
Cheannaicheadh' mi le fuil gu daor,
  A dhòirteadh sgaoilteach air a' bhlàr;
Tha mo dhùil, 's cha dòchas faoin,
  Ri iochd fhaotainn air a sgàth,
Gu'n glacar m'anam gu sìth,
  Le fulangas Chriosd amhain:

Tha mo dhòchas ann an Criosd
  Nach dìobair e mi gu bràth,
'Nuair a leagar mo chorp sìos
  Ann an staid ìosail fo'n bhlàr;
Gu'n togar m'anam a sin suas,
  Gu rìoghachd nam buadh 's nan gràs,
Gu'm bi mo leaba fo dhìon
  'Cois cathrach an Tì is àird.

Cha bhitheadh m'eagal ro 'n aog,
  Ged' thigeadh e 'm thaobh gun dàil,

N'am bithinn do pheacadh saor,
An déis a' ghaoil a' thug mi dha;
Tha mo dhùil anns an Dia bheò,
Gu'n dean e tròcair orm an dràst,
Mo thoirt a' steach a' dh'ionad naomh',
'N cuideachd Mhaois a's Abraham.

Gabhaidh mi 'nis mo chead do'n t-sluagh,
Le'n toirt suas daibh ann am' chainnt,
Fàgaidh mi aca na chnuasaich
Na stuaghan a bh'ann am cheann;
'Los gu'n abair iad ra' chéile
Mar a leugh iad féin gach rann;—
"Cò air an téid sinn ga'n sireadh?
'Nis' cha n-eil am filidh ann!"

MARBH-RANN AN UGHDAIR DHA FEIN.*

FHIR tha 'd sheasamh air mo lic
Bha mise mar tha thu'n dràst;
'S i mò leaba 'n diugh an uaigh,
Cha n-eil smior no smuais am chnàimh;
Ged' tha thusa làidir, òg,
Cha mhair thu beò, ged' fhuair thu dàil;
Gabh mo chomhairle 's bi glic,
Cuimhnich tric gu'n tig am bàs.

---

* It would appear from the above, the Author anticipated that his remains would be honoured with a tombstone, and the 1st, 4th, and 7th stanzas, are very appropriate for an inscription. There was a movement made some years ago, to have a stone erected to his memory in the Greyfriars Church-yard, and some subscriptions procured for that purpose; but we never have been able to learn why it was not carried into execution.—ED.

Cuimhnich t'anam a's do Shlànear
  Cuimhnich Pàrras thar gach àit;
Gabh an cothrom gu bhi sàbhailt
  Ann an gàirdeachas gu bràth.
Ged' a thuit sinn anns a' ghàradh
  Leis an fhàillinn a rinn Adhamh,
Dh'éirich ar misneach as ùr
  'Nuair fhuair sinn Cùmhnant' nan Gràs.

Cuimhnich daonnan a chur romhad,
  Gu'n coimhead thu a h-uile àithn',
O 'se cumhachdan an ard-Rìgh
  Rinn am fàgail air dà chlàr;
Chaidh sin liubhairt do Mhaois,
  Rinn Maois an liubhairt do chàch;
Na'm b'urrainn sinne ga'm freagradh,
  Cha b'aobhar eagail am bàs.

Caochla beatha th'ann 's cha bhàs,
  Le beannachadh gràsmhor, buan;
Gach neach a ni a chuid is fearr,
  'S math an t-àit'am faigh e dhuais
Cha bhi 'n t-anam ann an càs,
  Ged' tha'n corp a' tàmh 'san uaigh,
Gus an latha 'n tig am bràth
  'San éirich sliochd Adhaimh suas.

Seinnear an tròmpaid gu h-àrd,
  Cluinnear 'sna h-uile àit' a fuaim;
Dùisgear na mairbh as a' bhlàr
  'N do chàraich càch iad 'nan suain;
'S mheud 'sa chailleadh le an-uair,
  No le annradh fuar a' chuain;
Gu sliabh Shioin théid an sluagh,
  Dh' fhaotainn buaidh le fuil an Uain.

Gheibh iad buaidh, mar fhuair an sìol,
  A chinn lìonmhor anns an fhonn;
Cuid deth dh'fhàs gu fallan, dìreach,
  'S cuid na charran ìosal, cròm:
Gleidhear a' chuid a tha lìontach,
  Am bheil brìgh a's torradh tròm;
Caillear a' chuid a bhios aotrom,
  'S leigear leis a' ghaoith am moll.

Cha n-eil bean na duine beò,
  Na lànain phòste nach dealaich;
Bha iad lìonmhor sean a's òg
  Ar luchd-eòlais nach eil maireann:
Cha b'e sin an t-aobhar bròin
  Bhi ga'n cur fo'n fhòd am falach,
Na'm biodh am bàs 'na bhàs glan,
  Cha bu chàs talamh air thalamh.

Ghabh mi 'nis mo chead do'n t-saoghal,
  'S do na daoine dh'fhuirich ann;
Fhuair mi greis gu sunntach, aotrom,
  'S i 'n aois a rinn m' fhàgail fann;
Tha mo thàlantan air caochla,
  'S an t-aog air tighinn 'san àm;
'S e m' achanaich air sgàth m' Fhear-saoraidh,
  Bhi gu math 'san t-saoghal thall.

ORAN DO'N UGHDAR
LE IAIN MAC-AN-T-SAOIR SA'N ÒBAN.

AIR FONN.—"*Alasdair a' Gleanna garadh.*"

DEOCH-SLAINTE Dhonnacha' Bhàin nan òran,
  Dh' fhuirich beò 'sna h-uile cunnart;

Chuala sinne mar sgeul fìor e,
  Gu'n deach' do thìodhlaiceadh am Muile ;
Bha do chàirdean air bheag sòlais,
  'S bu lìonor bròn do luchd-tuiridh ;
O'n thainig thu dhachaigh sàbhailt,
  Cha leig sinn ann thu gu bràth tuilleadh.

Na'm marbhadh iad thu air do thuras,
  Bu mhuladach baile Dhuneideann ;
Mur rachadh tu rithist dachaigh
  A thoirt eachdraidh air na féigh dhaibh.
A bhliadh'n a thàinig an t-aodach tartain,
  'S cead na'm breacan chur an fhéile ;
'S tus' a rinn Rann na Pìoba ;
  'S mhol thù innleachdan a Ghreumaich.

Mhol thu gu sònraicht Righ Deòrsa,
  Air son an t-seòil a rinn e-féin duinn,
Thug e'm fearann do na fògraich,
  A chuir an gòraich as a chéile ;
Dh'innis thu gach math a rinn iad,
  Mhol thu saighdearan gach treubh dhiù ;
Mar deachaidh thu tuille 's fada,
  Cha d'fhàg thu aon dad an déis laimh.

Bha sinn uile ann am barail
  Le fhad 'sa dh'fhan thu air falbh uainn,
Gur iad naimhdean Chaiptin Forest
  A ghabh cothrom air do mharbhadh :
Tha sinn a nis an toilinntinn
  Gu'n do sheachainn thu innleachd nam béiste
'S nach robh 'n gnothach mar an dùrachd,
  'S cinnteach gu'm b'e 'n rùn an eucoir.

Cha do ghabh thu riamh an t-eagal,
  'S ann a sheas thu suas le cruadal
An aghaidh gach ìnnleachd a's droch-bheairt
  Air an robh coltas do bhuaireadh.
Chuimhnich thu air sligh' a' cheartais,
  Dh'iarr thu achuinn, 's fhuair thu fuasgladh:
Chaidh inntinn 'nam beistean an laigeadh,
  'S tha 'n creideamh air dol ni's cruaidhe.

'S e ar guidhe 's ar dòchas
  Gu'm maireadh tu beò gu bràth dhuinn,
Gus an cuireadh tu na h-òrain
  Anns an òrdugh mar a b'àill leat;
S' gu'n innseadh tu ceart an sgeul duinn
  Mar ghineadh sinn-féin 's ar càirdean;
O'n a b' aithne dhuit gu léir iad,
  A réir sean eachdraidh 'thug càch dhuit.

Mhol thu air thoiseach an rìgh,
  'S thug thu onair phrìseil dhasan;
Mhol thu daoin'-uailse na rìoghachd,
  Gun dì-chuimhn' air 'n luchd-àitich.
Mhol thu na féigh a's na frìthean,
  'S gach ni tha cinntinn 'am fàsach;
Dheanadh tu moladh na dìteadh,
  Ard, no iosal, mar a b'àill leat.

A h-uile bàrd a bha riut mì-mhail,
  Cha n-eil dìth mar fhuair iad pàigheadh;
Mhill thu 'n cliù air Uisdean pìobair'
  A bha strìth riut an Cinn-tàile;
Teisteas Anna rinn thu sgaoileadh,
  Feadh an t-saoghail air dhroch càradh
'S math a dhi-moil thu Iain Faochaig
  'S cha b'ann faoin a dh' aoir thu 'n tàillear.

Do *Pharnassus* chaidh thu chòmhnaidh
  Gu bhi eòlach air na *Naoinear;*
A sruth *Helicon* a dh'òl thu
  Gus nach, mòr nach d'rinn thu thaomadh,
Air muin *Phegasus* a leum thu,
  Tro' na speuran feagh an t-saoghail;
A' sgaoileadh na rinn thu dh'òrain,
  Air an t-seòl a b' fhearr a dh' fhaod thu.

A' CHRIOCH.

